

KERKENBELEIDSPLAN

Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht

Parochie De Goede Herder

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

APRIL 2025

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	2
INLEIDING	7
1. SITUERING KERKGEBOUWEN	9
2. FICHE PER KERKGEBOUW	10
2.1 SINT PETRUSKERK BAZEL	10
2.1.1. Identificatie	13
2.1.2. Beschrijving	13
2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	14
2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	14
2.2 Naar een toekomstvisie	20
2.2.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en functie	20
2.2.2. Plan van aanpak: onderzoek naar toekomstige invullingen	22
2.2 SINT JAN EVANGELIST BEVEREN	25
2.1. Situering kerkgebouw	26
2.1.2 Beschrijving	28
2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	32
2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	33
2.2 Naar een toekomstvisie	34
2.2.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en functie	34
2.2.2. Plan van aanpak: onderzoek naar toekomstige invullingen	34
2.3 SINT MARTINUS BEVEREN	36
3.1. situering kerkgebouw	36

3.1.1. identificatie	37
3.1.2. Beschrijving	38
3.2. Naar een toekomstvisie	44
3.2.1. Onderbouwde visie op toekomstig gebruik en functie	44
3.2.2. Plan van aanpak	45
2.4 O.L.VROUW TEN HEMEL OPGENOMEN DOEL	47
4.1.1. Identificatie	47
4.1.2. Beschrijving	48
4.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	54
4.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	54
4.2. Naar een toekomstvisie	55
4.2.1 Onderbouwde visie op toekomstig gebruik en functie	55
4.2.2. Plan van aanpak	56
2.5 SINT JACOBUS DE MEERDERE HAASDONK	57
5.1. Situering kerkgebouw	57
5.1.1. Identificatie	61
5.1.2. Beschrijving	61
5.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	70
5.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	71
5.2. Naar een toekomstvisie	72
5.2.1. Onderbouwde visie op toekomstig gebruik en functie	72
5.2.2. Plan van aanpak	72
2.6 SS PETRUS EN PAULUS KALLO	74
6.1. Situering kerkgebouw	75
6.1.1. Identificatie	75
6.1.2. Beschrijving	76

6.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	80
6.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	80
6.2. Naar een toekomstvisie	82
6.2.1. Onderbouwde visie op toekomstig gebruik en functie	82
2.7 SINT MICHIEL KIELDRECHT	84
7.1. Situering kerkgebouw	84
7.1.1. Identificatie	85
7.1.2. Beschrijving	85
7.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	92
7.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en functie	92
7.2. Naar een toekomstvisie	93
7.2.1. Onderbouwde visie op toekomstig gebruik en functie	93
7.2.2. Plan van aanpak voor onderzoek toekomstige invulling	93
2.8 O.L.VROUW TEN HEMEL OPNEMEING KRUIBEKE	95
8.1.1. Identificatie	95
8.1.2. Beschrijving cultuurhistorische waarde	96
8.1.3. Bouwfysische toestand	97
8.1.4. Architecturale mogelijkheden	98
Voorzieningen	98
Onderhoudscontracten	99
8.1.5. Beschrijving van het actueel gebruik	99
8.1.6. Valorisatie en toekomstvisie	99
8.1.7. Conclusie (besluit)	101

2.9a O.L.VROUW HEMELVAART MELSELE	102
9.1.1. Identificatie	102
9.1.2. Beschrijving	103
9.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	109
9.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	110
2.9b KAPEL O.L.VROUW VAN GAVERLAND MELSELE	112
9.1.1. Identificatie	112
9.1.2. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	113
9.1.3. Beschrijving	114
9.1.4 Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	128
2.10 O.L.VROUW BEZOEKING RUPELMONDE	
10.1.1 Identificatie	130
10.1.2 Materieel en immaterieel erfgoed van de kerk en parochie	132
10.1.3. Oppervlakte	141
10.1.4. Opbouw	142
10.1.5. Huidige voorzieningen	143
10.1.6. Duurzaamheid gebeurde ingrepen en kansen	143
10.1.7. Biodiversiteit	144
10.1.8. Bouwfysische toestand	144
10.1.9. Financiële gegevens	147
10.1.10. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	151
10.1.11. Beschrijving van actueel gebruik en functie	162
10.1.12. Toekomstplannen	163
10.2. Naar een toekomstvisie	163
10.2.1. Onderbouwde visie op toekomstig gebruik en functie	163
10.2.2. Plan van aanpak voor onderzoek toekomstige invulling	163

10.2.2.1 Toekomstvisie op korte en lange termijn	163
10.2.2.2. Duurzaam beheer	164
10.2.2.3. Meedenken over de toekomst	167
2.11 SINT LAURENTIUS VERREBROECK	168
11.1.1. Situering kerkgebouw	169
11.1.2. Identificatie	169
11.1.3. Beschrijving	172
11.1.4 Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	181
11.1.5 Beschrijving van actueel gebruik en functie	183
11.2. Naar een toekomstvisie	184
11.2.1. Onderbouwde visie op toekomstig gebruik en functie	184
11.2.2. Plan van aanpak voor onderzoek toekomstige invulling	185
2.12 HEILIG KRUIS VRASENE	186
12.1.1. Identificatie	187
12.1.2. Beschrijving	187
12.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	192
12.1.4. Beschrijving van actueel gebruik en functie	193
12.2. Naar een toekomstvisie	193
12.2.1 Onderbouwde visie toekomstig gebruik en functie	193
2.13 HEILIG KRUIS ZWIJNDRECHT	194
13.1.1. Situatie	194
13.1.2. Het kerkgebouw Heilig Kruis binnen Zwijndrecht	196
13.1.3. Actuele stand van zaken	196
13.1.4. Samenvatting	197
13.1.5. Toekomstig gebruik en toekomstige functie	198
ALGEMEEN BESLUIT	199

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht:

1. Sint-Petrus , Koningin Astridplein29,	9150 Bazel
2. Sint-Jan-Evangelist Beveren	9120 Beveren
3. sint-Martinus Beveren	9120 Beveren
4. O. L. Vrouw Ten Hemel Opgenomen	9120 Doel
5. Sint-Jacobus de meerdere	9120 Haasdonk
6. Sint-Petrus en Paulus	9120 Kallo
7. Sint-Michiel	9120 Kieldrecht
8. O. L. Vrouw Ten Hemelopneming	9150 Kruibeke
9a. Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart	9120 Melsele
9b. Kapel O. l. Vrouw van Gaverland	9120 Melsele
10. O. L. Vrouw Bezoeking,	9150 Rupelmonde
11. Sint-Laurentius	9120 Verrebroek
12. Heilig Kruis,	9120 Vrasene
13..Heilig Kruis	2070 Zwijndrecht

Een eerste samenkomst van alle kerkfabrieken is gehouden op 14 november 2024 waar Tom Werner een uiteenzetting gaf van het waarom en het wat van het kerkenbeleidsplan. Na de installatie van het nieuwe CKB werd aan de kerkfabrieken gevraagd om hun kerkenbeleidsplan in te dienen en dat zij indien nodig konden beroep doen op het CKB.

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht, de parochie De Goede Herder, het centraal kerkbestuur van Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht alle kerkfabrieken die eronder ressorteren en werd vervolgens goedgekeurd:

- door de bisschop van **naam bisdom** op **datum**;
- door de gemeenteraad van de gemeente **naam gemeente** op **datum**.

Het pastoraal plan van eind 2024 begin 2025 vermeld:

De pastoraal ter plekke wordt blijvend gerespecteerd. In elke kerkplek proberen we het evangelie te beleven en te verspreiden.

Intussen is er al heel wat gecentraliseerd.

Nu reeds voelen we dat dankzij het centraliseren tijd en energie vrijgekomen is om in te spelen op nieuwe kansen om vandaag kerk te zijn.

Elke zon- en feestdag is er een eredienst in de Heilige Kruiskerk te Zwijndrecht, de Onze Lieve Vrouw ten hemel opgenomen kerk Kruibeke, de Sint Michielkerk Kieldrecht en de Sint Martinuskerk Beveren.

In de andere kerken zijn er geen diensten op zon- en feestdagen. Wel vinden er nog dopen, huwelijken, uitvaarten, schoolvieringen en kermisdiensten plaats, en in sommige kerken ook communievieringen.

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel opgenomen met de genomen opties (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

Handtekening bisdom

Handtekening gemeente

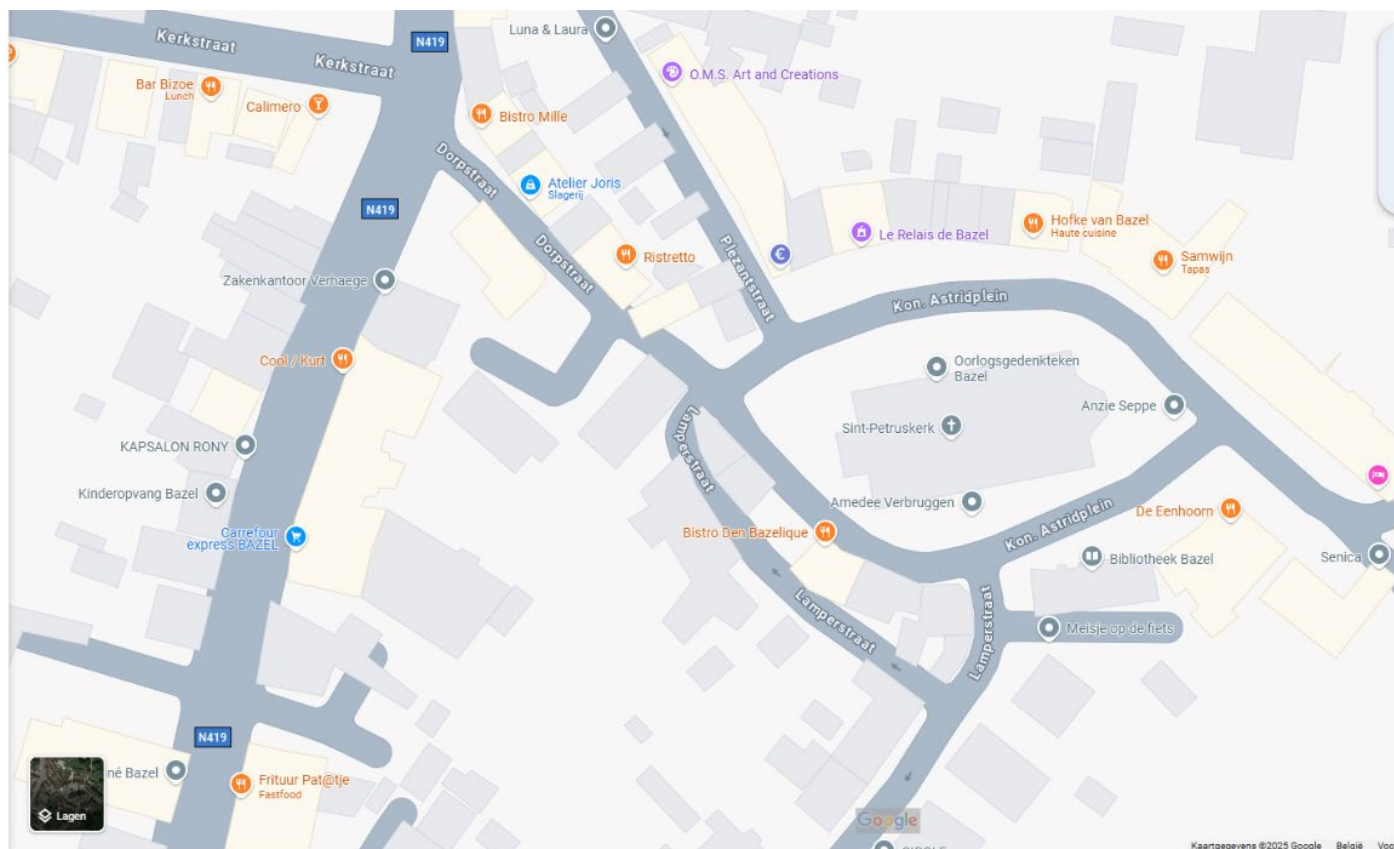
SITUERING KERKGEBOUWEN

2.FICHES PER KERKGEBOUW

Sint Pieterskerk Koningin Astridplein 9150 Bazel

2.1. SITUERING KERKGEBOUW.

Localisatie:

51° 14' 69.6" N, 4° 29' 9.87" O

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Parochiekerk Sint-Petrus Bazel

Type:	Parochiekerk
Stijl:	Gotiek
Kerktype:	Pseudo-basiliek met transept
Torentype:	Kruising toren
Profiel:	De parochie zou opgericht zijn door de Heilige Amandus en is toegewijd aan de heilige Petrus. De parochie heeft steeds van de kasteelbewoners veel materiële en financiële hulp gekregen. Het kerkgebouw heeft steeds een prominente plaats gehad in het centrum van het dorp, in de nabije omgeving van kasteel Wissekerke. Uit de parochie Bazel ontstonden in de loop der jaren de parochies Kruibeke en Steendorp. Door samenwerking van parochiegeestelijken en de

kasteelheer werden scholen opgericht voor zowel jongens als meisjes.
Gotische parochiekerk met neogotische aanpassingen. De
parochiekerk is nog in gebruik voor de rooms-katholieke eredienst

Bescherming status: Beschermd monument (OO001328). Datum besluit: 23 april 1974.
Datum publicatie besluit: 18 december 1974. Beschermd dorpskom
(OO001659).

Architecten: Van Kerkhoven Pieter (1847-1889): restauratie 1881-1882 koor grondig
hersteld en verruiming benedenkerk. Studiegroep Omgeving:
restauratie 1994 – 2000

Eigenaar: Gemeente

2

2.1.1. Identificatie

Sint-Petruskerk
Koningin Astridplein
9150 Bazel (Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht)
Oost-Vlaanderen
Bisdom Gent
Dekenaat Sint Niklaas
Parochie: De Goede Herder
Eigendom van de gemeente

2.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Een romaanse bidplaats die volgens een verloren gegane oorkonde al voor 964 zou bestaan hebben, ruimde rond **1364** plaats voor een **gotische kruiskerk met vieringtoren**.

Wanneer de eeuwenoude parochie van Bazel in 1559 gevoegd werd bij het bisdom van Gent, worden de eerste grote **verbouwingswerken** aan de kerk ingezet. Zo werden de kruisbeuken in deze periode toegevoegd evenals het koor vernieuwd. De beeldenstormers brachten echter heel wat schade aan tussen 1578 en 1587. In de loop van de 17de eeuw werden de herstellingswerken aangevat en werd de kerk verder aangepast aan de esthetiek van de **hoge Gotiek** o.a. door het houten tongewelf in het schip te vervangen door gotische stenen kruisribgewelven. Hierdoor werden de oorspronkelijke romaanse bovenlichten en muurschilderingen verborgen. De kerk werd in de 17de eeuw eveneens voorzien van zijbeuken die in de loop van de 2de helft van de 17de eeuw reeds werden vernieuwd en uitgebreid.

In **1879** brandde het hoogkoor volledig uit. De herstellingswerken combineerde men met een uitbreiding van de kerk om tegemoet te komen aan de noden van de toegenomen aantal kerkgangers. Het ontwerp van de nieuwe kerk werd geleverd door **architect P. Van Kerkchove**, bouwmeester van het stadhuis van Sint-Niklaas. De voorgevel van de kerk werd afgebroken en één travee verder terug opgebouwd. Ook werden de gotische stenen gewelven 2 meter hoger geplaatst zodat de binnenruimte veel luchtiger lijkt. Het is globaal in deze vorm dat de Sint-Petruskerk nog steeds bestaat.

Het **interieur en het meubilair** van de kerk is zeer kunstzinnig en veelal bekostigd door de parochianen. Zo zijn verschillende objecten, waaronder de preekstoel en biechtstoel, van de hand van twee bekende 18de-eeuwse beeldhouwers en houtsnijwerkers uit Temse: **Adriaan en Filip Nijs**. Verder zijn de classicistische lambrisering, de neogotische altaren en de koorbanken een kijkje waard.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte: 1000 m²

Opbouw (optioneel): geen

Voorzieningen: 1 toilet in de gang aan sacristie

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

Bouwfysische toestand: einde restauratie en binnen schildering in 2000.

Financiële gegevens (optioneel): nihil

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Het kerkgebouw heeft steeds een prominente plaats gehad in het centrum van het dorp, in de nabije omgeving van kasteel Wissekerke. De kerk van Bazel maakt deel uit van een beschermd dorpsgezicht sinds 3/7/1981

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Voor de eredienst:

Huwelijksinzegeningen.

Doopselvieringen.

Begrafenissen.

Buiten de eredienst:

Hoe wordt het nevengebruik gezien:

1. Nevengebruik voor optredens van Harmoniën, brassbands, e.d..
2. Gebruik voor colloquia.
3. Gebruik voor projecties.
4. Gebruik voor scholen van Groot Kruibeke als ontmoetingsruimte, vergaderingen, grotere groeps gesprekken,...

5. Gebruik als theaterzaal.
6. Gebruik als (permanente) tentoonstellingsruimte al dan niet in samenwerking met Onroerend Erfgoed en/of een gelijkaardige instantie.
7. Gebruik als vergaderruimte.

De 2 zijbeuken kunnen dan worden gebruikt voor randactiviteiten of bediening als ondersteuning aan de activiteiten in de middenbeuk. Daarvoor dienen de 2 zijbeuken worden ingericht met de meest recente mogelijkheden om de nevenactiviteiten te kunnen organiseren.

Het materiële en immateriële materiaal dat door bestemming een deel van de kerk vormt maakt evenwel deel uit van het volledige kerkgebouw, zonder afbreuk te doen aan bestaande en waardevolle inrichtingen en kunstschaten.

Projectbureau Tracee heeft reeds een studie gemaakt over het mogelijk nevengebruik van het kerkgebouw en besloot:

In deze studie werd de kerk en haar omgeving opgevat als een publiek gebouw met een specifieke spirituele betekenis die aansluiting zoekt bij een hedendaagse betekenis voor zinzzoekers. De historische, spirituele en sociale rol van het kerkgebouw kan via deze herbestemming verder uitgebouwd worden. De nieuwe (door)bestemming werkt op verschillende niveau's en geeft aan Bazil en Kruibeke de mogelijkheid om met een herbestemming van een kerk, het voortouw te nemen in een maatschappelijke ontwikkeling. Door hedendaagse hoogstaande architectuur te koppelen aan een historisch gebouw met een aantrekkelijk programma, zal de Sint-Petruskerk haar publieke karakter versterken. Na tussentijdse besprekingen werd de opdracht afgelijnd tot twee scenario's: 1. Een basisingreep voor sanitair en berging en 2. het ontwerpen van basiscondities voor tentoonstellingen en lezingen op de begane grond.

Op dit moment wordt reeds aan een degelijke informatieontsluiting gedaan van het eerdere onderzoek (tv-schermen met animatie achter in de kerk). Het team TRACE tv pleit er voor om dit mee te nemen en uit te breiden (zone tentoonstelling).

In het uiteindelijke voorstel worden 9 zones op de begane grond ontwikkeld: 1.

Tentoonstellingsruimte, 2. Sacrale ruimte in het schip met 129 zitplaatsen afgescheiden door gordijnen, 3. Sanitair, 4. Stoelenberging, 5. Toog met koelcel, 6. Bergruimte, 7. Klein auditorium voor 33 zitplaatsen, 8. Ruimte voor verwarmingsinstallatie en 9. Sacristie, ruimte voor vergaderingen. Het nadenken over de technieken (verwarming en verluchting) mag niet enkel gekoppeld worden aan het huidig programma. Er is nagedacht in zones van gebruik. Regelbaarheid en aanpasbaarheid zijn dan gemakkelijker. De gedetailleerde bespreking en conceptualisering van de basisprincipes van deze zonering zijn meegenomen in de studie.

Het werken met gordijnen verdient bijzondere aandacht door een historisch document dat gevonden werd tijdens de genoemde erfgoedparticipatie in 2008. Een archiefstuk uit 1587 verwijst naar de inrichting van de kerk voor de paasviering met 'dappetseryen' (draperieën, tapijten, doeken,...). Die werden met haken ("clauwieren") opgehangen aan houten dragers ("sparren/sperrren") aan het toen nog zichtbare houten gebinte van het hoogkoor.

Bezoekers zullen de kerk op nieuwe manier kunnen beleven. Er wordt een nieuwe laag toegevoegd aan een verhaal dat op dezer plaats startte in de tiende eeuw. De ruimte kan in verschillende

configuraties in relatie tot het koor gebruikt worden: als sacrale ruimte voor vieringen, ruimte voor tentoonstellingen, lezingen, ontmoetingsruimte, enz.

Omdat de centrale as van de kerk gevrijwaard wordt, blijft de ruimtelijke beleving intact.

Aandachtspunt hierbij is de mogelijkheid tot zachte opdeling via gordijnen tussen de kolommen van de zijbeuk en transversaal bij de ingang en de overgang naar de middenbeuk.

De realisatie van dit project vraagt bijzondere aandacht voor:

- De functionaliteit en beleving van alle ruimtes in het gebouw: open ruimte in de centrale as van het gebouw, de zijbeuken en zijkapellen die blijven dienst doen als spirituele ruimtes, aandacht voor het tekort aan bergruimte
- De architecturale kwaliteit van de nieuwe ingreep in harmonie met de bestaande architecturale kwaliteit van de kerk
- Het vrijwaren en activeren van de erfgoedwaarden van het gebouw
- Het historische karakter van de kerk als onderdeel van de erfgoedwaarden van Bazel
- Het publieke karakter van de herbestemming
- De relatie met de omgeving, in het bijzonder het kasteel van Wissekerke.

Voor de verdere uitwerking van dit project, zie hieronder punt 3 : toekomstvisie.

Een oplisting van het niet-pastoraal gebruik van het kerkgebouw.

Regelmatige activiteiten:

- De kerk is dagelijks toegankelijk van 10 uur tot 17 uur.
- Iedere woensdag geeft de muziekacademie 2 uur zangles aan de piano in de kerk
- tijdens alle examenperiodes wordt de kerk gebruikt als studieruimte in samenspraak met de gemeente
- iedere 3^e zaterdag van de maand van 9 u tot 10 u: gebedsgroep
- sinds 2021 : iedere zaterdag repetitie Harmonie
- sinds 1995: van begin advent tot na driekoningen wordt er een ster aan de kerktoren gehesen, waar iedere dorpling naar uitkijkt.
- sedert meer dan 40 jaar bouwt de Landelijke Gilde van Bazel in de kerk een kerststal tijdens de kerstperiode
- aansluitend aan de kerk wordt jaarlijks door de KWB een kerststal opgetrokken.

Eenmalige activiteiten:

2019 (totaal 17)

Zondag	20 maart 2019	Kruibeke TV	Antverpia Strijkkwartet
Woensdag	17 april 2019	Markant	Lezing over Mattheuspassie
Zaterdag	27 april 2019	LG	afsluiten verwondertocht
Zaterdag	4 mei 2019	Harmonie	Johnny Voners brengt Aznavour
Zondag	2 juni 2019	KF	openkerkendag Gregoriaanse mis
Vrijdag	2 augustus 2019	KWB	concert Joannes Thuy en Annabel Gordon
Maandag	23 september 2019	LG	lezing 100 jaar vluchtelingen
Vrijdag	18 oktober 2019	LG	fake news quiz
Vrijdag	25 oktober 2019	MBB	concert Mercator Brass Band
Donderdag	31 oktober 2019	KWB	concert Philip Robrecht (Ierse Folk)
Vrijdag	13 december 2019	Harmonie	repetitie
Zondag	15 december 2019		Koor Amalthe tvv Senkaflex
Dinsdag	17 december 2019	Sint Petrus	Advendsbezinning lagere school
Donderdag	19 december 2019	Sint Petrus	repetitie kerstevocatie
Donderdag	19 december 2019	Koor	repetitie koor voor kerstmis
Vrijdag	20 december 2019	Sint Petrus	Kerstevocatie
Zaterdag	21 december 2019	Toontrappers	concert door jeugdkoor Toontrappers

2020 (totaal 14)

Vrijdag	17 januari 2020	Harmonie	Repetitie
Zaterdag	18 januari 2020	Harmonie	Musicalconcert
Vrijdag	14 februari 2020	LG	concert van Coverband
Dinsdag	25 februari 2020	LG	landbouw en klimaat

Donderdag	27 februari 2020	gemeente	Info KF en gemeente over nevengebruik
Dinsdag	10 maart 2020	Davidfonds	Nacht van de geschiedenis
Vrijdag	27 maart 2020	Ch. De Kerf	Rouwen door Manu Keirse
Vrijdag	3 april 2020	Sint Joris	bezinning Sint Jorisinstituut (700 lln)
Zondag	19 april 2020	Inner Wheel	Liefdadigheidsconcert
Zondag	3 mei 2020	Harmonie	Aperitiefconcert
Zondag	31 mei 2020	Kruibeke TV	Antverpia strijkkwartet
Zondag	7 juni 2020	KF	Kunstenarsmis open kerkendag
Dinsdag	23 juni 2020	St Petrus	bezinning einde schooljaar
Zaterdag	19 december 2020	Harmonie	Kerstconcert

2021 (totaal 6)

Zaterdag	31 juli 2021	KWB	Zomerconcert J. Thuy en Annabel Gordon
Vrijdag	8 oktober 2021	Beweging.net	Ladies Night
Zaterdag	16 oktober 2021		Film@church (armoedebestrijding)
Vrijdag	12 november 2021	KWB-LG	Philip Robbrecht
Woensdag	17 november 2021	KF	voorstelling regl. kerkgebruik met gemeente
Zaterdag	18 december 2021	Harmonie	Kerstconcert

2022 (totaal 11)

Zaterdag	30 januari 2022	DF	Nieuwjaarsconcert
Vrijdag	25 maart 2022	Innerwheel	Oefening Weerbots
Zondag	27 maart 2022	Innerwheel	Concert koor Weerbots
Vrijdag	1 april 2022	Sint Joris	bezinning Sint Jorisinstituut (750 lln)
Vrijdag	22 april 2022	LG	Lenteconcert
Zaterdag	23 april 2022	KF	Dankviering medewerkers kerkgebeuren
Zaterdag	14 mei 2022	Cantataille	Concert koor
Zondag	22 mei 2022	Harmonie	Aperitiefconcert
Zondag	5 juni 2022	KF	Openkerkendag
Zaterdag	30 juli 2022	KWB	concert Annabel Gordon
Zaterdag	17 september 2022		Concert Koen Crucke

2023 (totaal 12)

Vrijdag	21 april 2023	LG	Lezing prof Hendrik Vos over Europa
Woensdag	17 mei 2023	Gemeente	buurtbabbels om 19 u30
Dinsdag	23 mei 2023	Gemeente	buurtbabbels om 14 u00
Zondag	4 juni 2023	KF	openkerkendag met foto's en video's
Zaterdag	14 oktober 2023		Movie@church
Zaterdag	4 november 2023	Harmonie	Haloweenconcert
Zaterdag	11 november 2023	NVA	concert Gunther Neefs
Donderdag	23 november 2023	gemeente	Schone Kleren
Zaterdag	25 november 2023	VocAmuze	concert koor VocAmuze Burcht
Zondag	17 december 2023	Stuer	Kerstconcert

Donderdag	21 december 2023	Sint Petrus	oefenen kerstevocatie lagere school
Vrijdag	22 december 2023	Sint-Petrus	uitvoering Kerstevocatie

2024 (totaal 12)

Zondag	10 maart 2024	Innerwheel	aperitiefconcert Gospelkoor
Vrijdagavond	22 maart 2024	vzw staartjes	panelgesprek en tentoonstelling
Zaterdag	6 april 2024	LG	bezoek Kerk en overlegmoment
Zaterdag	13 april tot 28 april	Artofil	in kader erfgoed: kanttentoonstelling
Zaterdag	19 mei 2024	Cantataille	Les Voix perdues
Zaterdag	1 juni 2024	Harmonie	Concert voor Openkerkendag
Zondag	15 september 2024	J. Arnaut	Antverpia Strijkkwartet
Zaterdag	16 november 2024	Cantataille	Concert 30 jarig bestaan
Maandag	18 november 2024	LG	Weerman Bram Verbuggen over klimaat
Woensdag	27 november 2024	Harmonie	extra repetitie
Vrijdag	13 december 2024	Harmonie	generale repetitie
Zaterdag	14 december 2024	Harmonie	kerstconcert met Jean Bosco Safari

2.2. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

2.2.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Bazel	Sint Petruskerk	Sacraal en nevengebruik

Kerk Sint Petrus Bazel

Reeds in het kerkenbeleidsplan van 2016 werd voor onze kerk geopteerd voor nevengebruik. In 2018 werd op basis van de voorstellen door studiebureau TRACE een studie opgesteld en voorgesteld in september 2018 (zie besluiten hierboven punt 2.2.4).

Na overleg tussen kerkfabriek en gemeentebestuur werd toen besloten om het volgende te weerhouden.

- Behoud van een sacrale ruimte met mogelijkheid van huwelijken, uitvaarten en andere diensten
- Een tentoonstellingsruimte en bergplaats voor presentatie van kerkschatten ed.
- Een ruimte voor voordrachten en lezingen
- Een sanitair blok met spoelbak en kleine keuken
- Bergruimte voor overtallige stoelen.
- De ontsluiting van de zolder wordt wegens te grote verbouwingen en kosten niet weerhouden.

Voor de verdere uitwerking voorzag de gemeente in haar meerjarenplanning:

2023: 60.000 euro (voor studiebureau-architect-ontwerper)

2024: 605000 euro voor realisatie

Op 27 februari 2020 werd door Gemeente Kruibeke en Kerkfabriek Bazel een infomoment georganiseerd voor alle belangstellenden van de gemeente met voorstelling van het project door Tracee voorzien. Gedurende het infomoment

bleek duidelijk interesse van de plaatselijke gemeenschap en waren er geen bezwaren tegen de voorstellen van Tracee.

Naderhand brak in 2020 covid uit, waardoor het gemeentebestuur andere financiële prioriteiten had en de voorziene investeringen voor de realisatie dienden te worden uitgesteld.

Na rijp beraad en evaluatie van het huidig gebruik sedert het begin van de coronacrisis en geschrokken over de globale kostprijs van studiebureau Tracee (die nog fors kan gestegen zijn door de inflatie van de voorbije jaren) is de zienswijze van het kerkbestuur aangepast en blijft de prioriteit om de kerk in zijn geheel te behouden als sacrale ruimte.

Het sacraal gebruik in de laatste jaren heeft duidelijk aangetoond dat bij een heel groot aantal begrafenisstenen het aantal stoelen (129 stuks) door studiebureau Tracee weerhouden veel te weinig is.

Bij het inrichten van nevenactiviteiten (lezingen, concerten ed) is gebleken dat het niet-compartimenteren van de kerk geen bezwaar is en zeker niet noodzakelijk.

Wij zouden wel willen zorgen voor een kleine permanente tentoonstelling met verplaatsbare kasten, zodat onder meer de link met het kasteel van Vilain XIII in de kijker kan worden geplaatst en er ruimte is om ons groot aantal gewaden ten toon te stellen en op te bergen.

Wij zouden in de plaats van de onkosten voorzien door studiebureau Tracee eerder willen investeren in 3 schermen met beamer, in iedere beuk, zodat bij concerten en liturgische diensten de mogelijkheid bestaat om via streaming alle plaatsen optimaal te benutten. Deze investeringen zullen ongeveer 10% bedragen van het eerdere voorstel van studiebureau Tracee.

De bevolking van Bazel en Groot-Kruibeke heeft behoefte om de ruimte te kunnen gebruiken zoals het hoort, zonder een hoge kostprijs hiervoor te moeten betalen.

Tijdens de covid periode werd het duidelijk dat de investeringen zoals door Tracee voorzien niet haalbaar waren in deze tijd. Temeer daar bij nader inzien en evaluatie van het gebruik tijdens de voorbije periode het volgende werd vastgesteld

2.2.2. Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

In overleg met de plaatselijke bevolking, parochieploeg en andere gebruikers kunnen wij werken aan de verdere gebruik van het kerkgebouw.

Investerings in de loop van de volgende jaren

- Lampen vervangen door ledverlichting   Raming ca 10000 euro
- Tentoonstellingskasten ook te gebruiken als opberging gewaden
Raming ca 20000 euro
- Nazicht sprinklerinstallatie en herschilderen indien nodig
  - Raming ca 20000 euro
- Buitenmuren laten reinigen en siliconen opzetten
  - Raming ca 50000 euro
- Ramen nazien en stopverfranden vernieuwen waar nodig
  - Raming ca 5000 euro
- Vernieuwen camerabewaking wegens ouderdom
  - Raming ca 5000 euro
- Vernieuwen geluidsinstallatie   Raming ca 25000 euro
- Schermen en beamer in iedere beuk   Raming ca 100.000 euro

Gezien de verwarming 40 jaar oud is voorzien wij veiligheidshalve (alleen indien nodig) een nieuwe verwarmingsketel.   Raming ca 50000 euro

Overzicht per jaar voor meerjarenplan:

Jaren 2025-2026 :

ledverlichting	10.000
Tentoonstellingskasten	20.000
Nazicht sprinkler	20.000

	Vernieuwen camerabewaking	5.000	totaal	55.000
Jaar 2027:	schermen en beamer in de 3 beuken		100.000	
Jaar 2028:	buitenmuren reinigen		50.000	
Jaar 2029:	ramen nazien en stopverfranden vernieuwen			
			5.000	
Jaar 2030:	vernieuwen geluidsinstallatie		25.000	
Jaar 2031:	vernieuwen C.V. ketel		50.000	

Totale investeringen 285000 euro , terwijl Tracee voor nevenbestemming 710000 euro voorzag in 2018.

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of huidig plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad. Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur. Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan de eerste zes maand van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.

Dit kerkenbeleidsplan is de start van een nieuwe toekomst voor de parochiekerken van de Gemeente Beveren-Kruikeke-Zwijndrecht.

Het kan een aanzet geven voor een nieuwe toekomst met een constante invulling voor de kerk van Bazel.

De hoop leeft dat alles in een positieve sfeer kan verlopen.

De hoop is tevens dat dit kerkenbeleidsplan een erkenning is voor het dagdagelijkse werk van de vrijwilligers in de respectievelijke kerkfabrieken en het Centrale kerkbestuur want het is hun verantwoordelijkheid om dit alles tot een goed einde te brengen.

Goedgekeurd in de kerkraad van 9 april 2025.

2. Kerk Sint Jan Evangelist in Beveren

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.1. SITUERING KERKGEBOUW

Kerk Sint Jan Evangelist: Floralaan , 9120 Beveren - Gaverlandwijk

3.1.1. Identificatie

Naam: Sint Jan Evangelist

binnen de Geografische ligging

- Kerk is gelegen in de Gaverlandwijk, driehoek Azalealaan, Floralaan en Eglantierlaan te Beveren
- Provincie: Oost-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Sint-Niklaas
- parochie : De Goede Herder

Eigenaar: Kerkfabriek Sint Jan Evangelist.

Bescherming(en)

De kerk van Sint Jan Evangelist is een gebouw uit de jaren 70 van de vorige eeuw en is niet-beschermd.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

De kerk St Jan Evangelist is een vrijstaand modernistisch kerkgebouw gelegen midden in de Gaverlandwijk in Beveren. De kerk is opgetrokken eind jaren 1970 naar een ontwerp van architect Jos Ritzen.

Bij de uitbreiding van Beveren was er in de snel groeiende Gaverlandwijk ten noorden van Beveren-Centrum nood aan een eigen parochiekerk. Op 10 december 1973 werd overgegaan tot de aankoop van een stuk grond aan de Eglantierlaan. De Antwerpse architect Jos Ritzen maakte een voorlopig ontwerp in het jaar 1974, dat na overleg in 1975 resulteerde in een definitief ontwerp. Het zou echter nog tot 1977 duren voordat het ontwerp voor de nieuwe kerk zou worden goedgekeurd. In 1978 werd de firma ICOM uit Kruibeke via een openbare aanbesteding aangewezen als aannemer en op 1 april 1978 kon men dan uiteindelijk overgaan tot de eerstesteenlegging. De inwijding van de kerk vond plaats op 27 mei 1979, op 30 november 1980 gevolgd door de klokkenwijding.

De kerk ligt ingebed in een deels omhaagd groeneiland met grasperken, struikgewas en loofbomen. Het polygonale bouwvolume met platte bedaking is verwickeld in een interessant spel van hoge en lage bouwvolumes. De buitengevels zijn opgebouwd met naakte bruine bakstenen op natuurstenen plinten en afgeboord met betonnen overstekende daklijsten. De ramen zijn schijnbaar willekeurig geplaatst en voorzien van een houten omkadering. De betonnen draagstructuur tekent een roostervormig lijnenspel af in de ramenpartij aan de noordwestzijde van de kerk en eenzelfde detaillering is te zien bij de draagstructuur aan de zuidoostelijke zijde van het gebouw. Op een aantal plaatsen zijn er symbolische reliëfs ingewerkt in het bakstenen gevelveld, door het gebruik van dieper liggende en uitspringende gevelstenen. De klokkentoren is opgebouwd uit gestapelde witgekalkte betonnen bouwelementen, en is onderaan fijnzinnig verankerd aan de zijmuur van de inkompartij. Inkomportaal met betonnen luifel en dubbele glazen deur.

Interieur. De plattegrond vertoont drie beuken in een geknikte T-vormige symmetrische opstelling rondom een centraal altaar op verhoogd podium in het zuidwesten. De inkompartij bevindt zich tussen het schip en de noordelijke zijbeuk, analoog is op deze plek tussen de zuidelijke zijbeuk en het schip ruimte voorzien voor functionele vertrekken zoals een keuken en kleine parochiezaal. Achteraan de noordelijk zijbeuk is een ruimte afgescheiden (glazen wand) die dienst doet als weekkapel. Biechtstoel als nis ingewerkt in dezelfde noordelijke zijbeuk.

Inkompartij in het noordwesten, waarna het kerkinterieur vanaf de achterzijde van de centrale zijbeuk wordt benaderd. Naar het altaar toe miniem aflopende rode tegelvloer. Betonnen draagconstructie ingevuld met naakte bruine baksteen. Op enkele plaatsen voorzien van eenzelfde, gestileerde, reliëfwerking als aan de buitenzijde van het gebouw. Houten zoldering met dikke gelijkde houten draagbalken rusten op de eerder vernoemde betonnen verticale draagstructuren.

Veelkleurige glasramen achter het altaar, achteraan het centrale schip en in de weekkapel, allen vervaardigd, gesignd en gedateerd door de gebroeders Meersman uit Aalst. De glasramen achter het altaar beelden (van links naar rechts) de mensen onderweg naar God, de verrijzenis van Jezus en de kapel van Gaverland uit. De glasramen achteraan het schip geven een voorstelling over de schepping en de glasramen in de weekkapel beelden de symfonie van het leven uit.

Mobilair. Moderne gestileerde houten zitbanken in de drie beuken. In het centrale schip, gepolychromeerde lindehouten beelden van de Heilige Petrus en de Heilige Johannes vervaardigd door de school uit Beieren rond Hans Eibl. Verder tien kleinere beelden van de overige apostelen. Bij het altaar, houten Christusbeeld vervaardigd door dezelfde Beierse school. Eikenhouten altaar met koperen inlegwerk door Boudewijn Maes. Deze laatste verzorgde eveneens de koperen paaskandelaar, de tabernakels bij het altaar en in de weekkapel en de doopvont die het doopsel van Jezus in de Jordaan uitbeeld. Kruisweg uit keramiek ontworpen en gemaakt door Paul de Bruyne uit Gent. Dichter Anton van Wilderode schreef bij elke statie een eigen bezinnings- en gebedstekst. Achteraan de zuidelijke zijbeuk bevindt zich een Anneessensorgel afkomstig uit het college van Oudenaarde. In de weekkapel, lindehouten Mariabeeld dat vervaardigd is in Nitenau(Beieren), waarschijnlijk door

Hans Eibl en een bespeelbaar harmonium van begin 20ste eeuw. In de klokkentoren bevinden zich twee klokken, namelijk de Sint-Jansklok (675 kg, 101 cm) en de Onze-Lieve-Vrouwklok (400 kg, 85 cm)

Bron:

- *DUCHAMPS R. 2008: Dertig jaar terug in de Beverse tijd: Eerstesteenlegging kerk Sint-Jan Evangelist*
- *AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: Parochiekerk Sint-Jan-Evangelist(online) <https://id.erfgoed.net/ergoedobjecten/201322> (geraadpleegd op 19 juli 2017)*

b) Architecturale mogelijkheden

1. Omvat inkomhal, sacritie met afzonderlijk toilet en weekkapel. Weekkapel is met een glazen wand afgescheiden van het centrale deel van de kerk.
2. Hoofdgebouw van de kerk
3. Laagbouw omvattende zij-ingang, toiletten 3 voor dames waarvan 1 voor mindervaliden, en 2 voor heren, een kleine vergaderzaal, een bergruimte en een grote vergaderzaal.

Een mogelijkheid tot compartimentering bestaat tussen de hoofdkerk en de weekkapel.

c) Bouwfysische toestand

Het gebouw is in goede toestand maar wel onderhevig aan de normale onderhoudswerken. Hier worden toekomstgerichte investeringswerken voor voorzien. Aanpassen van houten raamschrijnwerk, energiebesparende maatregelen en elektriciteitsaanpassingen, schilderwerken en omgevingswerken worden ingepland om het gebouw niet versneld te laten verouderen.

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk van Sint-Jan-Evangelist beschikt over 400 plaatsen. Het is sinds enkele jaren een open kerk, die dagelijks door vrijwilligers wordt geopend en gesloten.

De kerk beschikt als enige in de omgeving over afzonderlijke toiletten en een grote vergaderzaal. Achteraan de kerk is een grote gratis parking voor een dertigtal wagens. Daarenboven is er heel wat parkeergelegenheid in de omliggende straten.

De vergaderzaal wordt ook gebruikt voor voorbereidende vergaderingen voor aanstaande trouwers, startvergaderingen voor actie Welzijnszorg, Broederlijk delen, alsook alle parochiale vergaderingen en vergaderingen van de Kerkraad. De vergaderzaal beschikt over een afzonderlijke ingang. Zij kan dan ook betreden worden van buitenuit en vanuit de kerkruiimte.

De aanwezigheid van een kleine keukenruimte met basisuitrusting en de mobiele en ergonomische verrijdbare tafels en stapelbare stoelen maken het praktische gebouw tevens multifunctioneel inzetbaar.

De kerk wordt vandaag niet meer gebruikt voor de zondagse eucharistieviering, maar wel nog voor uitvaarten, huwelijken, doopvieringen, eerste communievieringen en vormselvieringen.

Ook vinden er tweewekelijkse gebedsvieringen voor jonge gezinnen plaats in deze kerk. Dit kan op heel wat bijval rekenen.

De Kerk Sint-Jan Evangelist wordt actief gebruikt voor volgende activiteiten:

- vergaderingen en verkiezingen van het CKB
- vormingscursussen voor geloofsverdieping en bijbelstudie
- op geregelde tijdstippen in het kerkelijk jaar enkele zangavonden.
- Bijeenkomsten van VONk (12-18 jarigen)
- Catechesewerking voor vormelingen.
- Schoolvieringen
- Concerten aangevraagd voor en door leerlingen van de kunstacademie of koninklijke Piet Stautkring.
- Wekelijkse repetitie van het Sint-Janskoor (parochieaal koor parochie de Goede Herder)

Binnen deze parochie kan er gelukkig nog steeds beroep worden gedaan op een aantal vrijwilligers voor het onderhoud van de kerk, het dagdagelijks openen en sluiten van de kerk, het mee ondersteunen van liturgische diensten en het mee opruimen van de kerk bij gebruik door derden (koren e.d.).

2.2. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

2.2.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
BEVEREN	SINT JAN EVANGELIST	BLIJFT BESTEMD VOOR DE PAROCHIE DE GOEDE HERDER ZONDER BEPERKING IN DE TIJD.

Deze toekomstvisie kwam tot stand na overleg met de kerkelijke, parochiale en dekenale verantwoordelijken.

2.2.2. Plan van aanpak hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Om bovenvermelde toekomstvisie te realiseren zal jaarlijks overleg gepleegd worden met de kerkelijke, parochiale en gemeentelijke verantwoordelijke. Voor de volgende jaren en het volgende MJP zien wij voor de kerk van Sint Jan Evangelist een louter gebruik voor de eredienst met beperkt gebruik door verenigen.

Kerk Sint-Jan Evangelist is ook aangesloten bij monumentenwacht.

Om de 2 à 3 jaar wordt de kerk geïnspecteerd door Monumentenwacht. De aanbevelingen van hun recentste inspectierapport vormen een basis om deze aandachtspunten nader te bekijken en hier indien nodig geacht door de kerkraad investeringen aan te koppelen, teneinde een goed beheer na te streven.

Voor de volgende jaren voorzien we volgende investeringen (indien de investeringen worden goedgekeurd door de gemeente):

- 2026 herstel raamstijlen voor glas in lood ramen
- 2027 schilderen buitenschrijnwerk
- 2028 energiebesparende maatregelen dakisolatie en verwarmingsketel
- 2029 herstel scheuren en reinigen buitengevels, bescherming roestvorming ladder en klokkenstoel toren
- 2030 aanpassen omgevingswerken oprit, parking, regenwaterrecuperatie en vervanging sanitair en keukenblok
- 2031 schilderwerken binnen, herstel uitzetvoegen vloer en altaar en groot onderhoud dakstructuur.

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien er wijzigingen moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van Gent en door de gemeenteraad van Beveren.

BESLUIT. (2025).

De Sint-Jan Evangelistkerk zal voor de eredienst behouden blijven, ook al zijn er geen weekend eucharistievieringen. De vele activiteiten zorgen ervoor dat dit modern kerkgebouw optimaal benut blijft voor de parochie De Goede Herder.

Wij opteren derhalve voor Valorisatie van ons kerkgebouw.

Indien er wijzigingen aan het kerkenbeleidsplan moeten worden aangebracht, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan en goedkeuring door de bisschop van Gent en door de gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht

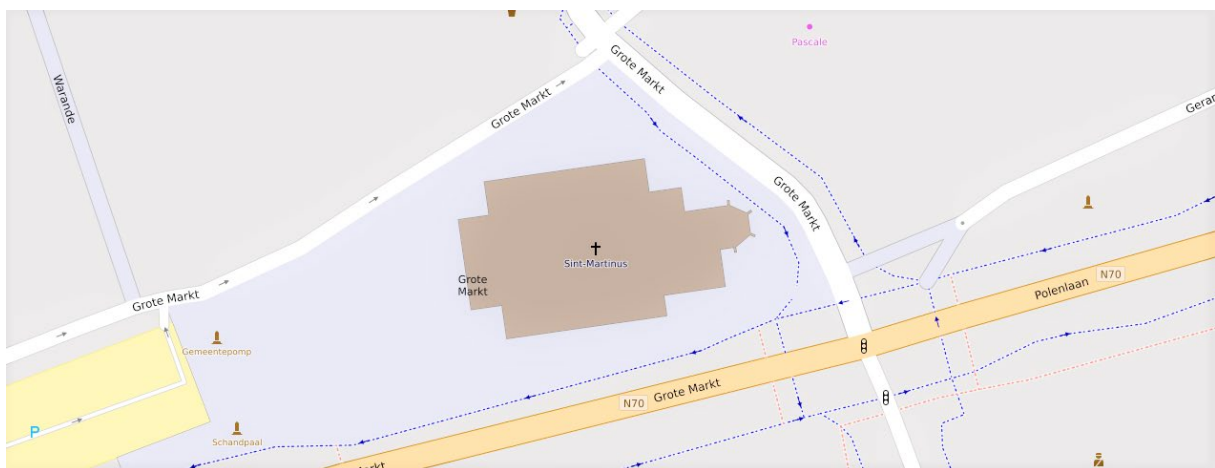
Aldus goedgekeurd in de kerkraadsvergadering van 2 april 2025.

3.KERK SINT- MARTINUS BEVEREN

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.1.SITUERING KERKGEBOUW

Sint-Martinuskerk, Grote Markt 41 in 9120 Beveren-Waas

Sint-Martinuskerk in Beveren-Waas

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.1.1 Identificatie

Naam: Sint-Martinuskerk

Geografische ligging

- Grote Markt 41 in 9120 Beveren-Waas
- Provincie: Oost-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Bisdom Gent
- Dekenaat of Regio: Dekenaat Sint-Niklaas
- Parochie: De Goede Herder

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Martinus

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd als monument sinds 04-05-1944 bij Koninklijk Besluit
-

3.1.2. Beschrijving

Cultuurhistorische waarde

De Sint-Martinuskerk te Beveren-Waas is een ruime, deels Romaanse, deels gotische en deels neogotische kerk met pseudo basilicale opstand. De oudste delen situeren zich rond de vieringtoren. De kerk werd bij Koninklijk Besluit van 4-05-1944 op de lijst geplaatst van de beschermde gebouwen, overeenkomstig de monumentenwet van 7-08-1931.

Van de eerste stenen kerk, opgetrokken vermoedelijk omstreeks 1130, en dit volgend het concept van de Romaanse Schelde-architectuur – zeer zeldzaam geworden in onze streek – zijn in de Sint-Martinuskerk zoals we ze kennen, enkele zeer waardevolle elementen overgebleven.

De vieringtoren, met daaraan nog fragmenten van de zuidelijke transepturen waarin de spiltrap is uitgespaard die tot de eerste torenverdieping leidt, vormt de oudste kern. In deze toren zijn 2 bouwfasen te onderscheiden: de eerste omstreeks 1130, waarvan de onderste achtkantige verdieping getuigt. Hoewel de galmgaten op latere datum werden volgemetseld, zijn de oorspronkelijke elementen nog aanwezig, namelijk de volronde bogen onderverdeeld door een slank zuiltje, dat twee kleinere bogen opvangt.

Gescheiden door een horizontale cordonlijst van deze eerste verdieping, staat de tweede torenverdieping, die omstreeks 1200 opgetrokken werd. De gekoppelde galmgaten zijn vervat in een grotere muurmuis met bogen en zuilen in een rijke profilering. Merkwaardig is ook de Lombardische hangboogfries net onder de kroonlijst, waarvan de kraagstenen gebeeldhouwd zijn en de saterkoppen en krulkapitelen voorstellen.

Wanneer in de loop der 15de eeuw de Romaanse kerk op de toren na werd afgebroken, werd een grotere kerk in gotische stijl er omheen opgebouwd. Van deze bouwfase, waarschijnlijk over een periode van 1500 tot het midden de 17de eeuw, is het algemene aspect nog steeds bepalend voor de huidige Sint-Martinuskerk. Het diepe priesterkoor, de middenbeuk met de zijbeuken afgedekt met lessenaardaken (althans gedeeltelijk) dateren uit die periode.

Aanvankelijk waren de midden- en zijbeuken slechts van een houten overkapping voorzien, terwijl alleen het koor was overwelfd. Tussen 1651 en 1658 kregen ook de beuken een stenen gewelf, dat uit recuperatiemateriaal werd gemaakt, mogelijk afkomstig van het kasteel van de heren van Beveren (Singelberg).

De slanke torenspits stond er reeds vóór 1650 en wellicht is de vooruitspringende kroonlijst met zijn fraai gesculpteerde leeuwenkoppen eveneens in deze periode te dateren.

In 1660 wordt de triomfboog naar het hoogkoor verhoogd. De overige drie bogen van de viering werden honderd jaar later eveneens verhoogd. In 1661, toen het monumentale hoogaltaar werd geplaatst, werden de vijf ramen van de koorabscis toe gemetseld. Later, in 1878, werden de twee smalle zijdelingse vensters opnieuw geopend.

De torenspits draagt nog een barokke versiering met grote koperen bol, kruis met balustervormige armen en een vaantje als windwijzer versierd met een wapenschild.

Volgens de plannen van architect Beeckmaan uit Dendermonde, werd in 1839-1840 de Sint-Martinuskerk aanzienlijk vergroot.

Twee nieuwe zijbeuken werden toegevoegd, evenwel grotendeels gekopieerd naar de toenmalige gotische, die voor deze verbouwingen moesten opgeofferd worden.

In 1862 werd de marmeren vloer in de benedenkerk gelegd.

In 1888 kreeg de westgevel zijn definitief uitzicht: de tekeningen werden gemaakt door de Aalsterse bouwmeester Goethals, in neogotische stijl. Hij ontwierp een brede gevelpartij, die de vijf beuken verenigde, maar het verticalisme werd gehandhaafd o.m. door het aanbrengen van beide torenspitsen en de slanke fialen met kruisbloemen boven de steunberen van het middengedeelte. Het betreft hier een goed voorbeeld van de integratiearchitectuur van de 19de eeuw.

Tijdens deze bouwfase werd eveneens de dakconstructie van de zijbeuken vernieuwd. Vermeldenswaard zijn ook de beide glasramen die het hoogkoor versieren, ze werden vervaardigd door de Brusselse kunstglazenier J.B. Capronnier in 1877.

De omgeving van de kerk werd eveneens tijdens de 19de eeuw bepaald. Tot 1849 diende de ruimte rond de kerk tot begraafplaats. Het beenderhuis met Calvarie werd in 1807 vernieuwd, het Onze-Lieve-Vrouwebeeld en de grote Calvarie werden na 1839 opgericht: het beeld van O.-L.V.-Onbevlekt, van de hand van H. Peeters-Divoort.

In de periode van de 20ste eeuw dateren vooral de klokken. Behalve het zgn. "Pisotje", de kleinste klok gedateerd en getekend "W. Huwaert, Antwerpen 1785", werden alle klokken pas na de tweede wereldoorlog vervaardigd: de Sint-Martinusklok in 1948, de Sint-Annaklok in 1955 en de O.-L.-Vrouweklok in 1961.

Omstreeks 1951 schijnt de klokkenstoel te zijn hersteld met dubbel "contreforts" met zware trekijzers. De torenspits werd in de jaren '50 gerestaureerd, tezamen met andere dakherstellingen.

In 1958 en nadien werd het interieur van de kerk meermaals volledig hergeschilderd. In 1974 werd een centrale verwarmingsinstallatie met warme lucht ingepland. De laatste volledige overschildering van het interieur, in monochrome kleurstelling, gebeurde in 1979-1980. In dezelfde aanneming worden ook enkele glas-in-loodramen hersteld en de verlichting vervangen.

Na verschillende voorlopige herstellingen, werden van december 1997 tot december 2000 de gevels en daken gerestaureerd. Van oktober 2003 tot april 2004 volgde het materieel-technisch onderzoek van het interieur en aansluitende de vervanging van de elektrische installatie. In dezelfde periode werd een nieuw dienstaltaar geplaatst.

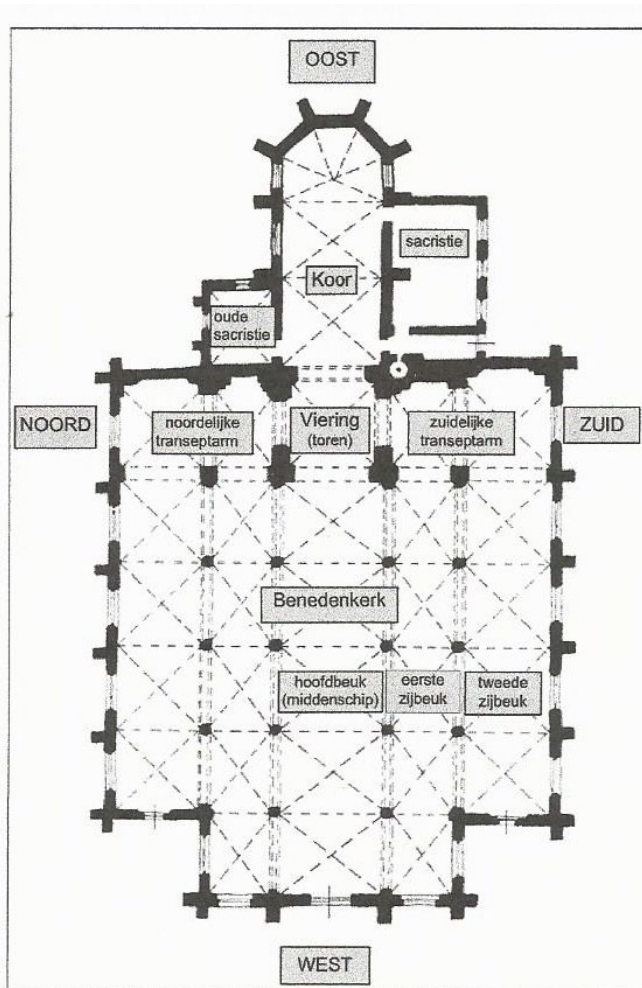
In 2009 werd de kerk binnenin gerestaureerd, de kerk werd volledig geschilderd, de verlichting werd vernieuwd en de vloer werd deels heraangelegd.

Een totaal overzicht van alle werkzaamheden kunt U steeds terugvinden in het archief.

Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: 15 are en 42 centiare
- voeg grondplan toe:

Schematisch grondplan gelijkvloers (geen schaal)

- noteer de vrije hoogte: 12.5m
- aantal zitplaatsen: 500
- Opbouw (optioneel)
- type gebouw: Parochiekerk
- Aantal en soort bijruimtes: 5
  - 1- Sacristie
  - 2- Oude sacristie
  - 3- Doopkapel
  - 4- Studio
  - 5- Toilet
- Er is in de Sint-Martinuskerk geen mogelijkheid tot uitbreiding.
- Als behoud van de volledige ruimte, die bestemd is voor erediensten, is er geen compartimentering mogelijk.

Voorzieningen

- Vul onderstaande tabel in met de huidige aanwezige voorzieningen in het kerkgebouw:

Sanitair	1 Aanwezig, aan de kleine buitendeur naast de sacristie
Verwarming	Gasbrander van het jaar 2004 en jaarlijks gekeurd
Verlichting	Deels conventioneel en deels led
Keukenvoorzieningen	Enkel spoelbak
Audiosysteem	Zeer goed werkend audio systeem
Beeldscherm(en)	Niet in de kerk
Rolstoeltoegankelijkheid	De kerk is rolstoeltoegankelijk
Diefstal- en brandbeveiliging	Is beiden aanwezig geïnstalleerd door Alertis
Bliksembeveiliging	Aanwezig en geïnstalleerd door Heleblitz
Gsm-operatoren	Internet is aanwezig en aangesloten bij Proximus

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen (en batterijen)	Wij wachten op de installatie in samenwerking met de gemeente
Regenwateropvang	Er is regenwateropvang in een put met elektrische pomp
Dakisolatie	Is niet aanwezig
Groendak	Is niet aanwezig
Warmtepomp	Is niet aanwezig
Warmtenet	Is niet aanwezig
Windenergie	Is niet aanwezig
Aquathermie	Is niet aanwezig

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Vleermuizen zijn niet aanwezig.
- Aanwezigheid andere dieren: Neen
- Aanwezige vliegopeningen: Neen
- Aanvliegroutes: Neen

Bouwfysische toestand

GEHELE OBJECT

bouwfysische toestand: goed

onderhoud: goed

risico op gevolgschade: weinig

toelichting: De kerk bevindt zich algemeen in goede staat en wordt goed onderhouden.

DAK

bouwfysische toestand: goed

onderhoud: goed

risico op gevolgschade: weinig

toelichting: Alle leien daken werden naar aanleiding van de restauratie vernieuwd. Ze verkeren algemeen in goede staat.

DAKWATERAFVOER

bouwfysische toestand: redelijk

onderhoud: goed

risico op gevolgschade: weinig

toelichting: Hoewel de koperbekleding van de goten zich in goede staat bevindt, komen hier en daar naden los. Wij hebben een drietal lekken gedicht. De overige gebreken geven niet direct aanleiding tot lekkage en kunnen tijdens het volgend jaarlijks onderhoud worden hersteld.

Uitgevoerde restauratiewerken + jaar:

- 1- Orgel 2024 Balgen en bouchetten
- 2- Buitenschilderwerken hout 2022
- 3- Binnen schilderwerken 2010

Financiële gegevens (optioneel)

- Geplande investeringen (*schematisch overzicht van grote werken aan de kerk die moeten gebeuren en waar consensus over is tussen gemeente en centraal kerkbestuur/kerkfabrieken*)

Jaar	Werken aan de parochiekerk	Budget	Uitvoering
2025	Restaureren Orgelpijpen	17.641€	September 2025

- Gewenste investeringen (*opsomming van investeringen die zouden moeten gebeuren – of wenselijk zijn; waar nog geen consensus over is of nog niet ingepland zijn*)
- Exploitatietoelagen en eventuele overschotten/tekorten (zowel vorig als nieuw MJP)

2025: 1- Reiniging orgelpijpen, Clairon reinigen en herstellen van roostering pedaalpijpen.

2- Schilderen voorgevel pastorie

2026: Inkomdeuren van de kerk en portaal – Calvarie restaureren

2027: Schilderen van de kroonlijsten aan de toren en schilderen metalen delen

2028: Vloer herstellen in de kerk

2029: Vervangen van gasbrander en schilderen achtergevel pastorie

2030: Restaureren Obiits

2025	2026	2027	2028	2029	2030
36.244€	37.500€	39.000€	40.500€	42.000€	43.500€

3.1.3 Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is niet beschermd in het dorpsgezicht en het landschap.

De kerk en de toren zijn wel verlicht op bepaalde tijdstippen, het luiden van de klokken wordt geregeld door een uurwerk dat zich in de toren bevindt.

De kerk is zeer goed bereikbaar via het busnet van De Lijn en via de trein, het station ligt op wandelafstand. Voor speciale erediensten zoals huwelijken en of begrafenissen kan de markt tijdelijk opengesteld worden en gebruikt als parking.

Op wandelafstand is er een grote parking achter het politiekantoor schuin tegenover de kerk bevindt zich de pastorie, achter de parking nabij de BIB ligt het "Cultureel Centrum Ter Vesten". Er zijn verder geen religieuze gebedsruimtes in de nabijheid.

3.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

In de kerk is er elke zondag om 11.00h een eucharistieviering.

Voorts zijn er begrafenissen, huwelijksvieringen en doopplechtigheden.

Ook zijn er speciale vieringen op diverse dagen, deze worden mede aangevraagd door de gemeente en hebben een vaste stek in onze kerk, zoals daar zijn: Bevrijdingsdag, Koningsdag, viering St-Barbara enz.

Elke dag is de kerk open voor het publiek en toegankelijk van 8.30h tem 18.00h, maar kan ook bezocht worden al of niet met een gids via de toeristische dienst van Beveren-Waas. De kerk wordt regelmatig gebruikt voor concerten en tentoonstellingen maar steeds religieus geïnspireerd.

De gemeente Beveren reserveert de kerk ook voor concerten van de gemeentelijke academie.

Sinds kort is de kerk ook als ankerpunt voorzien in het "Europees Cultureel Netwerk Sint-Martinus".

Beveren heeft een intense band met Sint-Maarten. De jaarlijkse Sint-Maartengriep op 11 november, de nieuwe Sint-Maartenreus en de eerste editie van de Sint-Maartentocht zijn maar enkele voorbeelden.

Sinds november 2015 is de gemeente Beveren immers lid van het Europees Cultureel Netwerk Sint-Martinus, het door de Unesco erkende en door Europa ondersteunde netwerk van Europese Sint-Martinusgemeenten. Beveren is de eerste Vlaamse gemeente die is toegetreden tot dit netwerk, waar ook steden en gemeenten uit Italië, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Luxemburg, Nederland, Slovenië en Zwitserland.

3.2 NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

3.2.1 Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Beveren-Waas	Sint-Martinuskerk	De kerk blijft bestemd voor de eredienst zonder beperking in tijd.

3.2.2 Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Om bovenvermelde toekomstvisie te realiseren zal geregeld overleg gepleegd worden met de kerkelijke, parochiale en gemeentelijke verantwoordelijken. Voor de volgende jaren en het volgende MJP zien we voor de Sint-Martinuskerk een gebruik voor de erediensten met valorisatie en een medegebruik door bovenvermelde organisaties.

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad. Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur. Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan de eerste zes maand van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad. Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur. Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan de eerste zes maand van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.

4. DOEL O.-L.-Vrouw-Ten-Hemel-Opgenomen.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

4.1.1. Identificatie.

Naam: O.-L.-Vrouw-Ten-Hemel-Opgenomen.

Regelmatig ook de O.-L.-Vrouw-Hemelvaart genoemd.

Geografische ligging.

- Hooghuisstraat, geen nummer, 9130 Doel.
- Provincie: Oost-Vlaanderen.

Plaats in kerkelijke structuur.

- Bisdom: Gent.
- Dekenaat: Sint-Niklaas.
- Parochie: "De Goede Herder" (parochie Beveren - Kruibeke - Zwijndrecht).
- Erkende parochie door burgerlijke overheid: Onze-Lieve-Vrouw-Ten-Hemel Ogenomen Doel.

Eigenaar: Gemeente Beveren.

Bescherming(en).

- Het kerkgebouw is Niet beschermd als monument.
- De parochiekerk is vastgesteld als bouwkundig erfgoed sinds 05/10/2009.

Het orgel van Jan Vergaert is beschermd als monument en werd geklasseerd op 19/08/1980.

4.1.2. Beschrijving.

a) *Cultuurhistorische waarde.*

- Algemene beschrijving.

Aard van het gebouw: driebeukige kruiskerk met het altaar naar het westen gericht. Rondom de kerk bevindt zich het kerkhof van Doel.

In de kerk is het volgende aanwezig:

- Ruime sacristie voorzien van de nodige bergruimte.
- Tweede sacristie (bergplaats) waarin verwarmingsketel en toilet zich bevinden.
  - Toilet is moeilijk toegankelijk voor rolstoelgebruikers.
  - Tevens is er een wand met ingebouwde kasten.
- Bergruimte achteraan in de kerk waarin een server ondergebracht werd om camerabeelden van het dorpje Doel rechtstreeks naar de Politie van Scheldewaas (vroeger Waasland Noord) te zenden.
- Ruimte waar vroeger de doopvont opgesteld stond.

Stijl van het gebouw: Het kerkgebouw is een neoclassicistische kerk met basale opstand en in baksteen opgetrokken.

- Beknopte bouwgeschiedenis.

°° Op 3 april 1672 werd een volledig nieuwe kerk gebouwd op de plaats waar de huidige

kerk staat. In 1775 werd de bestaande kerk heel wat vergroot en verfraaid. Ze werd ingewijd op 12 juli 1775 en toegewijd aan O.-L.-Vrouw Hemelvaart.

°° In 1826 werd de kerk nogmaals vergroot door de aangroei van de bevolking tot 2.518 zielen. Door de slechte ondergrond en een overstroming in 1833 werden opnieuw werken aan de kerk uitgevoerd.

°° De opdracht werd gegeven aan architect A. Fumière en overgenomen door de Gentse architect L. Roelandt. Deze hervormde de plannen zodat niets van de oude kerk overbleef.

°° De eerste steenlegging gebeurde op 29 oktober 1851. In het najaar van 1854 waren de werken voltooid. Reeds drie jaar later kwamen de gevolgen van niet stevig genoeg uitgevoerde funderingen aan het licht. De verzakkingen veroorzaakten afwijkingen en scheuren aan voor- en zijgevels, met als gevolg dat er terug herstellingswerken nodig waren.

°° De kerk werd gewijd op 26 mei 1856 door Mgr. L. Delebecque, bisschop van Gent, bijgestaan door Mgr. Adrie, bisschop van Breda.

Verdere informatie kan U terugvinden in

°° Inventaris van het kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen XII van Beveren (Doel-Kallo-Kieldrecht-Verrebroek) van Bert Joos en Anthony Demey (1982).

°° Fotorepatorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen Provincie Oost-Vlaanderen Kanton Beveren door Bernadette Roose-Meier (1981).

°° Kerkelijke Geschiedenis der Parochie Doel. Brochure uitgegeven op 16/09/1913

°° Doel, Polderland & omgeving door o.m. Carine Goossens – Het orgel van Doel – blz. 108 - 109. Uitgegeven Lannoo 2015.

- Korte bespreking roerend erfgoed en orgel.

- Het hoofdaltaar (17de eeuw) en de preekstoel (17de eeuw) zijn afkomstig uit het Wilhelmietenklooster van Beveren en zijn van uitzonderlijke waarde.

- Groot altaarstuk. Schilderij van de H. Drievuldigheid (17de eeuw) wordt toegeschreven aan Nicolaas De Liemacker. Andere bronnen verwijzen naar De Roose. Schilderij afkomstig uit het Wilhelmietenklooster van Beveren.

- Ovale schilderij "De Ten Hemel Opneming van Maria", (18de eeuw) bovenaan het hoofdaltaar.

- Preekstoel (17de of 18de eeuw) afkomstig uit het Wilhelmietenklooster van Beveren.

- Preekstoel, (20ste eeuw) nu opgewerkt als decoratief paneel tegen de muur. Louis XVI stijl.

- Eiken beeld onder de preekstoel van Sint- Cornelius, toegeschreven aan Hendrik Frans Verbruggen, 2de helft van de 17de eeuw.

- Communiebank door Ceusters 1867.

- Kruisweg door Jan Jozef De Loose, olieverf op doek van 1840.

- Het beschermde Jan Vergaert orgel van 1885.

- Beeld van Sint-Cornelius van Egidius Adriaan Nijs van 1740.

- Houten beelden van heiligen van o.m. Jan Frans Van Havermaet (Sint-Niklaas).

- Praalgraven in de kerk van seminarist Petrus Camerman (+1813) en pastoor Jan Jacob Moortgat (+1849).

- Grafsteen van Jacobus Vergouwen (+1681) aan de voorgevel van de kerk.
- Zeer waardevolle monstrans, Brussel 1621 - 1623, verguld zilver.

De kerkfabriek bezit over een uitgebreide papieren en digitale inventaris van haar roerend erfgoed. De digitale inventaris in "Erfgoed in zicht" (POV. 0143) zal in 2025 overgezet naar "Meemoo".

Verdere informatie kan U terugvinden in de inventaris die opgemaakt werd door Carine Goossens, archivaris van de gemeente Beveren, Freddy Buys, archiefverantwoordelijke Hertogelijke Heemkundige kring het Land van Beveren, Georges Van de Vyver, ere - voorzitter kerkfabriek en Guido Van Goey, voorzitter kerkfabriek.

- Korte bespreking immaterieel erfgoed.

De kerk van Doel is vanaf begin 18de eeuw tot midden de 20ste eeuw een bedevaartsoord geweest voor de Heilige Cornelius die aanbeden werd voor de genezing van stuipen, reuma, vallende ziekte, draaiingen in het hoofd en veeziekten. Jaarlijks waren er twee begankenissen nl. met Sacramentsdag en op de naamdag van St. Cornelius. De borstbeeldreliëkhouders van de H. Cornelius uit de 1ste helft 18de eeuw heeft hierdoor een grote erfgoedwaarde.

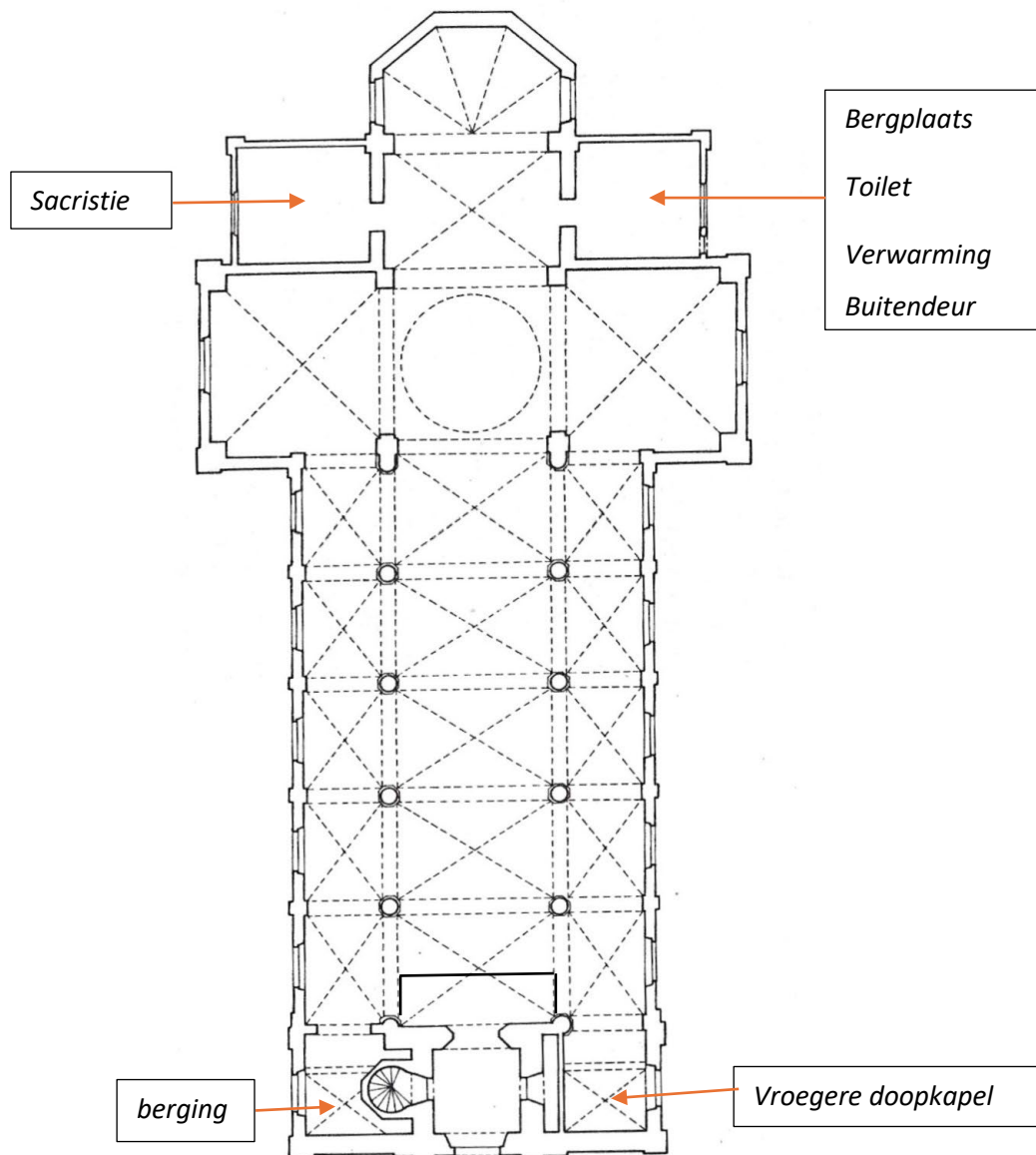
Het vaantje van deze begankenis is bewaard gebleven. De oorspronkelijke drukplaat wordt bewaard in het MAS museum te Antwerpen.

b. Gebouw en architecturale mogelijkheden.

Oppervlakte:

- Oppervlakte in m²: +- 810 m²
- Aantal zitplaatsen: 400

Grondplan kerk:

Opbouw:

- Type gebouw: De kruiskerk heeft een klassiek grondplan met 3 beuken en een koor.
- Aantal en soorten bijruimten: Sacristie en tweede sacristie die gebruikt wordt als bergplaats. Achteraan in de kerk is er eveneens een bergruimte.

Voorzieningen.

- Sanitair: Het kerkgebouw beschikt momenteel over één toilet in de bergruimte waar de centrale verwarming zich bevindt.

- Verwarming: Centrale verwarming op mazout. Merk ketel Détem- Waimes. Installatie werd geplaatst in 1997. Installatie wordt jaarlijks onderhouden en gekeurd.
- Verlichting: Geplaatst rond 1998.
- Keukenvoorzieningen: Niet aanwezig. In de 2de sacristie is een afwasbak aanwezig.
- Audiosysteem en beeldschermen: Door de dienst Maritieme Toegang werd één camera in het portaal van de kerk geplaatst. Aan elke ingang van de kerk is een camera bevestigd die rechtstreeks verbonden is met het politiekantoor.
- Rolstoeltoegankelijkheid: Toegankelijk voor rolstoelgebruikers. Het koorgedeelte en het toilet zijn niet toegankelijk voor rolstoelgebruikers.
- Brandbeveiliging: Brandblusapparaten zijn aanwezig. Geen verdere installatie voor brandbeveiliging.
- Bliksembeveiliging: Is aanwezig.

Duurzaamheid: Gebeurde ingrepen en kansen.

De Gemeente Beveren heeft interesse getoond om zonnepanelen op kerkdaken te plaatsen. De draagstructuur van het dak en de dakbedekking van de kerk van Doel moeten hiervoor verder onderzocht worden.

Biodiversiteit.

Vermoedelijk verblijven op de zolder van de kerk vleermuizen. In en rond de kerk werden (kerk)uilen waargenomen.

Bouwfysische toestand.

De kerkfabriek is aangesloten bij Monumentenwacht Oost-Vlaanderen vzw. Op regelmatige tijdstippen wordt controle uitgevoerd. De bouwkundige rapporten van deze inspectie worden gebruikt om de kerk in goede staat te onderhouden.

° *Onderstaande samenvatting van de controle en beoordeling van monumentenwacht van 29 augustus 2022.*

GEHELE OBJECT:

Toestand: "goed".

Onderhoud: "goed".

Toelichting: "De kerk wordt goed onderhouden. De buitenschil van de kerk wordt regelmatig gecheckt. De beschreven maatregelen worden tot nu toe goed opgevolgd".

ACTIE OP GEVOLGSCHADE:

Biologische aantasting: "weinig".

Toelichting: "De houtwormbestrijding van de zijaltaren en enkele losse voorwerpen werd in 2019 uitgevoerd. We troffen verspreid nog boormeel aan. Het is aangewezen deze plaatsen nog een tijdje op te volgen.

Ook de aantasting van de orgelonderdelen lijkt nog actief. Een behandeling past in de totale aanpak van het orgel.”

° *Uitgevoerde restauratiewerken.*

°° Begin de jaren 1980 waren er terug dringende herstellingswerken nodig, bovendien scheurde de toren van het schip af. Op 8 april 1984 werd om veiligheidsredenen de kerk gesloten. De overhelling van de torenspits bedroeg in 1995 reeds 97,4 centimeter. Van 1996 tot 1998 werden volgende werken uitgevoerd: de stabilisering van de torenfundering, het herstel van het toreng geheel en het schip, de vernieuwing van elektrische installatie en luchtverwarming en binnenschilderwerken.

Op 28 juni 1998 werd de kerk plechtig heropend.

°° 2019: Dakwerken kerk: 32.536,97 €.

°° 2019: Houtwormbestrijding van zijaltaren en enkele voorwerpen: 5.142,50 €.

°° 2021: Herstellen houten buitenschrijnwerk en buitenschilderwerken: 26.000 €

°° 2022: Installatie weringsnetten aan onderste galmgaten: 1.278,97 €

°° 2023: Installatie weringsnetten aan bovenste galmgaten en herstellen leien torenspits: 4.964,81 €

°° 2024: Onderhoudswerken in toren kerk voor toegang tot zuidelijke dakgoten: 2323,20 €.

°° 2025: Vernieuwen buitentoegangsdeur toren. +-3.200 €.

° *Niet uitgevoerde restauratiewerken.*

°° De ramen van de kerk zijn in slechte staat. In het meerjarenplan 2014 - 2019 werd voor restauratie een bedrag van 28.000 euro voorzien om voorzetramen te plaatsen. Om reden van de toen onzekere toestand van Doel werd door de gemeente Beveren beslist om deze werken niet tijdens het meerjarenplan 2014 - 2019 uit te voeren. Om bovenvermelde reden werd in 2020 door de kerkraad beslist om deze investering niet op te nemen in het volgende meerjarenplan 2020 - 2025.

° *Gewenste investeringswerken waar nog geen consensus met de gemeente over is voor het volgend meerjarenplan 2026-2031.*

°° Nazicht daken kerk.

°° Verstevigen hekwerk toren.

°° Restauratie orgel.

Niet mogelijk om een dossier in te dienen bij onroerend erfgoed en een erfgoedpremie van 60 % aan te vragen omdat er een herbestemming van de kerk voorzien is.

°° Herstellen ramen en voorzetramen kerk.

°° Bliksembeveiliging

°° Asbesthoudende leien achteraan de noordelijke westgevel vervangen.

°° Restauratie beeld kapel “Onze Lieve Vrouw van de Polders”.

° *Exploitatietoelagen door gemeente.*

2019	2020	2021	2022	2023	2024
6.045 €	8.020 €	8.250 €	8.250 €	8.500 €	9.500€
2025	2026	2027	2028	2029	2030
9.500 €					

°° Van de exploitatiekosten welke vermeld worden in het meerjarenplan 2026- 2031 moet jaarlijks de overschot van vorige jaren via de K-waarden nog in mindering gebracht worden. Hierdoor gaan de werkelijke exploitatiekosten bij het indienen van het definitief budget over dit betrokken jaar nog dalen.

°° Via een cijnsovereenkomst wordt het kloostercomplex met een oppervlakte van 7.017 m² verpacht aan de gemeente Beveren. Hiervoor wordt jaarlijks een vergoeding betaald van +- 8.100 €.

4.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving.

°° Gedurende bijna zestig jaar is er onzekerheid over de toekomst van het dorp.

Het Besluit van de Vlaamse Regering van 20 januari 1998 besliste dat Doel moet verdwijnen.

°° Op 20 december 2016 besliste de raad van State dat het GRUP Afbakening zeehavengebied Antwerpen voor wat betreft de dorpskern van Doel vernietigd wordt en Doel terug woongebied wordt.

°° Het dorp Doel heeft de laatste jaren veel te lijden gehad van vandalisme. De kerk bleef hiervan, tot op heden, grotendeels gespaard.

°° Op 30/03/ 2022 werd het "Verbond voor de toekomst en leefbaarheid van het ommeland van de haven van Antwerpen, de polders op Linker Scheldeoever" ondertekend door 13 betrokken partijen. In dit verbond werd opgenomen dat het dorp Doel blijft bestaan en er door de overheid aan verschillende gebouwen en het haventje restauratiewerken zullen uitgevoerd worden.

4.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.

- In de kerk van Doel zijn nog enkele vieringen per jaar. Er zijn steeds tussen de 75 tot 250 aanwezigen tijdens deze vieringen. Voor oud-parochianen van Doel hebben deze vieringen een bijzondere betekenis omdat de ganse dorpsgemeenschap twintig jaar geleden volledig uit elkaar gerukt werd.

- Elk jaar zijn er nog enkele begrafenissen en af en toe nog een huwelijk.

- Jaarlijks trekken de Scheldewijdingsfeesten een massa volk naar Doel en staat de kerk en de Scheldewijding centraal tijdens deze feesten. Met de Scheldewijding worden er door de bezoekers in de kerk +- 400 kaarsjes aangestoken.

- Regelmatig wordt de kerk opengesteld voor een vrij bezoek zoals bij een streekmarkt ingericht door de gemeente, 1 november en kerstcafé op 2de kerstdag.

- Regelmatig komen groepen de kerk bezoeken. Gewoonlijk een twintigtal per jaar.

- Jaarlijks wordt de kerk op aanvraag verschillende malen opengesteld voor verenigingen of de overheid. In 2022 werd door het "Flanders Boys Choir" van Sint-Niklaas gedurende verscheidene dagen in de kerk een CD met middeleeuwse kerstliederen opgenomen.

Minister Diependaele kwam op 9/11/2022 in de kerk van Doel toelichten dat de Kogge na

restaurant een definitieve plaats in het dorp Doel zal krijgen. Johan De Vriendt stelde op 14/05/2023 zijn boek “Heimweeën” voor in de kerk van Doel.

4.2. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

4.2.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Doel	Onze- Lieve- Vrouw- Ten- Hemel- Opgenomen te Doel	Beslissing: Komt volgens het pastoraal plan van de parochie in aanmerking voor herbestemming en dus voor de onttrekking aan de eredienst. De kerkraad is vragende partij om het kerkgebouw te blijven gebruiken voor de eredienst tot er door de gemeente of andere overheden een effectieve herbestemming voor het kerkgebouw is. Zolang de kerk in gebruik blijft is er duidelijk veel minder kans op vandalisme en is er garantie op een goede bewaring van het gebouw.

°° In het pastoraal plan van de parochie “De Goede Herder” van 2024 wordt voorzien dat de Onze-Lieve-Vrouw- ten- Hemel- Opgenomen kerk van Doel voor herbestemming in aanmerking komt en kan onttrokken worden aan de eredienst.

°° Het pastoraal plan van de parochie “De Goede Herder” vermeld ook het standpunt van de kerkfabriek van Doel nl. “De kerkraad van Doel is vragende partij om het kerkgebouw te blijven gebruiken voor de eredienst tot er door de gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht een concrete en volwaardige fysieke herbestemming verwezenlijkt wordt. Hierdoor ondersteunen wij de verschillende overheden welke momenteel het dorp Doel willen opwaarderen.”

°° Zolang de kerk in gebruik blijft is er duidelijk veel minder kans op vandalisme en is er garantie op een goede bewaring van het gebouw.

°° Voor oud-parochianen van Doel hebben de vieringen in de kerk van Doel een bijzondere betekenis omdat de ganse dorpsgemeenschap twintig jaar geleden volledig uit elkaar gerukt werd. De vieringen in de kerk vormen een gelegenheid om elkaar enkele malen per jaar te ontmoeten.

4.2.2. Plan van aanpak hoe de toekomstige invulling zullen worden onderzocht.

- °° In 2022 werd door de overheid beslist dat Doel opnieuw een woonfunctie krijgt. Op dit ogenblik werden reeds verschillende initiatieven genomen om Doel opnieuw leefbaar te maken zoals restauratie Hooghuis, aanleg nieuwe kaaimuren haventje, project Molen met bijhorend restaurant, aanvang restauratie woning, planning restauratie andere woningen en instandhoudingswerken woningen.
- °° Om Doel opnieuw leefbaar te maken werden door de verschillende overheden een drietal werkgroepen opgericht. Aan de twee eerste werkgroepen kan gevraagd worden om mee te zoeken naar een mogelijke herbestemming voor de kerk.
  - Klankenbordgroep 10 OERP met als voorzitter Stephan Delaruelle waarin verscheidene personen (Dhr Van Damme en Heyndrickx) vanuit de gemeente actief zijn.
  - Werkgroep over het dorpje Doel waarin ook verscheidene personen vanuit de gemeente aan meewerken.
  - Werkgroep Doelpolder-Midden.
- °° De gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht wenst via een gemeentelijk RUP een nieuwe invulling van Doel te onderzoeken.
- °° Rekening houdend met bovenstaande initiatieven is de Kerkraad vragende partij om voor het kerkgebouw eerst een nieuwe invulling te zoeken en pas het onttrekken van de eredienst aan te vragen op het ogenblik dat de herbestemming werkelijkheid is. Ook Parcum, het door de overheid erkende museum en expertisecentrum voor religieuze kunst en cultuur, geeft het advies om het onttrekken van de kerk aan de eredienst pas uit te voeren op het ogenblik dat de herbestemming effectief is.
- °° Dit is de enige mogelijkheid om het vandalisme aan de kerk te voorkomen. Het zou jammer zijn dat eerst de kerk verwoest wordt en pas nadien, mits vele kosten, een nieuwe herbestemming kan gevonden worden.

Besluit

Volgens het Pastoraal plan van de parochie “De Goede Herder” komt de kerk van Doel in aanmerking voor herbestemming.

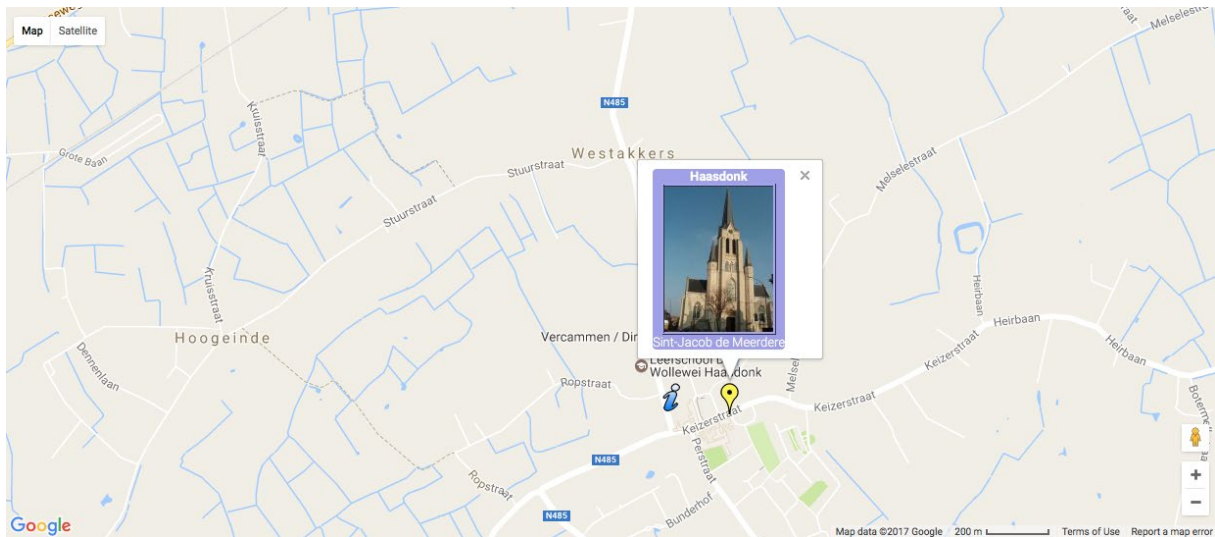
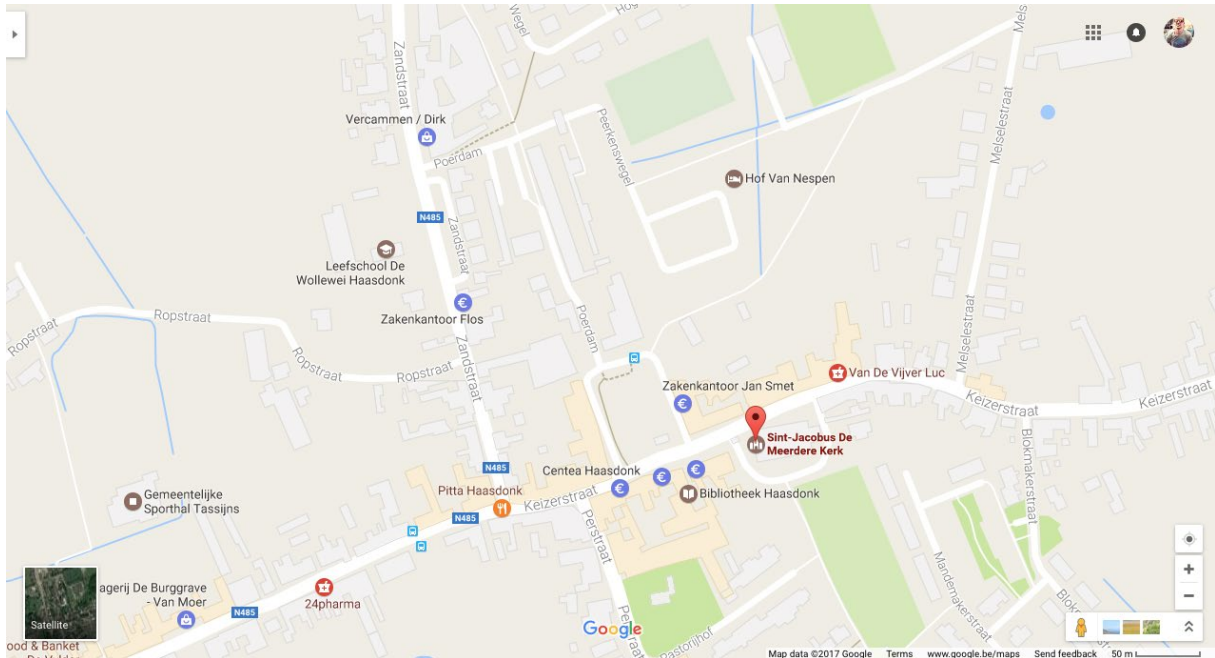
De kerkraad is vragende partij om de onttrekking van de eredienst pas uit te voeren op het ogenblik dat er een effectieve herbestemming is voor de kerk van Doel.

Zolang de kerk in gebruik is voor de eredienst is er minder gevaar voor vandalisme dat veelvuldig voorkomt in Doel.

Indien er wijzigingen moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van Gent en door de gemeente Beveren.

5. Sint-Jacobus de Meerdere, Haasdonk

5.1. SITUERING KERKGEBOUW

1. Sint-Jacobus de Meerder: Keizerstraat 1, 9120 Haasdonk

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

5.1.1. Identificatie

Naam: Sint-Jacobus de Meerdere

Geografische ligging

- Keizerstraat 1, 9120 Haasdonk
- Provincie: Oost-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Sint-Niklaas
- Parochie: Sint-Jacobus

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Jacobus

Bescherming(en)

- De parochiekerk St-Jacobus-de-Meerdere en borstbeeld van de patroonheilige worden als monument beschermd bij ministerieel besluit van 16 juli 2014. Beschermd als monument sinds 16 juli 2014.
- Lijst van cultuurobjecten die integrerend deel uitmaken van de bescherming:
  - o neogotische processietroon van OL V met beeld werd vervaardigd in 1860 .
  - o drie schilderijen van Caspar Decrayer, J.B. De Vos en Mangeleire.
  - o de in de kerk aanwezige beelden deden dienst als processiebeeld
  - o beeld van de H. Jacobus, gift van de pastoor,
  - o beeld van de H. Antonius, 1885,
  - o neogotische troon voor O .-L.-Vrouwbeeld

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

5.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

De parochiekerk werd in twee fases opgetrokken tussen 1843 en 1872 naar ontwerp van Louis Roelandt voor fase 1 (koor en eerste travee benedenkerk) en Edmond De Serrure voor fase 2 (benedenkerk).

Historiek

In 1150 werd Haasdonk afgescheiden van de moederparochie Melsele. Een kerk bestemd voor de gelovigen van de wijk Haasdonk werd meteen opgericht. Hoe die kerk er precies uitzag is onbekend. In de 13de eeuw werd de kerk verbouwd en op 16 oktober 1576 werd ze door de Spaanse troepen in brand gestoken. Pas na de herovering van het Waasland door Alexander Farnese, eind 1583, konden de nodige herstellingswerken uitgevoerd worden. In de 17de en 18de eeuw werd de kerk verbouwd in barokstijl. Achtereenvolgens werden een Onze-Lieve-Vrouwekoor (1666), zuidelijke zijbeuk (1674-1681), westgevel (1719) en een sacristie (1731) opgetrokken. Op hetzelfde ogenblik volgde een verdere (her-)inrichting van de kerk.

In de 19de-eeuw was Haasdonk getuige van een belangrijke bevolkingsaanwas. Dat noopte het kerkbestuur tot een vergroting van de kerk. Initiatiefnemer was pastoor Seraphinus Sonnevile (° Destelbergen 1798 - † Haasdonk 1845). Vanaf 1830 was iedereen ervan overtuigd dat er een nieuwe kerk moest komen. Waar en hoe was reden tot discussie. Uiteindelijk werd beslist de kerk van af de koorzijde fasegewijs af te breken en terug op te trekken maar dan groter en moderner. In de praktijk werd de oude kerk overbouwd waarna ze afgebroken werd. In 1843 wordt aan de koning het akkoord gevraagd om de kerk met eigen middelen (met giften van de parochianen) te mogen optrekken. Als ontwerper werd Lodewijk Roelandt (Nieuwpoort 1786 – Gent 1864) aangetrokken. Hij was stichtend lid van de KCML en wist verscheidene opdrachten in de wacht te slepen. Op 1 september 1844 gaf de KCML toelating voor de uitbreidingswerken aan de kerk. Het akkoord van de koning volgde enkele maanden later. Op 5 oktober 1844 werd de laatste mis in de oude kerk gezongen.

De werken werden uitgevoerd door Leo De Smet uit Waregem met hulp van de parochianen die duchtig meewerkten door niet enkel financiële donaties maar ook giften van steen, zavel, bomen, nagelen,... en hand-en-spandiensten als vervoer van materialen met paard en kar, van de productieplaats (onder andere van uit Rupelmonde en Temse) tot aan de werf. Na de dood van pastoor Sonnevile in 1845 begonnen de werken te slabakken. De nieuwe pastoor trok zich weinig van de werken aan, Leo De Smet gaf zijn ontslag, de aardappeloogst mislukte en de inkomsten vielen stil met financiële problemen als gevolg. Uiteindelijk waren de heer Hemelaer en juffrouw De Block bereid om de gewelven en het dakwerk van het koor te bekostigen. Ook de overheid betaalde nu een deel mee. Uiteindelijk realiseerde Roelandt enkel de uitbreiding van het oostelijk deel van de kerk; meer bepaald de koorpartij en de twee oostelijke traveeën van het kerkschip. Het oude meubilair uit de 17de en 18de eeuw werd bijgewerkt en herplaatst.

Twintig jaar later wordt de parochie geleid door de geestdriftige pastoor Danneels en onderpastoor Verwilghen. De economische landbouwcrisis van de jaren 1840 was vergeten. De ideeën tot vervollediging van de kerk staken weer de kop op. De bestaande kerk met ingewikkeld plattegrond en gebrek aan stijleenheid werd als een probleem

gezien. Meteen werd er gezocht naar extra inkomsten; de gemeente werd aangesproken net als de provincie en de staat en wie 1000 frank doneerde kreeg na zijn dood een grafzerk tegen de buitenwand van de kerk. In 1864 stierf echter architect Roelandt. Edmond Serrure (Antwerpen 1832-Gentbrugge 1911) kreeg de opdracht om Roelandts werk verder te zetten. Hij vervulde de benedenkerk en trok een imposante westpartij op met een toren van 65 meter en een totaal schip van 57 meter (uitvoering van de werken 1868-1872 door aannemer Thierens uit Sint-Niklaas). Voor Serrure was het één van de eerste gebouwen in neogotische stijl en meteen zijn eerste belangrijke neogotische kerkelijke realisatie. In 1872 maakte Serrure zelf een doordruk van zijn ontwerp voor de Sint-Jozefskerk te Sint-Niklaas. Die kerk wordt als hoogtepunt van zijn neogotische oeuvre beschouwd. Tijdens de werken werden de beelden, vaatwerk, meubilair ondergebracht bij parochianen thuis met de intentie ze later terug in de kerk te plaatsen. Op 23 mei 1872 werd de nieuwe kerk ingewijd door bisschop Monseigneur Bracq.

Beschrijving

De parochiekerk is een georiënteerde neogotische kerk midden het dorp gelegen en deels omringd door een grasveld met daarin ten noorden het borstbeeld van de patroonheilige, afkomstig van de vroegere voorgevel en gemaakt door Willem Kerrickx (1719). Ten zuiden ligt een parking en het kerkhof.

Het is een driebeukige transeptloze basilicale kerk met vierkante westtoren, polyonaal oostkoor en sacristieën in de oksels. De gevels zijn opgetrokken uit zandsteen, de daken belegd met leien. De evenwichtige westpartij bestaat uit een vierkante toren geflankeerd door achzijdige traptorentjes en zijkapellen onder haaks zadeldak. Het spitsbogig portaal is bekroond door een wimbert met hogels. In het timpaan zien we een bas-reliëf met Onze-Lieve-Vrouw aanbeden door twee engelen (door Fr. Van Camp). Voorts is er een ruim doksaalvenster, nissen, galmgaten en een ingesnoerde naaldspits. De dubbele hoeksteunberen lopen tot boven toe. Onder de westvensters van de zijkapellen is een arduinen gedenkplaat aangebracht (links ter nagedachtenis aan de Boerenkrijg, 1798-1898; rechts ter nagedachtenis aan Eerwaarde heer Verwilghen, 1900).

De benedenkerk telt zes traveeën met spitsbogige tweelichten in de zijbeuken en oculi als bovenlichten. Dunne steunberen ritmeren de zijgevels. Tussen plint en vensterdorpels zijn over de hele lengte van de kerk arduinen platen ingemetseld bestemd om de overleden parochianen te gedenken die door hun milde giften hebben bijgedragen tot de bouw van de kerk. Het koor telt één travee en een apsis met spitsboogvormige tweelichten waartegen grafzerken en een calvarie. Het koor wordt langs beide zijden geflankeerd door twee lager uitgebouwde sacristieën.

De kerk werd voorzien van vier glas-in-loodramen uit het atelier van Jos Casier en gemaakt in 1903. Ze staan volledig in de neogotische traditie. In de zijbeuk noord werden de Heilige Joachim en Anna afgebeeld, in de zijbeuk zuid de Heilige Petrus en Aloysius van Gonzage. In het koor werden zes gebrandschilderde ramen geplaatst in 1885. Ze zijn vervaardigd door het atelier van Arthur Verhaegen, neef van pastoor Verwilghen. Aan de noordzijde van het koor de Heilige Apollonia, Adrianus, een bisschop en de Heilige Hubertus. In het tweede raam: Onze-Lieve-Vrouw onbevlekt ontvangen staand op een maansikkel en de slang vertrappend, Heilige Jozef, Heilige Mattheus en Heilige Johannes. Aan de zuidzijde van het koor een raam met Heilige Jacobus de meerdere, Heilige Thomas van Aquino, Heilige Marus en Heilige Lucas, Heilige Franciscus van Assisi, Heilige Catharina of Lucia, paus Cornelius en Heilige Barbara. De figuratieve ramen in de

zijbeuken zijn naar ontwerp van W. Van Remortel uit 1964-1965. In de zuidbeuk zijn de Heilige Theresia, Heilige Lutgardis, Heilige Jozef, Heilige Isidoor afgebeeld. In de noordbeuk worden de Heilige Godelieve, Maria Magdalena, Heilige Petrus en Heilige Paulus getoond.

Het *interieur* is overkluisd door gepleisterde en geschilderde bakstenen kruisribgewelven. Spitse scheibogen rusten op pijlers met arduinen sokkel en gepolychromeerde halfronde diensten met bladkapiteel. Spitsbogige gesloten bovenlichten, met enkel de bovenste rozet beglaasd, ritmeren het interieur. Het koor werd tijdens de laatste restauratie terug neogotisch beschilderd. Een reconstructie van de benedenkerk bleek technisch en financieel niet haalbaar.

Het aanwezige kunstpatrimonium bestaat uit neogotische altaren, koorbanken, lambrisering met kerkmeesterbanken en beelden, aangevuld met gerecupereerde kunstwerken uit de afgebroken kerk. De drie neogotische portiekaltaren uit 1870 werden vervaardigd in hout en marmer door P. De Preter uit Borgerhout met schilderijen door A. Vander Eycken ('Hemelvaart van Christus', hoofdaltaar) afkomstig uit Geraardsbergen en Edouard Dujardin ('Oorsprong van de Rozenkrans' en 'Uitdeling der broden door de Heilige Nicolaas van Tolentijn', zijaltaren). De neogotische lambrisering en biechtstoelen werden vervaardigd door F. Delestrée, eveneens uit Geraardsbergen.

Het hoogaltaar (1851) werd ontworpen door L. Serrure die ook de marmeren treden, altaartombe en tabernakel in Italiaans marmer uitvoerde. In reliëf wordt de Piëta afgebeeld omringd door rouwende engelen en Maria Magdalena aan het voeteinde. In de nissen links en rechts twee engelen; één met de zweetdoek van Veronica en één met de doornenkroon. Het houten deel is vervaardigd door P. De Preter. Het tabernakel is bekroond met het Heilig Hart van Jezus en een kruisbeeld. De expositietroon verbeeldt in reliëf de Emmaüsgeangers geflankeerd door Mozes en Aäron en links en rechts de Aanbidding der wijzen en herders. Het hoogaltaar herbergt het schilderij 'Hemelvaart van Christus' van de hand van Alfons Vander Eycken, geflankeerd door de beelden van Petrus en Paulus. Altaar en schilderij werden in één aanbesteding aangeleverd door P. De Preter. Beide zijaltaren werden door P. De Preter vervaardigd tussen 1855 en 1858; eerst het zuidelijke zijaltaar, daarna het noordelijke. Het zuidelijk zijaltaar steunt op een marmeren altaartombe met de afbeelding van het omstraalde Lam uit de Apocalyps. In de houten bekroning werd het schilderij 'Uitdeling der broden door de Heilige Nicolaas van Tolentijn' door Edouard Dujardin verwerkt, geflankeerd door beelden van de Heilige Antonius van Padua en Cornelius paus en zittende engelen met banderol. Op de altaartombe staat de voorstelling van het Lam van de Apocalyps. Het noordelijk zijaltaar heeft een altaartombe vervaardigd door Wusterwulge, in de bekroningsnis het beeld van Onze-Lieve-Vrouw, geflankeerd door engelen. Het altaarstuk verbeeldt 'Onze-Lieve-Vrouw met kind schenkt de rozenkrans aan de Heilige Dominicus Guzman' en wordt toegeschreven aan Edouard Durjardin. Het wordt geflankeerd door beelden voorstellen Hoop en Geloof, en zittende engelen met een banderol. Op de expositietroon is in reliëf de hostiedragende kelk afgebeeld. Het altaar werd door advocaat J.M.G. Versmessen van Beveren geschonken aan de kerk in 1858.

De lambrisering, kerkmeesterbanken en biechtstoelen werden door pastoor Th. Verwilghen besteld bij Fr. Delestree (beeldsnijder) en Alfons Vander Eycken (schilder), beiden uit Geraardsbergen. Het hout van de oude lambrisering zou volgens de briefwisseling hergebruikt zijn in de nieuwe. Het model van de biechtstoelen was zo

prijzenswaardig dat ze hergebruikt werden in de kerk van Wichelen. Ze kregen een neogotische vormgeving met steunberen, hogels, kruisbloemen, wimberg, spitsboogpanelen en vierlobben.

De sacristie is overwelfd met een kruisribgewelf op consoles. In de ruimte werd gerecupereerd meubilair uit de oude sacristie terug opgesteld. De neogotische ramen zijn opgevuld met gebrandschilderd glas.

Na de afwerking van de kerk werden op regelmatige basis neogotische beelden aangekocht (naargelang giften van de parochianen het toelieten) of geschonden aan de kerk. De beelden deden meteen ook dienst als processiebeelden. Ze werden vervaardigd door Frans Van Camp, Haasdonknaar die in Nederland werkte en kunstelier Bressers. Naast de beelden in het interieur vervaardigde Van Camp ook de gevelsculptuur op de westgevel. Hij leverde volgende beelden: Franciscus Xaverius (1873), Heilig Hart van Jezus (1875) en Heilig Hart van Maria (1875), beide werden processiegewijs van de pastorie naar de kerk gedragen, Jacobus (gift van de pastoor), Nicolaas (1884), Lucia (1885), Antonius (1885, gift van de burgemeester), Jozef (1886), Aloysius en Barbara (1891).

Het interieur werd verder aangekleed met vier 19de-eeuwse processievaandels met reliëfborduurwerk van zijde-, zilver en gouddraad. Ze tonen motieven van de eucharistie, Sint-Jozef en Maria Onbevlekt. Het koor werd verder aangevuld met twee neogotische koperen luchters met engelen die een banderol dragen gedecoreerd, één godslamp eveneens in koper, twee smeedijzeren kandelaars (deels koper) en acht verzilverde kandelaars; driekantig met op elke zijde een heilige afgebeeld onder een spitsboog van takken. De kerk bezit tevens een gekleed Mariabeeld. De neogotische troon met vier engelen in verguld koper, zilveren tak, rozen, lelies, en kroon met stenen en vier schilden; werd gemaakt door L. Van Rijswijck in 1860 en was een gift van de heer Jos Versmessen aan de kerk.

Het orgel is een zeer grondige verbouwing van een Loret-orgel uit 1845. In 1886 werd het dusdanig verbouwd dat er van een nieuw orgel mag gesproken worden. De speeltafel werd in het midden geplaatst terwijl het orgelfront gesitueerd in twee zijnissen zodat het westraam vrij blijft. Het is een werk van de gebroeders Vereecken uit Aalst (Gijzegem).

Uit de afgebroken kerk werden de barokke preekstoel en communiebank en de schilderijen 'Onthoofding van de Heilige Jacobus de Meerdere' door C. De Vos (1627), 'Marteldood van Sint-Sebastiaan' door C. De Crayer, (1654) en de 'Kroning van Maria' door J.B. De Mangeleire (1728) gerecupereerd. Verschillende delen van het barokinterieur werden in 1847 verkocht aan een Londens antiquair voor 3000 frank.

De barokke preekstoel zou volgens historisch onderzoek door R. Weemaes vervaardigd zijn door Jan De Coster in 1689 (en dat in tegenstelling tot oudere toeschrijvingen aan familie Kerricx). De kerkfabriek kon die aankopen dankzij een legaat van de heer Jan van de Perre. Het is een kwalitatief en esthetisch hoogstaande preekstoel met een kuip op voet en kroon opgehangen aan het gewelf. De voet verbeeldt de allegorie van de Kerk: vrouw met kelk en kruis op een triomfwagen, op de wielen de afbeelding van de vier evangelisten, en getrokken door twee engelen. Op de kuip staan de bustes van de Heilige Petrus, Heilige Paulus, Heilige Jozef en Christus in de stralenkrans afgebeeld. De aantrede van de trap stellen het Oude en Nieuwe testament voor. Boven de trap vermoedelijk de afbeelding van de Heilige Jacobus. Het klankbord is versierd met een duif, medaillon, bloemenslingers en vier bloempotten, het geheel getorst door engelen.

De smeedijzeren omtuining werd vervaardigd in 1833 ter vervanging van een houten voorganger.

De barokke communiebank zou wel degelijk vervaardigd zijn door beeldhouwer Willem Kerricx in 1715. Tussen 1708 en 1719 vervaardigde deze het beeldhouwwerk van koorgestoelte, marmere hoofdaltaar en communiebank. Enkel de communiebank bleef in de kerk bewaard. De bank bestaat uit een reeks van bustes van onder andere Heilige Johannes, Heilige Gregorius de Grote, Heilige Augustinus van Hippo, en verschillende andere niet geïdentificeerde heiligen. Centraal de symbolische afbeelding van de eucharistie (hostiedragende kelk in stralenkrans). De bustes worden gescheiden door barok rankwerk (korenaren, druiventrossen, maïs, hoornen des overvloeds). De twee uiterste delen werden door P. De Preter in barokke stijl nagemaakt zodat de communiebank paste in de nieuwe kerk. Het dubbel middenpaneel werd sinds Vaticanum Twee verwerkt in het altaar.

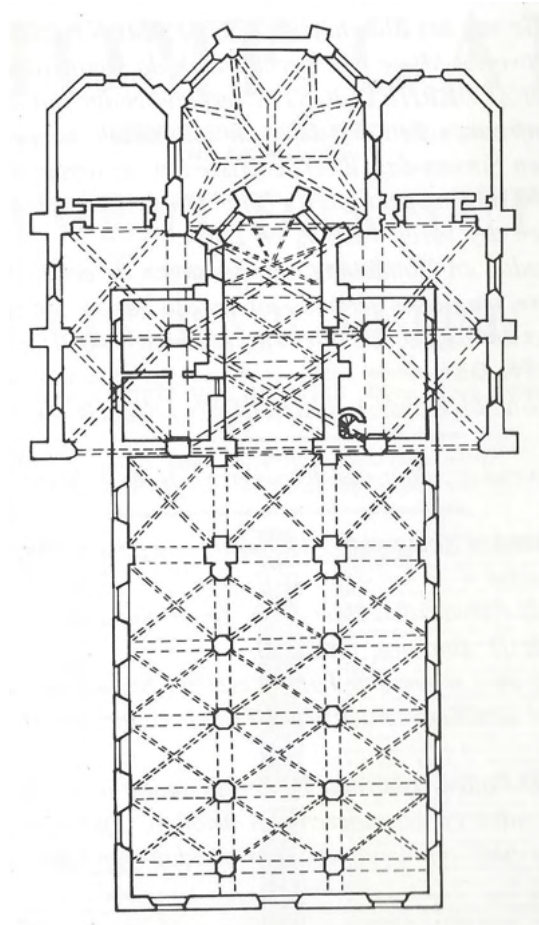
- Het schilderij van De Crayer 'Marteldood van Sint-Sebastiaan' werd besteld door pastoor Van Aken voor het Sint-Sebastiaanaltaar. Wellicht werd het mee bekostigd door de Handbooggilde en mogelijk ook door een donatie van een zekere Joos Lijssens. Over dit schilderij is correspondentie bewaard gebleven (1867-1869) tussen de kerkfabriek, de minister van justitie en de KCML over een potentiële verkoop van het schilderij om zo de laatste rekeningen van de kerk te kunnen betalen. De kerkfabriek is uiteindelijk nooit overgegaan tot een verkoop dankzij een aantal testamentaire giften, legaten en fundaties. Het werk van Cornelis De Vos 'Marteldood van Sint-Jacobus' was bedoeld voor het hoogaltaar en werd eveneens besteld door pastoor Van Aken tussen 1642 en 1655, mogelijk met tussenkomst van de Sint-Jacobusgilde. De 'Kroning van Maria' door J.B. De Mangeleire is
- S.N. s.d.: *Documap inventaris Oost-Vlaanderen*, niet uitgegeven. vermoedelijk het voormalige altaarstukken van het Maria-altaar. In het portaal en beide zijkapellen werden de oude grafstenen (17de-18de eeuw) uit de vorige kerk herplaatst. Beide zijkapellen hebben een spitsbooggewelf op consoles. De doopvont heeft een koperen deksel. In de doopkapel hangen vijf 18de-eeuws schilderijen die de sacramenten voorstellen.
- DEMEY A. 1981: *Inventaris van het cultuurbezit in België Architectuur Provincie Oost-Vlaanderen Arrondissement Sint-Niklaas*, Bouwen door d eeuwen heen deel 7n1 (B-L), Gent.
- GEPTS-BUYSAERT G. 1951: Guillelmus Kerricx Antwerps beeldhouwer 1652-1719, *Gentse bijdragen tot de kunstgeschiedenis* XIII, s.l.
- HAUSTEIN P. 2008: Geslaagde restauraties: huis Lesseliers en kerk Haasdonk, *Het Land van Beveren* 51.4, s.l.
- ROOSE- MEYER B. 1981: *F*
- *otorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen Provincie Oost-Vlaanderen, Kanton Beveren*, Brussel.
- S.N. 1978: De Sint-Jacobuskerk te Haasdonk, *Informatieblad van Beveren onze gemeente* 12.2.
-
- VAN DER STICHELEN K. & Vlieghe H. 1994: Cornelis De Vos (1584/5 – 1651) als historie- en genreschilder, *Academia Analecta* 54.1.
- VAN DER STRAETEN 1986: Louis Roelandt. Een bekend Gents bouwmeester Nieuwpoort 1786-Gent 1864, *Heraut* 21.6.

- VAN DUYSE 2009: Alfons Van Meirvenne schilderde nieuwe kruisweg voor de Sint-Jacobskerk te Haasdonk, *Het Land van Beveren* 52.2, s.l.
- VAN LOO A. (red.) 2003: *Repertorium van de architectuur in België van 1830 tot heden*, Antwerpen.
- VINCK K. (e.a.) 1972: *100 jaar Tereken*, s.l.
- WEEMAES R. 1993: *Haasdonk Sint-Jacobuskerk en parochielevens 1150-1990*, Beveren.
- <http://www.kvab.be/viges/nbw.aspx> (geraadpleegd in 2014).
- S.N. 2008: *Willem Kerricx* [online], <http://www.dendermonde.be/product.aspx?id=3769> (geraadpleegd in 2014).
- <http://blog.seniorennet.be/amand/archief.php?ID=1061010> (S. Sonnevillie) (geraadpleegd in 2014).
- S.N. 2011: *Vereecken, Petrus-Joannes* [online], <https://inventaris.onroerendergoed.be/dibe/persoon/8716> (geraadpleegd in 2014).
- S.N. s.d.: *L. Roelandt, E. Dujardin, Verhaeghen, Casier* [online] <http://www.odis.be> (geraadpleegd in 2014).
- S.N. 2008: *Wim Van Remortel* [online], http://tervesten.beveren.be/file_uploads/5582.pdf (geraadpleegd in 2014).

b) Architecturale mogelijkheden

De kerk heeft een klassiek grondplan met 3 beuken en een koor. Het is mogelijk om te compartimenteren maar geen mogelijkheid tot uitbreiding. De kerk heeft een kleine winterkapel met aparte toegang.

Ter info grondplan en tekening van noord- en zuidzijde.

(Sint-Jacobuskerk en parochieleven 1150-1990, R. Weemaes)

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

c) Bouwfysische toestand

Bouwfysische toestand is zeer goed.

Monumentenwacht is aangesteld en wordt door hen om de twee jaar gecontroleerd.

De laatste restauraties zijn gebeurd van 1994 tot 2006 (toren, buitengevels, daken, binnenkant: verwarming en verlichting). Het orgel (Vereecken) werd in 1995 gerestaureerd.

Er zijn geen urgente problemen noch investeringswerken voorzien.

5.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Aan de noordzijde van de kerk bevindt zicht het borstbeeld van Sint-Jacobus dat eveneens geklasseerd is. Op het Pastoor Verwilghenplein bevindt zich het geklasseerde oud gemeentehuis.

In en rond de dorpskom bevinden zich verschillende gebouwen die zijn opgenomen in de inventaris Onroerend erfgoed.

Naast de kerk is recent een parking aangelegd; ook de gemeentelijke begraafplaats bevindt zich in de onmiddellijke omgeving. Op wandelafstand op het Verwilghenplein bevindt zich de parochiezaal. Ook de scholen (gemeentelijke, gemeenschapsonderwijs en vrije school) situeren zich op enkele honderden meters van de kerk

5.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie (2017)

Op zondagen is er wekelijks een eucharistieviering met een gemiddelde van 200 aanwezigen. Dit relatieve hoge aantal kerkgangers is deels te verklaren door het vroege uur (9 u.) en doordat er op zondagmorgen geen eucharistievieringen meer zijn in Melsele, Kruibeke, Bazel en Temse–Velle. Ook op feestdagen is er op hetzelfde uur een viering. Jaarlijks zijn er ongeveer 40 uitvaartdiensten, 5 à 10 huwelijken en ongeveer een 25 dopen.

In de kerk zijn er ook schoolvieringen zowel voor het vrij onderwijs als voor het gemeentelijk onderwijs.

De kerk is elke dag toegankelijk van 8 u tot 16 u. en wordt veel bezocht (vaak in combinatie met een bezoek aan de nabijgelegen begraafplaats).

Jaarlijks worden er een vijftal concerten georganiseerd door koor Acantus uit Beveren, de Piet Staut Kring uit Beveren, de lokale fanfare en de gemeente Beveren. Bij de laatste restauraties werd de verlichting en geluidsinstallatie aangepast voor het inrichten van dergelijke manifestaties.

Het dekenaal en pastoraal plan uit 2013 voorziet voor de St-Jacobuskerk een valorisatie voor de volgende jaren én een medegebruik door socio-culturele organisaties.

5.2. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

5.2.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
HAASDONK	SINT-JACOBUS-DE-MEERDERE KERK	VALORISATIE EN MEDEGEBRUIK

Deze toekomstvisie kwam tot stand met dekenale verantwoordelijken én met verantwoordelijken uit de socio-culturele sector.

5.2.2 Plan van aanpak hoe de toekomstige invulling zal worden onderzocht.

*Het pastoraal plan van de parochie “De Goede Herder” van 2024 voorziet dat de Sint-Jacobuskerk van Haasdonk voor de eredienst zal behouden blijven. Echter omwille van het zeer klein aantal priesters (2 !) en de geografische spreiding van de weekendmissen zijn er geen eucharistiediensten meer op zon- en feestdagen. Dopen, eerste communievieringen, huwelijken, uitvaartdiensten, schoolvieringen, jubilea e.d. blijven doorgaan in onze kerk.

*Het koor “Pro Musica” (opgericht in 1974) luistert geregeld uitvaartdiensten op en repeteert bijna wekelijks in de winterkapel van de kerk.

*De parochie Sint-Jacobus kan gelukkig nog steeds beroep op een aantal vrijwilligers voor het onderhoud van de kerk, het dagdagelijks openen en sluiten van de kerk, het mee ondersteunen van liturgische diensten en het mee opruimen van de kerk bij gebruik door derden (koren e.d.).

*De kerk wordt geregeld ter beschikking gesteld aan derden voor concerten: Acanthuskoor, concerten georganiseerd door Ter Vesten, optreden van het koor Pro Musica i.s.m. het kerkkoor van Kruibeke. Tentoonstellingen o.a n.a.v. de Boerenkrijgherdenking, voordrachten en concerten door het Davidsfonds. Alle activiteiten moeten evenwel op voorhand worden goedgekeurd door de kerkraad en de pastoor.

*De kerk is elke dag toegankelijk vanaf 8.30 u tot ongeveer 16.00 u. De kerk wordt veel bezocht voor een moment van stilte, meditatie of om een kaarsje te laten branden. Het lokale kerkhof is gelegen naast de kerk en veelal maakt een bezoek aan de kerk deel uit van een kerkhofbezoek.

*Vermits de kerk is toegewijd aan de heilige Jacobus én deel uitmaakt van de Compostella route, krijgen we heel wat bezoek van Compostella stappers of fietsers, soms voor een foto bij het geklasseerde Sint-Jacobusborstbeeld aan de noordzijde van de kerk én geregeld ook voor een stempel van de parochie met de beeltenis van Sint-Jacobus. Er is camera bewaking in de kerk (sedert de camerabewaking geen diefstallen meer of pogingen tot !!!).

*Om de 2 à 3 jaar wordt de kerk geïnspecteerd door Monumentenwacht. Bij het laatste inspectierapport van 154 februari 2022 kregen we de quoteringsgoed; enkel kregen we de aanbeveling om 4 extra dakramen boven de zijbeuken en extra ladderhaken te installeren om

de 1.4 m i.p.v. de huidige 3 meter. Bovendien vertoonden de ijzeren voorzetten voor de ramen van de sacristie en winterkapel tekenen van roest.

Al deze opmerkingen werden hersteld en bijgewerkt tijdens de buitenrestauratie van 2024. In 2024 werden de glas-in-lood-ramen hersteld aan de zuidzijde (schade door serre effect door voorzet polycarbonaat bescherming, de buiten kant werd herschilderd en de daken werden waar nodig hersteld. De factuur voor deze werken bedroeg 145.946,00 € en Onroerend erfgoed betaalt een premie van 89852,93 €. De gemeente Beveren prefinanciërde deze werken.

Ook werd het ijzeren toegangshek bij de doopkapel teruggeplaatst i.p.v. de houten toegangsdeur; hierdoor komt de doopkapel meer tot zijn recht. Dit werk werd (gratis) uitgevoerd door vrijwilligers.

*Voor de volgende jaren voorzien we volgende investeringen (indien de investeringen worden goedgekeurd door de gemeente): 2026- vernieuwing van dakgoten (koper i.p.v. zink); 2027 branddetectiesysteem en internetaansluiting; 2028 opstijgend vocht behandeling in de inkom; 2029 reinigen buitengevels en 2030 verwijdering asbest imitatie-lambrisering in de doopkapel.

BESLUIT. (2025).

De Sint-Jacobuskerk zal voor de eredienst behouden blijven, ook zijn er geen weekend eucharistievieringen. Wij opteren derhalve voor Valorisatie van ons kerkgebouw. Medegebruik voor concerten, voordrachten of tentoonstellingen is mogelijk en zal zelfs gestimuleerd worden evenwel mits voorafgaandelijk akkoord van de pastoor en de kerkraad. De volgende jaren plannen we nog enkele investeringsuitgaven (na goedkeuring in het MJP 2026-2031 door de gemeente) en we zullen zoveel als mogelijk beroep doen op tussenkomst van Onroerend Erfgoed (kan tot 70 % bedragen).

Indien er wijzigingen aan het kerkenbeleidsplan moeten worden aangebracht, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan en goedkeuring door de bisschop van Gent en door de gemeente Beveren-Kruikeke-Zwijndrecht

Aldus goedgekeurd in de kerkraadsvergadering van 25 maart 2025.

6. KALLO SS PETRUS EN PAULUS

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

6.1.SITUERING KERKGEBOUW

Kerkgebouw is gebouwd op een lichte verhevenheid in het dorp. Het kerkgebouw dat aan de rand van het dorp geleden is, op een plaats waar verschillende dijken samen komen is typerend als dorpszicht van de deelgemeente Kallo.

Localisatie:

51° 15' 07.5" N, 004° 16' 38.2" O

Kadaster:

Gemeente Beveren Sectie B 298C

6.1.1. Identificatie

Naam: Petrus&Pauluskerk

Geografische ligging

- Sint-Paulusplein, geen nummer, 9120 Kallo
- Provincie: Oost-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Sint-Niklaas

- Parochie: De Goede Herder, Beveren

Eigenaar: Gemeente Beveren-Waas

Bescherming(en)

- Het kerkgebouw is niet-beschermd, het **orgel is wel** beschermd sinds 19/08/1980.

6.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

BOUWGESCHIEDENIS

De stichtingsdatum is niet bekend, doch het oudste document klimt op tot 1179 wanneer Balduinus het patronaat schenkt aan de bisschop van Doornik die het overmaakt aan de Sint-Pietersabdij te Gent.

De eerste afbeelding van de kerk is pas terug te vinden in 1638, bij de slag bij Kallo. De kerk was toen 26.50 op 8 meter. De eerste verbouwing gebeurde in 1654, onder pastoor Cornelis Gilbau en een tweede verbouwing in 1737. Deze was een vergroting van de kerk door twee zijbeuken bij te plaatsen en gebeurde onder pastoor De Bels. De derde verbouwing gebeurde in 1842 onder pastoor Bonnars. De kerk werd over haar volle breedte met twee traveeën verlengd. Bij de vierde verbouwing van 1865 tot 1869 werd de kerk als het ware omgedraaid, het doksaal werd verlengd en tot koor omgevormd en het koor werd afgebroken voor een ingangstravee met stenen toren. Tussen 1923 en 1925 werden gebrandschilderde ramen aangebracht. In 1946 gebeurden herstellingen na de beschietingen van de kerk en toren na WO II. In 1975 vond een grondige restauratie plaats met nieuwe inkom en sanitair onder leiding van architect J. Franssens.

KRUISWEG

14 taferelen in basreliëf
Het Vonnis
Zelfs het Kruisdragen
Vallen en Opstaan
Maria Aanvaardt
Een Hand Helpt
Veronica en Jezus
Sterkte in Zwakheid
Stilstaan bij Verdriet
Jezus blijft voorgaan
Aan alle Waardigheid ontdaan
Vernederd – Hoogverheven
Geen Einde – Nieuw Begin
Klaar voor Morgen
Zekerheid... Geloof Me

GLASRAMEN

noordzijde

H. MARCUS en H. LUCAS, begin 20e eeuw - gebrandschilderd glas in lood,
halve cirkel - koorhoofd.

0.-L.-Vrouw verschijnt aan de H. Bernadette Soubirous

Opdracht in de tempel

De vlucht naar Egypte

Op zoek naar Jezus

Ontmoeting (Jezus met kruis ontmoet zijn moeder)

De Kruisiging

Kruisafdoening

Terugkeer van het graf

De Bekering van Paulus (winterkapel)

Doop van Christus (winterkapel)

zuidzijde

Het H. Hart verschijnt aan de H. Margareta-Maria Alacoque

Trouw van Maria en Jozef

De Bezoeking

Aanbidding der Wijzen

Huisje van Nazareth

Jezus in de tempel

De dood van St-Jozef

De wijding van Sint-Jozef

De roeping van Petrus (doopkapel)

O.-L.-Vr. van Victorie (doopkapel)

° Verdere informatie kan U terugvinden in

°° Inventaris van het kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen XII van Beveren (Doel-
Kieldrecht- Kallo- Verrebroek) van Bert Joos en Anthony Demey (1982)

°° Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen Provincie Oost-
Vlaanderen Kanton Beveren door Bernadette Roose-Meier (1981)

°° Parochie SS. Petrus en Paulus Kallo INVENTARIS 2010 (Eric Van Oevelen)

b. Kunst in de kerk

SCHILDERIJEN

De H. Rochus van Montpellier wordt door Christus aangesteld tot patroon van de pestlijders -

Schilderij met olieverf op doek, ca. 200 x 150 cm

Verkleinde kopie in spiegelbeeld van het schilderij van Pieter Pauwel RUBENS

De H. Moeder Anna

door Eduard DU JARDIN, Antwerpen, 1861 - olieverf op doek, 250 x 180 cm

De moeder van Maria, de H. Anna, zit op een rustbank. Haar dochter knielt voor haar en leest een tekst. De H. Joachim leunt tegen een boom aan en overkijkt het tafereel.

BEELD

Onze-Lieve-Vrouw van Victorie,

door Franciscus VAN LOO, Mechelen, 1638 - gepolychromeerd hout, h. 81 cm.

Dit beeld van O.-l.-Vrouw met kind werd op 8 september 1638, feest van O.-L.Vrouw Geboorte, plechtig in de kerk geplaatst door pater *Bartholomeus DE LOS RIOS Y ALARÇON*, Augustijner monnik en hofpredikant van Ferdinand van Oostenrijk, en door Mgr. *Antonius TRIEST*, bisschop van Gent. Het werd beschilderd door *Jacob FRACART* uit Brussel. Het beeld werd O.-l.-Vrouw van Victorie genoemd als dank voor de zege van het Spaans leger op de troepen der Noordelijke Staten in de slag van Kallo.

De kerkfabriek bezit over een papieren en digitale inventaris van haar roerend erfgoed.

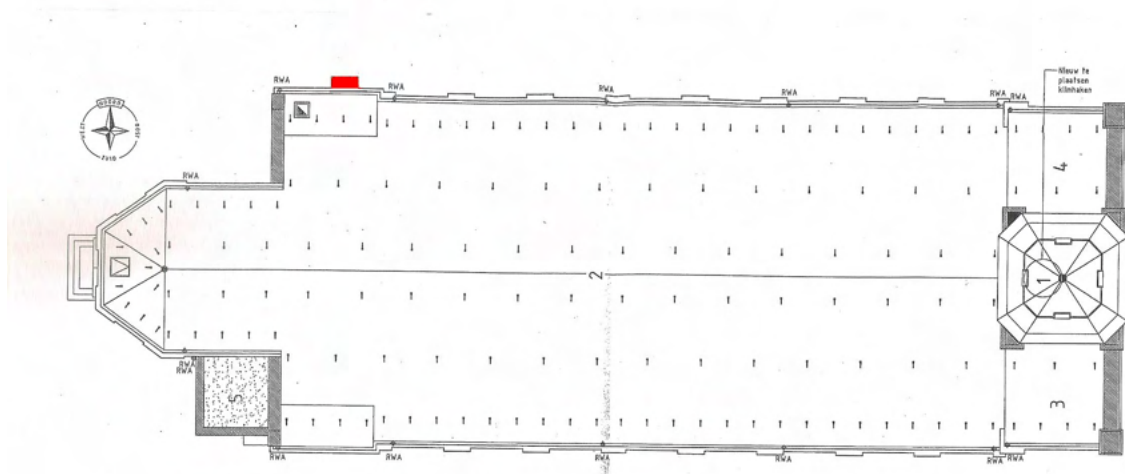
c. Belangrijke gebeurtenissen en restauratiecampagnes:

Tussen 1923 en 1925 werden gebrandschilderde ramen aangebracht geschonken door diverse families. In deze ramen zijn telkens liturgische tafereelen verwerkt.

In 1946 gebeurden herstellingen na de beschietingen van de kerk en vooral de toren was zwaar beschadigd na WO II.

In 1975 vond een grondige restauratie plaats met onder andere een nieuwe inkom voor de sacristie en sanitaire voorziening. Ook werd er een afgesloten winterkapel geïnstalleerd en werden de muren behandeld tegen het opstijgend vocht.

d. Architecturale mogelijkheden

De parochiekerk Petrus&Paulus is van het type: Pseudobasiliek (transeptloos).

De kerk heeft een klassiek grondplan met 3 beuken en een koor.

e. Bouwfysische toestand

De kerkfabriek is aangesloten bij Monumentenwacht Oost-Vlaanderen vzw. Op regelmatige tijdstippen wordt controle uitgevoerd. Deze bouwkundige rapporten van de inspectiediensten worden gebruikt om de kerk in goede staat te onderhouden. De algemene beoordeling van de toestand van het gebouw is goed.

Op verzoek van Monumentenwacht werden dakhaken geplaatst en de haken van de toren werden vervangen met genormeerde haken. Nu de werken aan het dak en toren voltooid zijn hoeven in de volgende jaren geen grote restauratiewerken uitgevoerd te worden.

6.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

- ° De kerk van Kallo bevindt zich in het midden van het Sint-Paulusplein.
- ° Rondom de kerk is er plaats om in de eenrichtingsstraat te parkeren.
- ° De laatste jaren is de dorpskern van Kallo sterk uitgebreid. Verschillende nieuwe wijken werden aangelegd waardoor de bevolking sterk toenam.

6.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Na het plotseling overlijden van pastoor Daniël Vande Velde zijn er geen weekend eucharistieviering meer in onze kerk.

Wel zijn er nog vieringen voor uitvaarten, huwelijken, Eerste Communie en herdenkingen. Sinds oktober 2023 is onze kerk elke dag open voor bezinning of een kaarsje aan te steken voor een speciale intentie.

Uiteraard is onze kerk ook open voor de schoolkinderen van GBS-Kallo.

De eucharistievieringen en uitvaarten worden opgeluisterd door het Paulus-koor dat ook in onze kerk haar repetities heeft° De huidige parochie beschikt over een belangrijke kern van vrijwilligers die de vieringen en het onderhoud van de kerk verzorgen.

Op vraag van de gemeente Beveren werd de bib, afdeling Kallo, in ons Kerkgebouw ondergebracht. Daarvoor werden de twee lokalen, winterkapel en doopkapel, waarvan sprake is in het beleidsplan 2017 pagina 9, afgestaan. Naast deze 2 lokalen werden er ook nog 2 traveeën, achteraan in de kerk links en rechts afgestaan aan de bib.

De bib beschikt nu over twee lokalen waarvan één lokaal kan gebruikt worden door derden buiten de uren dat de bib open is.

Daarnaast is er ook een keukentje en toilet aanwezig.

Op 28 maart 2023 gingen de deuren van de bib voor de eerste maal open in onze kerk.

Tentoonstelling 'Van Chanelaus tot Deurganck'

Op 22/08/2023 werd er gestart met de opbouw van de tentoonstelling

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Deze tentoonstelling bevatte een tijdslijn van 1200 tot 1900 over het wel en wee van Kallo. Gedurende 4 weekends konden bezoekers kennis maken met de geschiedenis van water en vuur

6.2. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

Nadat er in 2023 een tentoonstelling heeft plaats gehad is er de vraag gesteld of er geen permanente tentoonstelling kan plaatsvinden in onze kerk.

Wij hebben daar positief op geantwoord dat dit kan op voorwaarden dat een misviering altijd kan doorgaan.

Daarom hebben wij onmiddellijk ja gezegd om het schilderij van de slag bij Kallo, dat vroeger in de raadzaal van het gemeentehuis hing, een plaats te geven in onze kerk.

6.2.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Kallo	Petrus en Paulus	Blijft bestemd voor de eredienst zonder beperking in tijd.

Momenteel is er één pastoor voor de polderparochies beschikbaar. De samenwerking in de polderparochies verloopt vlot. Zolang er een pastoor beschikbaar is wensen wij de huidige frequentie van vieringen van de eredienst in de kerk te behouden.

Voor de volgende jaren en het volgend meerjarenplan 2026 – 2031 zien wij voor de Petrus en Pauluskerk een volledig gebruik voor de eredienst eventueel aangevuld met een nevenbestemming. Deze mogelijke nevenbestemmingen moeten door de plaatselijke geloofsgemeenschap en kerkelijke overheid aanvaardbaar zijn.

6.2. Plan van aanpak hoe de toekomstige invulling zullen worden onderzocht.

Blijft behouden voor de eredienst.

Indien er interesse voor nevengebruik is kan er mits de nodige aanpassingen en de nodige financiering compartimentering in de kerk toegepast worden.

BESLUIT

Momenteel is er één pastoor voor de polderparochies beschikbaar. De samenwerking in de polderparochies verloopt vlot. Zolang er een pastoor beschikbaar is wensen wij de huidige frequentie van vieringen van de eredienst in de kerk te behouden.

Voor de volgende jaren en het volgend meerjarenplan 2026 - 2031 zien wij voor de Petrus en Pauluskerk een volledig gebruik voor de eredienst, eventueel aangevuld met een nevenbestemming.

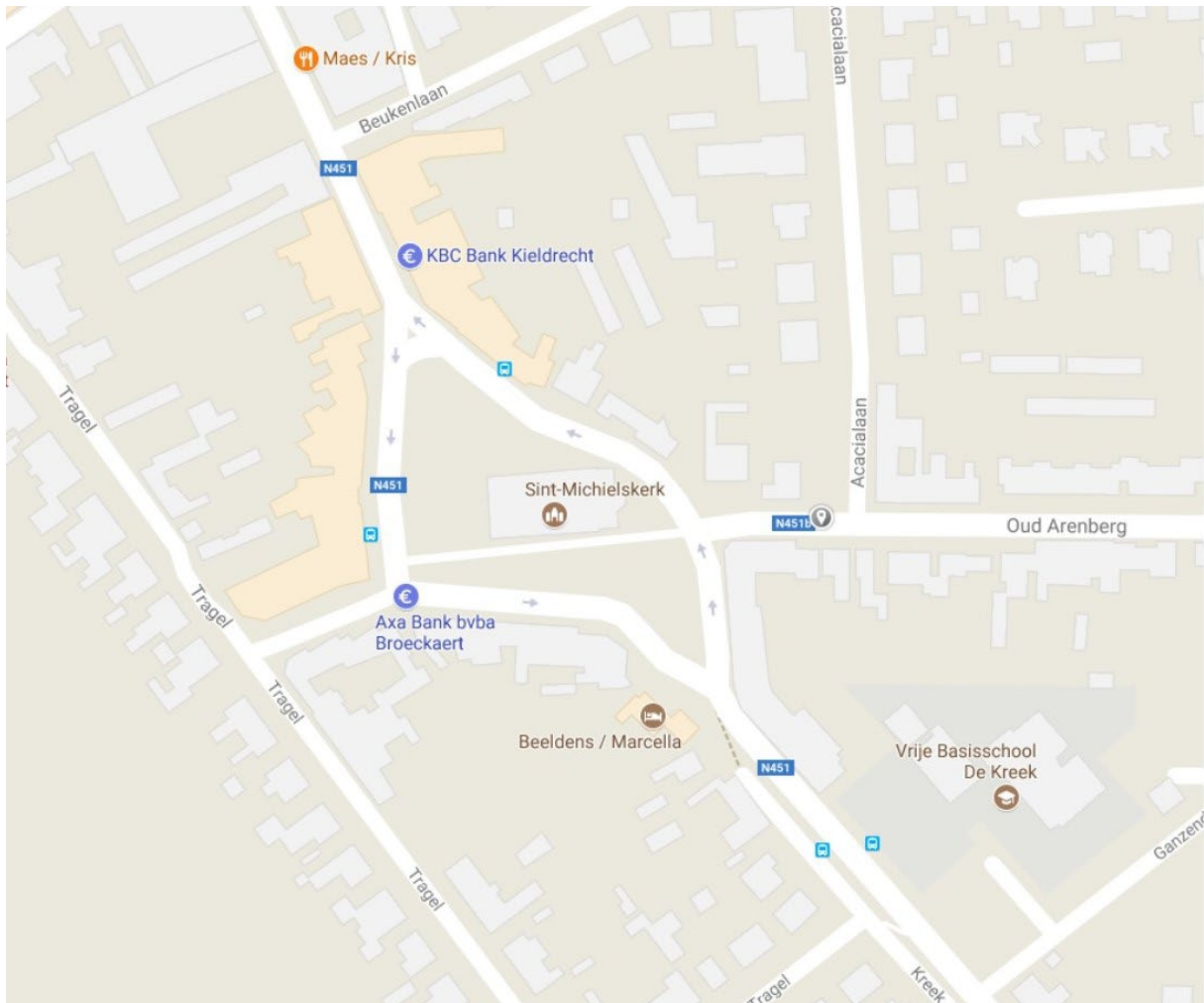
Indien er wijzigingen moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van Gent en door de gemeente Beveren.

Opgemaakt na onderling overleg met de leden van de kerkraad 28/03/2025

7.Kieldrecht Sint-Michielskerk.

7.1. Situering kerkgebouw

7.1 Situering kerkgebouw

Het kerkgebouw werd gebouwd aan de rand van het dorp op een lichte verhevenheid. Op deze plaats komen verschillende dijken samen wat typerend is als dorpszicht van de deelgemeente Kieldrecht.

Localisatie:
51° 17' 19.58" N, 4° 10' 31.25" O

Kadaster:
Gemeente Beveren Sectie D nr. 457A

7.1.1. Identificatie.

Naam: Sint-Michielskerk .

Geografische ligging:

- Marktplein, geen nummer, 9130 Kieldrecht, gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht.
- Provincie: Oost-Vlaanderen.

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom: Gent.
- Dekenaat: Sint-Niklaas.
- Parochie: Parochie "De Goede Herder" (parochie Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht).
Erkende parochie door burgerlijke overheid: Sint-Michielsparochie te Kieldrecht.

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Michiel Kieldrecht.

Rond 1987 zijn de gronden tot 1 meter rondom de kerk volle eigendom van de kerkfabriek.

Vroeger waren alle gronden rondom de kerk eigendom van de kerkfabriek. Alle woningen en handelspanden rondom de kerk stonden op gronden van de kerkfabriek en werden via cijnspacht verpacht aan de omliggende bewoners. Rond 1987 werden deze omliggende gronden onteigend voor de herinrichting van het Marktplein.

Bescherming(en):

- Het kerkgebouw is niet-beschermd.
- De parochiekerk Sint-Michiel te Kieldrecht is vastgesteld als bouwkundig erfgoed op 05/10/2009.

7.1.2. Beschrijving.

a. Cultuurhistorische waarde.

- Algemene beschrijving.

Aard van het gebouw: driebeukige kerk en polygonaal koor.

In de kerk is het volgende aanwezig:

- Ruime sacristie.
- Tweede sacristie (bergplaats) waarin verwarmingsketel en toilet zich bevinden.
- Gouden huisje (bergplaats) van E.H. Louis Van Overloop in de noordelijke zijbeuk.
- Ingebouwde westtoren van 3,5 meter op 3,5 meter.

Stijl van het gebouw: Het kerkgebouw is pseudo-basilicaal en in baksteen opgetrokken.

- Beknopte bouwgeschiedenis.

- ° De parochie is opgericht in 1238. De oudste vermelding van een parochie te Kieldrecht gaat terug tot 1238, het jaar waarin de “Vrouw van Beveren” verzaakt aan haar recht op tienden en deze door tussenkomst van de Bisschop van Doornik ter beschikking stelt van een nieuwe aldaar noodzakelijke kerk.
- ° De toenmalige Sint-Michielskerk van Kieldrecht is in 1713 in vervanging gekomen van de vroegere kerk die volledig vervallen was. De nieuwe kerk werd gebouwd tussen 1711 en 1713. Op 3 juni 1713 werd het nieuw gebouw ingewijd door Mgr. Philippus Erardus Van Der Noot, bisschop van Gent.
- ° Enkele jaren later in 1788 werd de nieuwe en huidige vierkante westtoren bijgebouwd.
- ° In 1854 werd door architect J. De Somme- Servais de twee zijbeuken toegevoegd. Het koor verhoudingsgewijs bijgebouwd, de sacristie en de bergplaats werden aangebracht en de gehele kerk kreeg een verhoogd zadeldak. Aan de voorgevel van het kerkgebouw zijn de verbouwingen nog duidelijk waar te nemen. Ook binnen de kerk getuigen de lambrisering en de biechtstoelen van deze verbouwingen daar het oudste muurbeschoot en de oudste biechtstoelen zich vooraan in de kerk bevinden. Op 3 mei 1855 wijdde Mgr. L.J. Delebeque, bisschop van Gent de vernieuwde kerk in.
- ° In de kerk is een bronzen klok aanwezig van 1805. Deze klok werd gegoten door Constantinus Josephus Wierinck van Overmere.

- Korte bespreking roerend erfgoed en orgel.

- ° Het orgel werd gebouwd door Pieter Van Peteghem in 1762. Het grootste gedeelte van de bijna 1000 orgelpijpen, van klein tot groot, werden gemaakt door Pieter Van Peteghem. In 1869 werd het orgel getransformeerd door Charles Anneessens te Geraardsbergen. De eiken neogotische orgelkast, de windladen, de wellenramen en mechanische tractuur en registratuur dateren van 1869.
- ° Het schilderij boven het hoogaltaar “Christus tussen de twee moordenaars” is vermoedelijk uit de 16de of 17de eeuw. Het schilderij wordt toegeschreven aan Maarten De Vos uit Antwerpen.
- ° De schilderijen H. Petrus, H. Familie en de H. Franciscus van Assisi in aanbidding zijn schilderijen uit de 18de eeuw.
- ° De meeste beelden in de kerk van Kieldrecht zijn houten beeldhouwwerken uit de 18de en 19de eeuw. Praktisch alle beelden werden gepolychromeerd.
- ° Het eikenbeeld uit de 18de eeuw van de H. Michaël, patroonheilige van de kerk, was oorspronkelijk gepolychromeerd maar werd in 1962 afgeloogd door Louis Van Remortel, restaurateur te Beveren.
- ° De neogotische communiebank werd in 1857 gemaakt door P.C. De Preter uit Borgerhout.
- ° In de Sint-Michielskerk te Kieldrecht kan U verschillende kunstwerken terugvinden van E.H. Louis Van Overloop (°1926 +2004). Schilderijen, beeldengroepen, pilaarkragen, altaar en nog veel meer zijn van deze veelzijdige kunstenaar. De “Tafel van Soelaas” is een monumentaal werk van E.H. Van Overloop gemaakt van papier-maché en gouache op papier dat U achteraan in de kerk kan bezichtigen.
- ° De kerkfabriek bezit over een papieren en digitale inventaris van haar roerend erfgoed.

De digitale inventaris in “Erfgoed in zicht” (POV.0161) werd eind 2024 begin 2025 overgezet naar “Meemoo”.

° Verdere informatie kan U terugvinden in:

°° Inventaris van het kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen XII van Beveren (Doel-Kallo-Kieldrecht- Verrebroek) van Bert Joos en Anthony Demey (1982).

°° Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen Provincie Oost-Vlaanderen Kanton Beveren door Bernadette Roose-Meier (1981).

°° Brochure St.-Michielskerk Kieldrecht door Lucien Deckers (1990).

°° De brochure “Kerkgids” van E.H. Louis Van Overloop.

- Korte bespreking immaterieel erfgoed.

In de 18de eeuw bestond er in de Sint-Michielskerk een belangrijke begankenis ter ere van Sint-Elooi tegen veekwalen. De bedevaarten en broederschap zijn ontstaan in 1724 en werden in 1807 ontbonden. De buste van bisschop Elooi van Noyen uit de 18de eeuw staat op het rechtse zijaltaar dat toen aan deze heilige toegewijd was. Het vaantje van deze begankenis is bewaard gebleven. De drukplaat is niet meer in het bezit van de kerkfabriek.

b. Gebouw en architecturale mogelijkheden.

Oppervlakte.

- Oppervlakte in m²: +- 750 m²
- Aantal zitplaatsen: 450

Opbouw.

- Type gebouw: De kerk heeft een klassiek grondplan met 3 beuken en een koor.
- Aantal en soorten bijruimten: Sacristie en tweede sacristie (bergruimte) welke momenteel een ruimte is waar de ketel van de centrale verwarming staat.
- Bespreek de opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw.
  - ° In de midden- en zijbeuken zijn er geen extra ruimten of aanleunende lokalen waar momenteel nevenactiviteiten kunnen georganiseerd worden.
  - ° Indien er interesse voor nevengebruik zou zijn kan er mits zeer grondige aanpassingen en de nodige financiering beperkte compartimentering in de kerk toegepast worden. Via een biechtstoel, waar de muren minder breed zijn, kan via een architecturale ingreep een bijkomende toegangsdeur gemaakt worden.

Voorzieningen.

- Sanitair: Het kerkgebouw beschikt momenteel over één toilet in de bergruimte waar de centrale verwarming zich bevindt.
- Verwarming: Centrale verwarming op aardgas. Merk ketel Abetherm. Installatie in 1980. Installatie wordt jaarlijks onderhouden en gekeurd.

- Verlichting: LED verlichting in koor, midden- en zijbeuken werd geplaatst in 2020.
- Keukenvoorzieningen: Niet aanwezig.
- Audiosysteem en beeldschermen: Niet aanwezig.
- Rolstoeltoegankelijkheid: De toegang tot de kerk werd in 1989 aangepast zodat midden- en zijbeuken door rolstoelgebruikers kunnen betreden worden. Het koorgedeelte is niet toegankelijk voor rolstoelgebruikers.
- Brandbeveiliging: Is aanwezig. Boven de gewelven van koor, midden- en zijbeuken zijn aan het dakgebinte branddetectoren geplaatst. Ook in de toren, stooklokaal (2de sacristie) en de sacristie van de kerk zijn detectoren geplaatst.
- Bliksembeveiliging: Is aanwezig en opnieuw op punt gezet in 2024 en 2025.

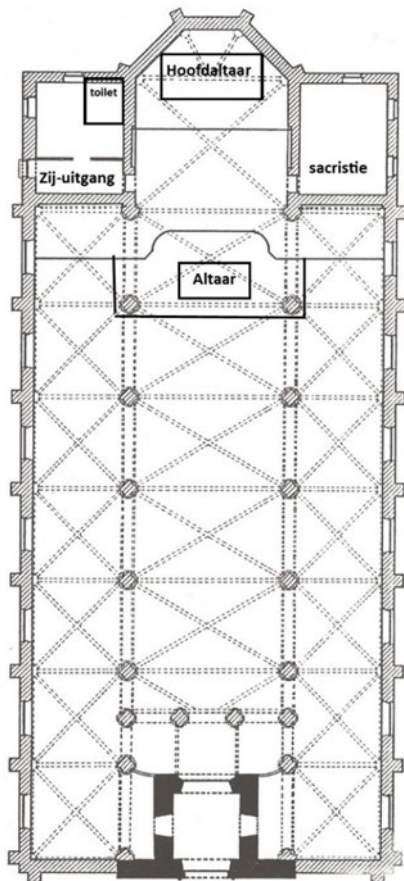
Duurzaamheid: Gebeurde ingrepen en kansen.

In 2018 werd de dakbedekking van hoogkoor, midden- en zijbeuken volledig vernieuwd. Dit laat de mogelijkheid toe om zonnepanelen op het dak van de kerk te plaatsen. De meeste kerken zijn oost-west georiënteerd waardoor het dak aan de zuidzijde enorm potentieel heeft voor plaatsing zonnepanelen. Concreet voor de Sint-Michielskerk blijkt volgens voorlopige berekeningen plaats voor meer dan 150 panelen, mits voldoende draagkracht van het dak. Op jaarbasis spreken we over een productie van ruim 60.000 kwh. De Gemeente Beveren heeft ondertussen interesse getoond. De productie overstijgt immers in ruime mate de behoefte aan elektriciteit van het kerkgebouw.

Biodiversiteit.

Door Natuurpunt (Dhr Johan Batens) werd tien jaar geleden op de zolder van de kerk de aanwezigheid van vleermuizen vastgesteld. Het betreft de "Gewone grootoor vleermuis".

Grondplan kerk.

Bouwfysische toestand.

De kerkfabriek is aangesloten bij Monumentenwacht Oost-Vlaanderen vzw. Op regelmatige tijdstippen wordt controle uitgevoerd. De bouwkundige rapporten van deze inspectie worden gebruikt om de kerk in goede staat te onderhouden.

° *Onderstaande samenvatting van de controle en beoordeling van monumentenwacht van 21 mei en 25 juni 2024.*

GEHELE OBJECT:

- Toestand: goed.
- Onderhoud: goed.
- Risico op gevolgschade: weinig.
- Toegankelijkheid: redelijk.
- Toelichting: De kerk bevindt zich algemeen in goede staat en wordt goed onderhouden.

- De toegankelijkheid is al redelijk goed, maar kan plaatselijk nog wat verbeterd worden. (aanvang van restauratiewerken in 2024).

DAK:

- Toestand: goed.
- Onderhoud: goed.
- Risico op gevolgschade: weinig.
- Toelichting: De daken verkeren algemeen in goede staat. Er dienen wel enkele kleine herstellingen te gebeuren.

DAKWATERAFVOER:

- Toestand: goed.
- Onderhoud: goed.
- Risico op gevolgschade: weinig.
- Toelichting: De dakwaterafvoer bevindt zich algemeen in goede staat. Er dienen wel enkele kleine herstellingen te gebeuren. Opvolging van de zinken en koperen goten is ook aangewezen.

KAPCONSTRUCTIE EN ZOLDER:

- Toestand: goed.
- Onderhoud: goed.
- Risico op gevolgschade: weinig.

DRAAGSTRUCTUUR EN OVERSPANNING:

- Toestand: goed.
- Onderhoud: redelijk.
- Risico op gevolgschade: weinig.
- Toelichting: De gevels bevinden zich algemeen in goede staat, maar plaatselijk is het voegwerk van de gevels verweerd waardoor af en toe brokstukjes naar beneden vallen. (zie restauratiewerken in 2025).

SCHRIJNWERK EN BEGLAZING:

- Toestand: goed.
- Onderhoud: goed.
- Risico op gevolgschade: weinig
- Toelichting: Het houten buitenschrijnwerk bevindt zich algemeen in goede staat, m.u.v. de 2 dakkapellen op het schip die periodiek onderhoud vragen.

AFWERKING EN INRICHTING:

- Toestand: goed.
- Onderhoud: goed.
- Risico op gevolgschade: weinig.

° *Uitgevoerde restauratiewerken.*

De laatste tientallen jaren werd er met steun van de gemeente Beveren grondige restauratiewerken aan de kerk uitgevoerd.

2004: Plaatsen van marmeren vloer in hoogkoor.

2008: Buitenrenovatie kerk.

2011: Binnenschildering kerk.
 2015: Nieuwe vloer in middenbeuk en zijbeuken van de kerk.
 2018: Vervangen van dakbedekking van hoogkoor, midden- en zijbeuken van de kerk.
 2020: Vervangen hoofdverlichting (LED) in hoogkoor, middenbeuk en zijbeuken.
 2022: Camerabewaking in de kerk (open kerken).
 2023: Herstellen luiddklok.
 2024: Toegankelijkheid naar de noordelijke dakkapel verbeteren.

Financiële gegevens.

° *Geplande investeringen waar reeds een goedkeuring is vanwege het College van Burgemeester en Schepenen.*

Jaar	Werken aan de kerk	Budget	Uitvoering
2024- 2025	Herstellen buitenbeeld Sint-Antonius van Padua.	4.641,56 €	Februari 2025
2025	De voorgevel, toren en onderkant zijmuren opnieuw voegen.	100.000 €	2025

De financiering van het voegwerk zal gebeuren door overdracht investeringsbudget van de kerkfabrieken van Haasdonk en Verrebroek.

° *Gewenste investeringen waar nog geen consensus met de gemeente over is voor het volgend meerjarenplan 2026 - 2031:*

- Grondig onderhoud van het orgel.
- Onderhoudswerkzaamheden aan dak en goten.
- Herstelling arduinen trap ingang zijdeur kerk.
- Vervangen moederuurwerk kerk.
- Vochtintrede achter het beeld links van de hoofdingang.
- Controle buitenbeeld Sint-Michiel en indien nodig herstellen.
- Asbesthoudende schoorsteenpijpen in de kapruimte verwijderen.
- Vervangen verwarmingsketel indien bouwtechnisch en economisch haalbaar.
(Cfr. mogelijkheid plaatsing zonnepanelen)

° *Exploitatietoelagen door gemeente.*

2019	2020	2021	2022	2023	2024
29.906€	32.182 €	25.787 €	23.817,35€	35.000 €	50.500€
2025	2026	2027	2028	2029	2030
31.000 €					

°° Op 30 oktober 2023 werd de kerkfabriek Sint-Engelbertuskerk van Prosperpolder samengevoegd met de te behouden kerkfabriek Sint-Michiel te Kieldrecht. Door deze samenvoeging omvat het bovenvermelde bedrag van 2024 de exploitatietoelagen van de kerkfabriek Sint-Michiel te Kieldrecht en Sint-Engelbertus te Prosperpolder.

- °° Voor 2025 werd geen exploitatievergoeding voor de Sint-Engelbertusparochie gevraagd omdat de kerk op 4 november 2024 onttrokken werd aan de eredienst.
- °° Vanaf 2025 wordt een jaarlijkse canon van 8.574 € door de gemeente toegekend aan de kerkfabriek Sint-Michiel voor de erfpachtovereenkomst van de Sint-Engelbertuskerk van Prosperpolder.
- °° Van de exploitatietoelagen welke vermeld worden in het meerjarenplan 2026 -2031 moet jaarlijks de overschot van vorige jaren via de K-waarden nog in mindering gebracht worden. Hierdoor gaan de werkelijke exploitatietoelagen bij het indienen van het budget over dit betrokken jaar nog (sterk) dalen.

7.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving.

- ° De kerk van Kieldrecht bevindt zich in het midden van het Marktpllein. De nabij gelegen vroegere pastorij is als dorpszicht beschermd.
- ° Het kerkgebouw heeft een verlicht torenuurwerk.
- ° Rond 1987 werd het Marktpllein volledig heringericht en neemt het kerkgebouw een centrale plaats in op het plein.
- ° Het Marktpllein is nu een ontmoetingsplaats voor de dorpsgemeenschap waar regelmatig activiteiten georganiseerd worden.
- ° Op het Marktpllein rondom de kerk is plaats om een tachtigtal auto's te parkeren. De kerk is goed bereikbaar met het openbaar vervoer en fiets.
- ° De deelgemeente Kieldrecht heeft van oudsher een centrumfunctie voor de omliggende polderdorpen.

7.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.

- ° Het pastoraal plan van de parochie "De Goede Herder" van 2024 voorziet dat de kerk van Kieldrecht voor de eredienst zal behouden blijven.
- ° Op zon- en hoogdagen is er wekelijks een eucharistieviering om 9.00 uur.
- ° Daar in de omliggende kerkplekken, Verrebroek, Doel, Vrasene, Kallo, Nieuw-Namen(NL) en Meerdonk geen wekelijkse eucharistievieringen meer plaatsvinden, komen verschillende parochianen van deze kerkplekken de eucharistieviering in Kieldrecht bijwonen.
- ° Begrafenissen, huwelijken en dopen vinden in het kerkgebouw te Kieldrecht plaats.
- ° Catechese, vormselviering en eerste communieviering gaan in de Sint-Michielskerk door.
- ° In de kerk zijn er ook schoolvieringen voor de Vrije basisschool De Kreek, Gemeentelijke basisschool De Droomwolk en de Leefschool De Zonnewijzer.
- ° Op zon- en hoogdagen wordt aan zieken en bejaarden communie bezorgd.
- ° In de kerk is het Sint-Gregoriuskoor actief. Zij verzorgen wekelijks de eucharistieviering in de kerk en regelmatig begrafenissen.
- ° De huidige parochie beschikt over een kern van vrijwilligers die de vieringen en het onderhoud van de kerk verzorgen.
- ° Vanaf 2022 werd de kerk dagelijks opengesteld voor gelovigen en passanten. Het kerkgebouw blijft hierdoor een stille ruimte voor gebed of een kaarsje aan te steken. Daar

het Marktplaats een vertrekplaats is voor talrijke fietsers brengen toeristen regelmatig een bezoek aan de kerk. Wekelijks komen Polen, Roemenen en andere werknemers, die in de omgeving werken de Sint-Michielskerk te Kieldrecht bezoeken.

De kerk is dagelijks open van 10 uur tot 17 uur.

° Geregeld vinden er andere activiteiten plaats in de kerk.

- Op het einde van het jaar organiseert het Sint-Gregoriuskoor in samenwerking met de parochie een kerstconcert waar veel belangstelling voor is. Naast het Sint-Gregoriuskoor treedt ook een bijkomende groep op.
- Ook andere optredens komen regelmatig aan bod zoals in 2024 een 100 - koppig optreden van een koor en percussie ensemble met een voorstelling van “Carmina Burana”.
- Repetities van het Sint-Gregoriuskoor gebeuren regelmatig in de kerk.

7.2. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE.

7.2.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie.

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Kieldrecht.	Sint-Michielskerk.	° Blijft bestemd voor de eredienst. ° Valorisatie.

Daar de deelgemeente Kieldrecht voor de polderdorpen een centrumfunctie heeft, kan deze kerk behouden blijven. Een blijvende kerkfunctie voor de kerk te Kieldrecht is te verantwoorden om reden dat de deelgemeente Kieldrecht en de omliggende dorpen zoals Verrebroek, Doel en Prosperpolder ver verwijderd liggen van de centrumkerk in Beveren. De afstand tussen het centrum van Beveren en deze dorpen bedraagt 16 km of meer. Ook van de omliggende gemeenten (Meerdonk, De Klinge en Nieuw-Namen (NL)) komen inwoners de eucharistieviering wekelijks bijwonen.

7.2.2. Plan van aanpak hoe de toekomstige invulling zullen worden onderzocht.

° Zoals voorzien in het pastoraal plan van 2024 zal de kerk van Kieldrecht een blijvende kerkfunctie behouden.

° Momenteel zijn er twee priesters voor de parochie “De Goede Herder” met een goede parochiale werking voor de ganse parochie Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht. Daarnaast is er een sterke samenwerking in de Wase polderdorpen via de lokale parochiale werkgroep. De huidige zondagsvieringen in de Sint-Michielskerk blijven behouden zolang dit organisatorisch mogelijk is.

° De dagelijkse toegankelijkheid van de kerk, begrafenissen, huwelijken, doopselvieringen, viering kermismaandag, catechese, vormsel- en eerste communievieringen blijven behouden in de kerk.

° Activiteiten in de kerk van overheid, scholen en verenigingen zijn, mits akkoord van de pastoor, steeds mogelijk.

BESLUIT.

Daar de deelgemeente Kieldrecht voor de polderdorpen een centrumfunctie heeft, zal deze kerk voor de eredienst behouden blijven. Valorisatie zal blijvend gestimuleerd worden. De laatste jaren werden er met steun van de gemeente Beveren grondige restauratiewerken uitgevoerd in de kerk.

Indien er wijzigingen aan het kerkenbeleidsplan moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van Gent en door de gemeente Beveren.

8.KRUIBEKE KERK O.L.VROUW TEN HEMELOPNEMING

8.1.1. Identificatie

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Naam: Onze-Lieve-Vrouw Ten Hemel Opgenomen te Kruiseke

Geografische ligging:

Onze Lieve Vrouwplein 8, 9150
Beveren Kruiseke Zwijndrecht
Provincie Oost-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur:

Bisdom Gent
Dekenaat Sint Niklaas
Parochie De Goede Herder

Eigenaar: Gemeente

Bescherming:

Beschermd monument (00001808) datum besluit: 3 juli 1947 datum publicatie: 16 augustus 1947

8.1.2. Beschrijving Cultuurhistorische waarde.

Gotische kruisbasiliek, ingeplant te midden van een met gras begroeid en beboomd, en deels gekasseid dorpsplein. De oudste delen van de kerk klimmen vermoedelijk op tot begin 15de Eeuw. In 1575 werd ze door de Spanjaarden in brand gestoken; na het herstel werd ze gewijd op 14 mei 1584. In 1652 verhogen Heyndrick Tielens (metser) en Michel Copppieters (timmerman) het hoogkoor en brengen ze ruimere gotische vensters aan in de transeptarmen.

In 1660-61 wordt de zuidelijke zijbeuk verbreed, verhoogd en overwelfd, wat in 1663 ook met de noordelijke zijbeuk gebeurt. In 1707/1709 overwelft Gillis Broeckaert uit Gent het koor, de middenbeuk en de kruisbeuk, zodat de gepolychromeerde houten tongewelven werden verborgen. Hij verbreedt ook de zuidelijke zijbeuk die nu identiek aan zijn tegenhanger wordt.

Bouwwallig en te klein geworden tekent architect Hendrik Geirnaert uit Gent in 1913 de restauratieontwerpen. Door onvoldoende schoorwerk stort echter de hele benedenker in. Tot na de Eerste Wereldoorlog blijft de kerk onbruikbaar. Pas dan kan ze heropgebouwd worden en verlengd met twee traveeën.

De plattegrond ontvouwt een driebeukige kruiskerk van zes traveeën met vieringtoren, polygonaal koor, ten zuiden sacristie en ten noorden bergplaats. In de Zuidoostelijke hoek van transeptarm en koor bevindt zich een achtzijdige traptoren die door middel van een gang in de vorm van een luchtboog met de centrale toren verbonden is. De transeptarmen springen niet uit buiten de lijn van de zijbeuken. De gehele kerk is uit gekantrechte zandsteen opgetrokken. De traveeën van de zijbeuken zijn onder afzonderlijke zadeldaken gevat. Achtkantige vieringtoren van twee geledingen onder ingesnoerde naaldspits (twee bewaarde windassen tussen de kapconstructie) elke zijde bezit een spitsbogig galmgat onder waterlijst die horizontaal over de penanten doorloopt; de tweede geleding is jonger dan de onderste.

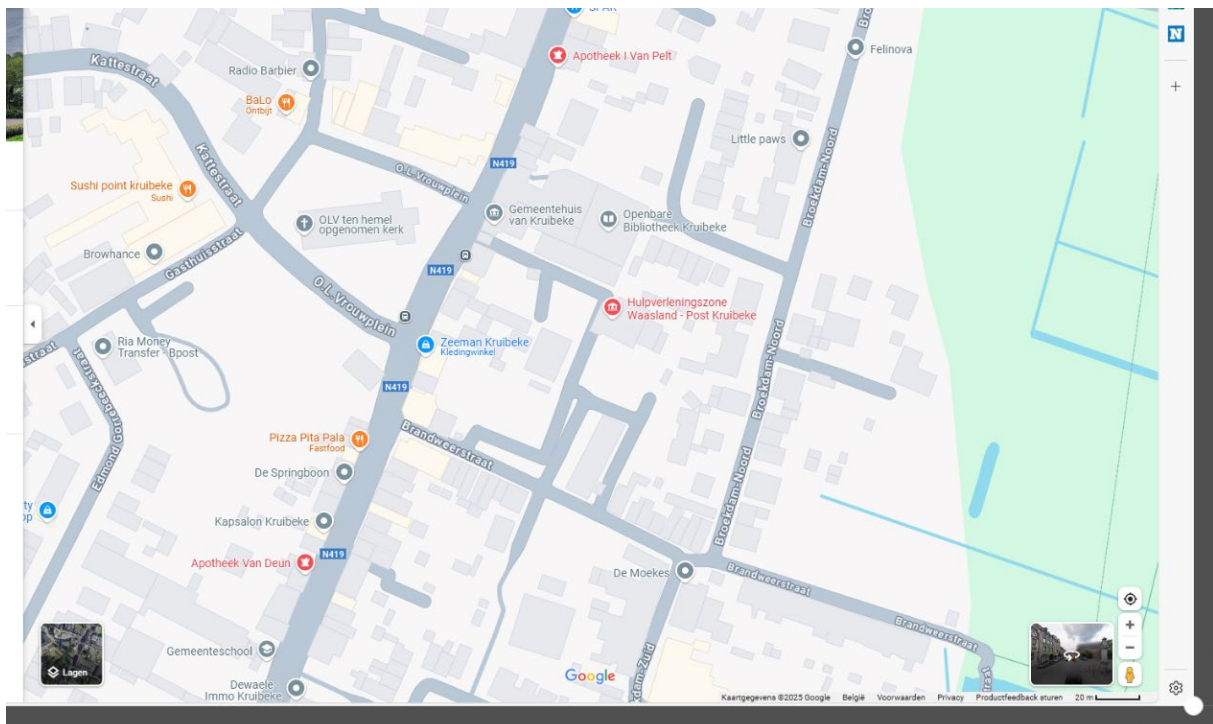
Interieur :overspannen door kruisribgewelven . De spitse scheibogen van de benedenkerk rusten op zuilen van zandsteen met achtzijdige sokkel voorzien van kleine hoekklauwen en een eenvoudig lijstkapiteel. Viering op bundelpijlers: de westelijke van hardsteen met hogelkapitelen , de oostelijke van zandsteen met lijstkapitelen.

Mobilair: Schilderij " Hemelvaart van Maria " (Gaspar de Crayer , 1654) .Beelden : Christus (Van Biesbroeck, 1876), Heilige Jozef (1712) , Heilige Blasius 1712) , Heilige Joachim en heilige Anna (Jan de Juppoy , 1633) Heilige Barbara (1753), Heilige Ambrosius en Heilige E ligius (Kerrickx , 1722) , Heilige Rochus (1600) , gekruisigde Christus (17de eeuw).Halfverheven

houtsnijwerk " Jesus in nood " (15de eeuw); communiebank (1712) ; koorbanken (1714) preekstoel (PH Talboom ,1665); bichtstoel (W Kerrickx ,1735) .Twee catalogi (1741) .Dksaal (J.B.De Wree ,1694)

8.1.3. Bouwfysische toestand.

Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving.

De kerk van Kruibeke is gelegen in het centrum van Kruibeke. Voor dit centrum is er een Ruimtelijk Uitvoeringsplan in opmaak. Hier enkele passages uit dit voorstel: De voornaamste concentratie van functies en voorzieningen bevindt zich langs de Gewestweg N419 die fungeert als hoofdvas voor activiteiten. Het contrast tussen de gewestweg en de rest van Kruibeke als monofunctioneel woongebied is duidelijk merkbaar en benadrukt de historische structuur van Kruibeke als straatdorp. Rondom het O. L. Vrouwplein vinden we een zeker aanbod van horeca en handelszaken. Hier aansluitend bevindt zich de meer administratieve cluster van het gemeentehuis met bibliotheek en brandweer. Het kerngebied beschikt over de potentie om verder in te zetten op de concentratie aan centrumfuncties rond het O. L. Vrouwplein en de Langestraat

De toekomstvisie: Tegen 2030 voorziet de gemeente in de omgeving van het O. L. Vrouwplein in verschillende deelprojecten 130 extra wooneenheden in functie van lokaal,

kernversterkend wonen. Een groot deel van de voorziene bijkomende wooneenheden, o.a. binnen de projectzone, zijn reeds binnen de huidige juridisch kader realiseerbaar, zoals de ontwikkeling van het terrein van het voormalig rusthuis en post.

De kern ligt vlakbij het gemeentehuis van Kruibekke, de parochiezaal en enkele winkels. Het gebouw is ook voorzien om in geval van grote calamiteiten te dienen als opvangplaats. Er is ruimte parkeergelegenheid rondom de kerk.

8.1.4. Architecturale mogelijkheden.

1.De kerk heeft sinds 2023 de restauratie van de buitenzijde achter de rug. Tevens werd in de kerk een houtbehandeling uitgevoerd op de beelden, lambrisering en altaar, werd een schilderij gerestaureerd en weden verankeringen aangebracht aan de scheibogen.

2.De studie van de binnen restauratie zal ons in mei door de architect bezorgd woden.

Raming voor deze werken: 713.235.96 euro

3.Orgel restaureren.

Raming: 500.000 euro (niet opgenomen in meerjarenplan)

4.Er is een infrarood verwarming geïnstalleerd, daar die niet voldoet, zal er door de architect onderzocht worden welke bijkomende warmtebron er kan voorzien worden.

Voorzieningen,

Sanitair: 1 WC

Verwarming: Infrarood

Verlichting: LED verlichting

Keukenvoorziening: geen

Auditsysteem: ja

Beeldscherm: neen

Rolstoel toegankelijk: ja

Diefstal en brandbeveiliging: Camera en inbraakbeveiliging

Bliksembeveiliging: ja

GSM operator: ja

Onderhoudscontracten

Heleblitz: bliksemafleider

Clock-o-matic: klokken

Sicli: brandblusapparaten

We zijn lid van Monumentenwacht

Wij houden een onderhoudslogboek bij waardoor we de vorige jaren 10% meer subsidie kregen.

8.1.5. Beschrijving van het actueel gebruik.

Religieuze en aanverwante doeleinden.

De kerk is in gebruik als rooms katholieke kerk. Dit betekent dat volgende diensten er plaatsvinden:

Eredienst op zondag om 9 uur

Huwelijksinzegeningen, doopvieringen, begrafenissen, vormselvieringen, catechese.

Pasen, Allerheiliging, Kermisviering, Onze Lieve Heer Hemelvaart

De kerk wordt tevens gebruikt voor nevenactiviteiten.

- Concerten
- Tijdelijke tentoonstellingen
- Repetitie van het koor
- Catechese momenten
- Ontmoetingsmomenten na de mis met koffie en thee
- De kerk is aangesloten bij 'Open Kerkdag'

8.1.6 VALORISATIE EN TOEKOMSTVISIE.

De kerk is een beeldbepalend en historisch waardevol gebouw in het hart van Kruikeke. Als plaats van de eredienst heeft het sinds jaar en dag een centrale rol gespeeld in het religieuze, culturele en sociale leven van de parochie.

Door de afname van het aantal actieve kerkgangers stellen we al sinds geruime tijd de kerk open voor nevenactiviteiten. Als er geen religieuze activiteiten in de kerk plaatsvinden kunnen organisaties de kerk gebruiken. Dit biedt kansen om dit waardevolle gebouw opnieuw te verankeren in het hedendaagse leven van onze gemeenschap. En zo kan de kerk zowel religieus, cultureel als maatschappelijk relevant blijven in de toekomst en geeft dit een meerwaarde aan de kerk.

Onze visie is om de kerk als een 'open huis', te presenteren, een ruimte voor iedereen in de gemeente Kruibeke, waar respect voor het religieuze karakter van het gebouw gewaarborgd blijft. We willen een balans vinden tussen de spirituele functie van de kerk, de sociale, culturele en educatieve behoeften van de lokale gemeenschap.

De belangrijkste doelstellingen zijn:

- Het behoud van het religieuze karakter van de kerk.
- Het openstellen van de kerk voor diverse nevenactiviteiten ten behoeve van de gemeenschap
- Het stimuleren van samenwerking met lokale verenigingen, gemeente en andere maatschappelijke actoren
- Het bevorderen van culturele en sociale initiatieven die bijdragen aan het gemeenschapsgevoel.

NEVENACTIVITEITEN

a/ Culturele evenementen

- Concerten
- Tijdelijke tentoonstellingen
- Kunsthistorische rondleidingen
- Open kerken dagen

b/ Educatieve activiteiten:

- Voordrachten en lezingen
- Conferenties
- Cursussen en workshops voor kinderen
- Catechesemomenten

c/ Gemeenschapsinitiatieven

- Sociale bijeenkomsten zoals koffie-ochtenden, seniorenontmoetingen of andere bijeenkomsten die een gelegenheid bieden voor gemeenschapsvorming zonder de essentie van de kerk aan te tasten
- Ontmoetingsmomenten na de zondagsmis met koffie, thee, of frisdrank een maal per maand
- De kerk is elke dag open van 9 u tot 17 uur.

De kerk moet een toegankelijke en gastvrije ruimte zijn voor iedereen, zonder afbreuk te doen aan het respect voor het gebouw als heilige plaats. Dit vereist:

- Het vaststellen van richtlijnen voor het gebruik van de kerk voor nevenactiviteiten, waarbij de betrokkenheid van de pastoor en de gemeente essentieel is.
- Het ontwikkelen van een systeem beheer van de ruimte, zodat de kerk op de juiste wijze wordt onderhouden en tegelijk beschikbaar is voor andere doeleinden

- Een kalender bijhouden, zodat er geen overlapping is met de reguliere kerkdiensten.

Samen met de pastoor en de gemeente zal de concrete uitvoering van de nevenbestemmingen verder opgevolgd en gestimuleerd worden. Ook zullen we via een brede communicatie de bevolking en organisaties op de hoogte houden van de mogelijkheden tot gebruik.

We zullen ook het toeristisch gebruik stimuleren door een opname in toeristische routes en bedevaarten.

8.1.7 CONCLUSIE (BESLUIT)

Met dit kerkenbeleidsplan zetten we een belangrijke stap in de toekomst van Onze Lieve Vrouw Ten Hemel Opgenomen. We erkennen de waarde van de kerk als gewijde ruimte, met een rijke spirituele traditie die gekoesterd en gerespecteerd moet blijven. Tegelijk beseffen we dat de kerk vandaag meer kan zijn dan enkel een plaats van eredienst. Ze kan ook

Uitgroeien tot een dynamisch knooppunt in het hart van de gemeenschap.

Door de kerk open te stellen voor nevenactiviteiten die het religieuze karakter niet aantasten, willen wij haar relevantie en betekenis voor een breder publiek vergroten. Dit beleidsplan biedt een kader waarin zowel liturgisch al sociaal-culturele initiatieven naast elkaar kunnen bestaan. Het laat toe in dialoog te treden met de gemeenschap en om de deur van de kerk te openen voor wie zoekt naar ontmoeting, verdieping, schoonheid of stilte.

Op die manier willen we de kerk verankeren in het sociaal weefsel van Kruibeke als plaats waar traditie en vernieuwing hand in hand gaan, waar geloof en samenleving elkaar kunnen versterken, en waar iedere inwoner zich welkom mag voelen.

9a.O-L-V HEMELVAART TE MELSELE

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

9.1.1. Identificatie

Naam: Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart

Geografische ligging

- Kerkplein, 9120 Beveren
- Provincie: Oost-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Sint-Niklaas
- Parochie: Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart

Eigenaar: Gemeente Beveren

Bescherming(en)

- Beschermd als monument sinds 27 oktober 1982: uitbreiding van de bescherming tot de gehele Onze-Lieve-Vrouwekerk ingevolge het besluit van de Vlaamse Executieve d.d. 27 oktober 1982.

9.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

In een oorkonde van 1364 werd de toen nog romaanse kerk van Melsele omschreven als één van de oudste en belangrijkste kerken van het Waasland. Na de recentste restauratie kunnen wij er aan toevoegen dat de O.-L.-Vrouwekerk één van de interessantste kerken is van het Waasland.

Deze gotische grotendeels 15de tot 17de-eeuwse kruiskerk van het basilicale type, opgetrokken in Lediaanse kalkzandsteen, heeft een vierkante westtoren, een driebeukig schip, transept, hoofdkoor en zijkoren, houten dakruiter op de viering, en een sacristie en bergplaatsen tussen hoofdkoor en zijkoren

Enkel de 16de-eeuwse koren werden bij koninklijk besluit van 28 december 1936 beschermd. In het verslag van de leden van de provinciale commissie werd toen geopperd dat alle monelen van de vensters vernieuwd waren en dit met een slecht profiel en vorm. Tevens vonden de leden dat het gehele gebouw verknoeid was door gebrekkige herstellingen, en voornamelijk de toren had volgens hen veel van zijn karakter verloren. Gelukkig veranderden de inzichten omtrent de historische en architecturale waarden in de loop van de jaren en werd de bescherming uitgebreid tot de gehele kerk op 27 oktober 1982.

De kerk ontstond mogelijk in het begin van de 11de eeuw en werd voor het eerst vermeld in een oorkonde van 1055. In 1180 schonk de bisschop van Doornik de kerk aan de Sint-Pietersabdij te Gent. De driebeukige romaanse kerk was opgetrokken in donkerblauwe Doornikse kalksteen. Een westtoren werd toegevoegd in de 13de eeuw, en een oorkonde van 1364 meldt dat er apostelen geschilderd waren op de muren.

Vanaf de 15de eeuw startte de opbouw van de kerk in Brabants gotische stijl. Ca. 1445 kwam het middenkoor tot stand, en dit ter vervanging van het romaanse koor. De sluitstenen en de aansluitende manchetten en gewelkappen van het gewelf van het hoogkoor bezitten trouwens nog hun oorspronkelijke kleurige afwerking die tijdens de laatste restauratiecampagne blootgelegd en gerestaureerd werden.

Vermoedelijk kwam ca. 1500, of tijdens de bouwcampagne van 1664 het noordelijke O.-L.-Vrouwekoor tot stand. Volgens de geschreven bronnen volgde in 1665 de opbouw van het zuidelijke koor toegewijd aan de Zoete Naam Jezus. De opgravingen van 1987 hebben echter vastgesteld dat het zuidelijk koor ook waarschijnlijk dateert uit de tweede helft van de 15de eeuw.

Hoogstwaarschijnlijk werd dus het zuidelijk koor samen met het zuidelijk transept opgetrokken in de tweede helft van de 15de eeuw.

De toren dateert mogelijk uit de 15de eeuw maar de vroegste vermeldingen dateren van ca. 1630. De benedenkerk werd opgericht in de tweede helft van de 17de eeuw, meer bepaald tussen 1658 en 1664, na afbraak van de romaanse benedenkerk.

De dakruiter op de viering (opgericht in 1735) werd in 1875 vervangen door de plaatselijke timmerman Jan Trouez. De huidige vloer in witte en zwarte marmer werd uitgevoerd in 1875-1876. Naar het ontwerp van architect van E. de Perre - Montigny werd in 1878-80 de toren hersteld, een torenspits en een nieuw portaal en deur geplaatst, alsook vier vensters vernieuwd in de kerk. Deze vensters betreffen de koorvensters die bij deze gelegenheid werden open gemaakt en waarvoor het barokke altaar moest verdwijnen. In 1979 werden enkele gebrandschilderde ramen door glazenier Stalins-Janssens geplaatst. De zuidelijke sacristie zou volgens de literatuur toegevoegd zijn in 1880. Neogotische altaren werden geplaatst tussen 1878 en 1891, een aantal naar het ontwerp van architect A. Van Assche. In 1898 werden twee ramen geplaatst in het Sint-Jozefskoor door Stalins-Janssens en in de transepten in 1900 en 1902.

Rond 1980 bevond de kerk zich in het algemeen nog in redelijk goede staat, doch dringende werken aan daken, goten, afvoeren en de gevels waren nodig om erger te voorkomen. De centrale verwarming en de elektrische installatie waren wel aan vervanging toe en de inrichting van een winterkapel werd door de kerkfabriek eveneens prioritair gesteld. Architectenbureau R. Steenmeijer & H. Baksteen werd aangezocht voor de opmaak van het restauratiedossier van de kerk en de besprekingen startten in 1983. Omwille van de hoge kostprijs werd een fasering van de restauratie doorgevoerd, die uiteindelijk geleid heeft tot een opsplitsing van de restauratie in vier fasen.

In een eerste fase werd aandacht besteed aan de restauratie van de achzijdige bergplaats aan noordzijde van het koor en de herinrichting van deze bergplaats tot weekkapel. Ook de bouwkundige werken voor de plaatsing van een nieuwe verwarmingsinstallatie werd in deze fase ondergebracht.

Voor wat de restauratie van de buitenzijde van de kerk betreft, werd de uitvoering van de restauratie om budgettaire redenen in twee fasen opgesplitst.

De buitenrestauratie werd zo opgevat dat enkel onherstelbare gedeelten werden vernieuwd en dat het accent werd gelegd op herstel en versteviging. Aangezien een perfecte staat van voornamelijk waterlijsten en lijstwerk, voegwerk, dakbedekking, goten en afvoeren onontbeerlijk is voor het verder goed behoud van dit historisch gebouw werden deze elementen vernieuwd. De dakconstructie en dakbedekking werden hersteld, de dakjes boven de steunberen werden vernieuwd, buitenschrijnwerk en houten vloeren werden waar nodig hersteld. Houten loopbruggen boven de gewelven werden aangebracht om de bereikbaarheid en het onderhoud van de dakconstructie en de elektrische bedrading en toestellen te vergemakkelijken.

De tweede fase van de restauratie omvatte dan het volledig herstel van de toren en de westgevel, vieringtorentje, herstel van alle dakvlakken en goten.

De derde fase namelijk de restauratie van de zij- en koorgevels, de bijgebouwen en ramen werd uitgevoerd tussen juli 1995 en 16 juni 1998. De restauratie van de glasramen in de zijbeuken daterend van 1955 en 1961 maakten ook deel uit van deze fase. Aangezien nu de glas in loodramen meer beschadigd waren dan voorzien, een overheersend grijs-groene lichtinval meebrachten en een neutralere lichtinval in functie van de interieurrestauratie gewenst was, werd tijdens het herstel van deze recente glasramen de gele paneeltjes rond de centrale figuren vervangen door paneeltjes met neutrale grijstinten.

Om de restauratie van het interieur op een historisch aanvaardbare basis te kunnen aanpakken werd eerst het gehele kerkinterieur onderworpen aan een grondig onderzoek. Hierbij werden de

opeenvolgende afwerkingslagen op bepaalde delen van de kerk blootgelegd om een inzicht te verkrijgen in de evolutie van de interieurafwerking.

Het vooronderzoek resulteerde in de optie om in de voorlopig laatste vierde fase van de restauratie de gehele kerk te schilderen in een licht getinte kleur refererend naar de kalkmelk, aangezien zowel het gehele koor als de benedenkerk in oorsprong waren gepleisterd en gewitkalkt. De zeer merkwaardige polychrome afwerking van de sluitstenen en hun omgeving zouden worden blootgelegd en gerestaureerd. De omgeving van de neogotische zijaltaren zouden worden gerespecteerd en de eerste neogotische aankleding bij de altaren zou gereconstrueerd worden.

De interieurfase, waarin naast de schilderwerken (met inbegrip van restauratie gewelfschilderingen) ook herstel van het meubilair was opgenomen, werd gestart op 1

februari 2000 en beëindigd met de voorlopige oplevering op 1 maart 2001.

Bekijken we nu de rijke figuratie van de sluitstenen van het hoofdkoor eens van dichterbij. Deze zijn uitgevoerd in tempera- en olieverf.

Van oost naar west stellen ze de Annunciatie, de Kroning van Maria en Johannes de Doper voor. De eerste twee sluitstenen zijn dus toegewijd aan Maria, beschermheilige van de kerk.

Op de sluitsteen van de Annunciatie zien we rechts Maria en links de Engel met banderol. Maria draagt een rood kleed en een grijze mantel met een groene onderkant. De engel draagt een grijze tuniek en een rode mantel. Zijn vleugel is groen met een gouden rand. Het tafereel is afgebeeld op een gouden achtergrond die symbool staat voor het hemelse. De zijkant van de sluitsteen stelt het Besloten Hofje voor dat symbool staat voor de maagdelijkheid van Maria, en is hier afgebeeld als een grasperkje met wit-rode bloemetjes. Als een cirkel omheen de sluitsteen ontvouwt zich op de gewelfvlakken een krans van eikenbladeren en eikels, gedeeltelijk gevlochten rond een doornentak. Zo is de aangekondigde zwangerschap, een thema van de Zeven Vreugden van Maria vervlochten met een thema uit de Zeven Smarten van Maria, en is de doornentak een voorafbeelding van de kruisdood en het offer van Christus.

De tweede sluitsteen met de Kroning van Maria bevat terug twee figuren, rechts Christus en links Maria. De gekroonde Christus met oordelend gebaar draagt een witte tuniek en een rode mantel. Zijn linkerhand is verdwenen en droeg mogelijk een scepter als symbool voor het Koninkrijk op aarde en in de hemel. De gekroonde Maria in gebedshouding heeft een rood kleed en een grijze mantel. Zij staan afgebeeld op een restant van een vergulde achtergrond, symbool voor het hemelse. Op de gewelfvlakken komt een cirkelvormige florale decoratie voor. Vanuit een cirkelvormige grijze band afgeboord met rode lijnen groeien hoofdzakelijk rood-grijze bloeiende lelies uit. Daartussen bevinden zich nog fijne zwarte takjes met vijf punten en aan de cirkelvormige band bevinden zich nog zwarte gestileerde bloemetjes. De lelies staan symbool voor de maagdelijkheid van Maria, maar ook voor de onschuld en reinheid, en de lelie in relatie met Christus staat symbool voor Zijn barmhartigheid.

De westelijke sluitsteen verbeeldt Johannes de Doper. In het midden van een landschap wordt hij geplaatst met in zijn armen het lam, symbool voor Christus. De woorden van Johannes de Doper "ziet het Lam Gods dat wegneemt de zonden der wereld" waren de voornaamste aanleiding voor de algemene verspreiding van het lam als symbool voor Christus en de offerdood. Johannes heeft lang

donker haar en een baard en is gekleed met een bruine mantel waarvan de binnenkant rood is. Het landschap bevat rotsen en bomen. De decoratie op de gewelfvlakken is identiek aan de middelste sluitsteen en omvat dus eveneens een centrale grijze kroonachtige cirkel met rode banden van waaruit de lelies vertrekken, en dus wat de symboliek betreft verwijst dit naar de maagdelijkheid, onschuld en reinheid van Maria en de barmhartigheid van Christus.

Bronnen:

Archief Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, cel Monumenten en Landschappen.

CISZEK M., Melsele O.-L.-Vrouwekerk. Restauratieverslag van de gewelven van het middenkoor, onuitgegeven verslag, 2001

De Clercq L., Melsele O.-L.-Vrouwekerk, materieel-technisch onderzoek, deel 1 verkenning van enkele proefzones, onuitgegeven verslag, 1995

De Clercq L., Melsele O.-L.-Vrouwekerk, materieel-technisch onderzoek, deel 2 gerichte vrijleggingen en proefrestauraties, onuitgegeven verslag, 1995

Lietaer A.M., Melsele O.-L.-Vrouw historische nota, uitgegeven nota, 1987.

Van Hove R. - De Clercq L., De O.-L.-Vrouwekerk te Melsele (Beveren, O.-VI.): van romaanse tot laatgotische kerk. Archeologische en interieurhistorische vaststellingen, in: Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, 99 (1996), p. 373-400.

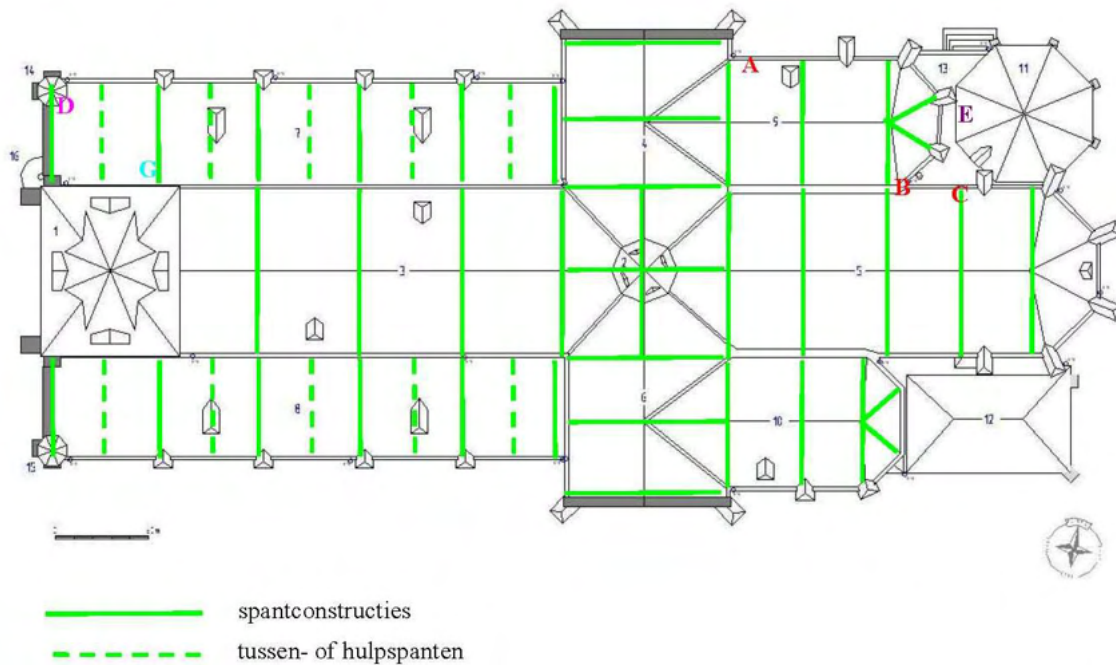
Linda Wylleman, erfgoedconsulent Vlaamse Overheid.

b) Architecturale mogelijkheden

De laatgotische kerk met voornamelijk barokmeubilair heeft een zeer homogeen interieur. De grondoppervlakte is ca. 1026 m², inclusief weekkapel en sacristie.

- Het kerkinterieur heeft een zeer goede akoestiek. Er is een belangrijk orgel (Ludovicus de la Haye, 1749) dat nog regelmatig bespeeld wordt. Tevens staat in het koor een Flentropkistorgel (bouwjaar 1968), afkomstig uit het Concertgebouw Amsterdam en in 2010 door het Orgelcomité Melsele v.z.w. aangeschaft. Dit instrument biedt enorm veel extra mogelijkheden voor de kerk: begeleiden van solisten en koren, continuo-instrument tijdens grote concerten, uitvoering van werken voor twee orgels in samenspel met het de la Haye-orgel en uiteraard ook solo-orgelwerk.
- Het gebouw wordt verwarmd met vloerventiloconvectoren op een centrale ketel aan de NO-zijde van het gebouw.

- Er is geen mogelijkheid tot opdeling van het kerkinterieur. Beschermd als monument wordt dit ook niet toegelaten. Er is wel een afzonderlijke weekkapel van ca. 30 m² met aparte ingang.
- Het kerkgebouw heeft een zeer gave, 15-16de-eeuwse dakconstructie, vrijwel volledig in eik opgebouwd.

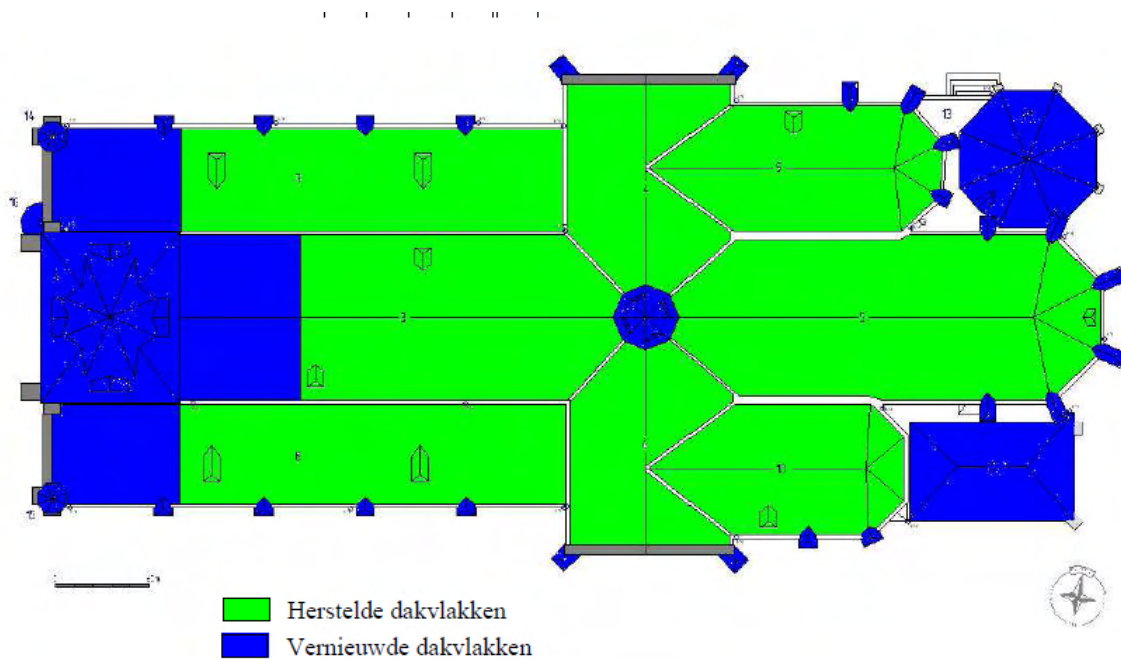

Tekening Monumentenwacht Oost-Vlaanderen met dakconstructie:

1. Grote toren
2. Dakruiter op viering
3. Middenbeuk
4. Noordtransept
5. Hoogkoor
6. Zuidtransept
7. Zijbeuk noord
8. Zijbeuk zuid
9. Zijkoor noord
10. Zijkoor zuid
11. Weekkapel
12. Sacristie
13. Zijingang
14. Arkeltoeren noord
15. Arkeltoeren zuid
16. Traptoren en toegang tot zolders

c) Bouwfysische toestand

Buiten- en binnenzijde van het kerkgebouw werden van 1985 tot 2001 gerestaureerd. Sindsdien worden aan het gebouw regelmatig onderhoudswerken uitgevoerd, waarbij o.a. de rapporten van Monumentenwacht Vlaanderen als leidraad gelden: vernieuwen van kilgoten en dakluiken, herstelling van balkkoppen, restauratie van de beelden van de “mysteries” tegen de gevels. Ook werd houtwormbestrijding van de dakconstructies uitgevoerd. De bouwfysische toestand is goed. Tijdens de restauratie in 1985-2001 werd een deel van de natuurleien vernieuwd, maar het belangrijkste deel werd toen plaatselijk hersteld (zie tekening). Deze dakvlakken vereisen nu steeds regelmatig onderhoud: op termijn zullen deze leien moeten vervangen worden. In de begroting van de kerkfabriek is hiervoor het nodige budget voorzien.

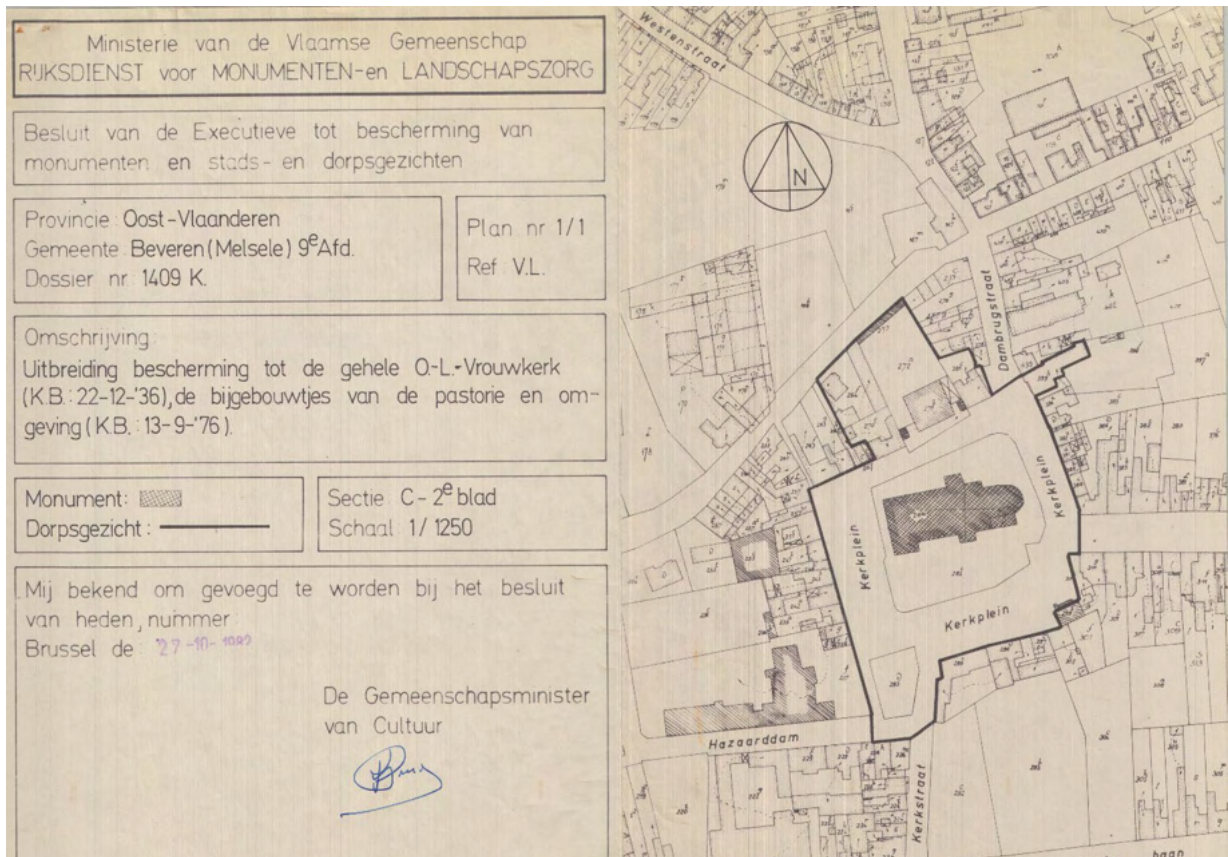

9.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Het kerkgebouw is centraal gelegen in het centrum van Melsele, ten noorden van de grote baan (N70) tussen Antwerpen – Zwijndrecht (oost) en Beveren – Sint-Niklaas (west). Rondom de kerk is er veel parkeermogelijkheid. Openbaar vervoer (lijnbusen) in de nabijheid.

Het kerkgebouw is een beschermd monument (bruinrode inkleuring op tekening) en is gelegen in een beschermd dorpsgezicht (blauwe inkleuring: dorpskom Melsele, Besluit Vlaamse Executieve van 27/10/1982)

Plan als bijlage bij het Besluit Vlaamse Executieve van 27/10/1982: uitbreiding van de bescherming als monument tot de gehele O.-L.-Vrouwkerk de bijgebouwtjes van de pastorie (dubbele arcering) en als dorpsgezicht (vette omlijning).

9.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

In dit kerkgebouw vonden er in 2024 26 uitvaartdiensten, 4 huwelijken en 39 dopen plaats. Verder zijn er vieringen op Aswoensdag (asoplegging), Goede Vrijdag (kruisweg) en

op Allerzielen is er de viering voor de overleden parochianen van het afgelopen jaar, met overhandiging van de gedachteniskruisjes van de overledenen aan de familie. Er wordt ook een viering gehouden tijdens de jaarlijkse kermis. Tweemaal per schooljaar is er een viering voor de basisschool Onze-Lieve-Vrouw van Gaverland. Ter gelegenheid van de "Eerste communie"-viering voor beide basisscholen van Melsele loopt de kerk helemaal vol. In de Kerstperiode is er i.s.m. een lagere school en een socio-culturele vereniging een 'officiële opening van de kerststal', met kerstverhaal uitgebeeld door kinderen, en muzikaal ondersteund door het kinderkoor en de jeugdfanfare. Ook hier zijn er tussen de 350 en 400 aanwezigen in de kerk.

Er worden steeds meer concerten georganiseerd in de kerk van Melsele: Orgelcomité Melsele v.z.w. organiseert elk jaar in de maanden september en oktober een orgelcyclus bestaande uit vier concerten gegeven door de fine fleur van binnen- en buitenlandse organisten, in 2025 gebeurt dit voor de 57-ste keer. Ieder voorjaar organiseert het orgelcomité ook een concert in samenwerking met koren uit de omgeving. De Koninklijke Fanfare de Kunstliefde van Melsele, het Zangkoor Melos van Melsele, de Koninklijke Piet Stautkring Beveren, het muziekcollectief MelMuz en het orkest van de Rode Muizen geven elk jaar één of meerdere concerten in de kerk van Melsele. Ook koren uit de omgeving kwamen naar de kerk van Melsele o.a. omwille van de goede akoestiek: de Wase Kantorij uit Zwijndrecht, vocAmuse uit Burcht, Cantagilli uit Sint-Gillis en het Sint-Gregoriuskoor uit Kieldrecht. Jaarlijks worden er, ter gelegenheid van de kerstmarkt, culturele activiteiten georganiseerd in het kerkgebouw: tentoonstelling van kindertekeningen, kerststallen-expo, doorlopende concerten.

Het orgel wordt ook geregeld gebruikt door de muziekacademie. De leraar orgel geeft af en toe aan een groep leerlingen een orgelinstitutie, en op het einde van het schooljaar een toonmoment van de orgelklas i.s.m. de accordeonklas of de balletklas. Tijdens het schooljaar geeft hij er bijna wekelijks ook individuele orgellessen.

Gezien deze belangrijke cultuur-historische kerk ook een rijkdom aan voornamelijk barok- meubilair en kunstschaten herbergt, hebben er ook geregeld geleide bezoeken plaats; de dienst toerisme van de gemeente Beveren promoot dit kerkgebouw trouwens als zeer bezienswaardig.

De kerk is ook alle dagen geopend, zodat vrij regelmatig mensen 'binnenwandelen', even tot rust komen, even bidden, een kaarsje aansteken, of het kerkinterieur bewonderen...

Het pastoraal plan uit 2024 voorziet voor de Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk een valorisatie voor de volgende jaren én een medegebruik door socio-culturele organisaties. Het feit dat het kerkinterieur een zeer goede akoestiek heeft, de aanwezigheid van belangrijke orgels (Ludovicus de

la Haye (1749) en Flentrop (1968)), die zeer goed onderhouden en meerdere keren per jaar gestemd worden, alsook het bezit van merkwaardige kunstschaten zijn belangrijke troeven om dit kerkgebouw voor medegebruik op cultureel gebied verder uit te bouwen.

9b KAPEL Onze-Lieve-Vrouw van Gaverland

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

9.1.1 Identificatie

Naam: Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Gaverland

Geografische ligging: Gaverlandstraat 150, 9120 Melsele

Gemeente: Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht

Provincie: Oost-Vlaanderen

Plaats in de kerkelijke structuur:

-Bisdom Gent

-Dekenaat: Sint-Niklaas

-Parochie: "De Goede Herder" in de gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht.

Eigenaar: Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart Melsele

De kapel, met aan de overzijde van de Gaverlandstraat de bijhorende beeweg met de 15 staties van de rozenkrans, de bedevaartweide, het huis van de kapelbewaarder (nr. 147) en het sanitair blok achter deze woning vormen samen het bekend bedevaartsoord "Gaverland".

Bescherming: beschermd als **monument** bij besluit van 3 november 2003

9.1.2 Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

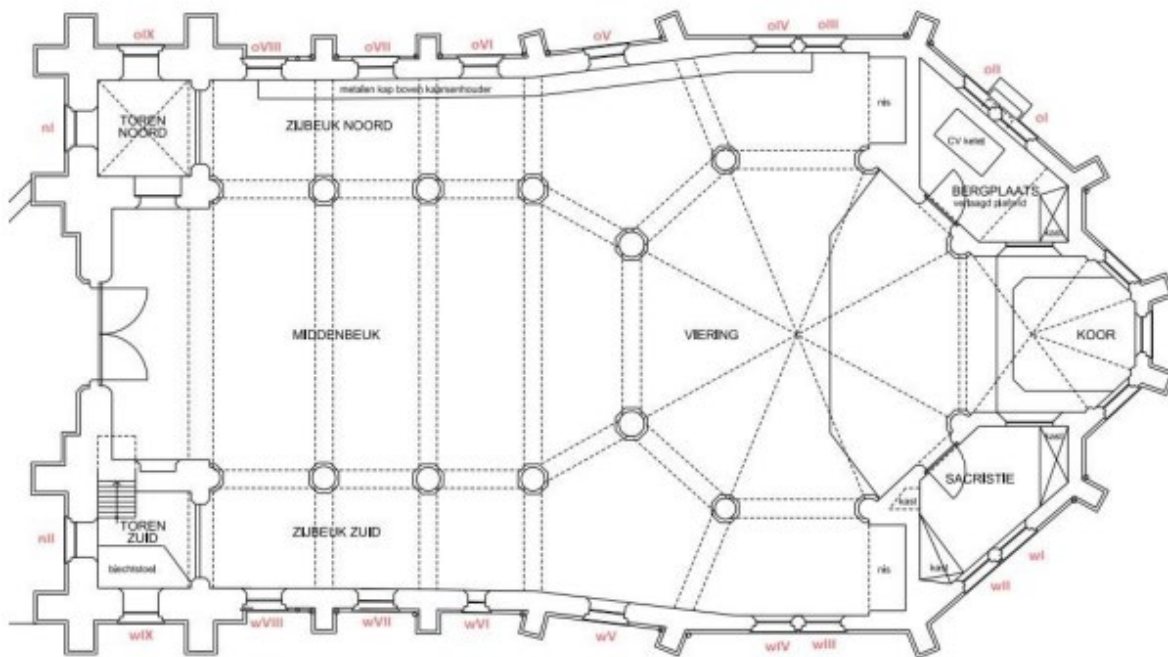
De kapel is centraal gelegen in de wijk “Gaverland” van de deelgemeente Melsele van de gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht tussen E34 , N70, N450. De dichtstbijzijnde bushaltes zijn: Melsele IJzer straat (1200 m) en Melsele Koolputstraat (500 m). Station Melsele op 2,4 km.

KADASTRALE GEGEVENS EN AFBAKENING

IDENTIFICATIEFICHE	
ADMINISTRATIEF PERCEEL	
Gemeente	9120 Beveren
Adres	Gaverlandstraat 150
Afdeling	BEVEREN 9 AFD/MELSELE/
Sectie	C
Perceel	1019/02A000
Capakey	46016C1019/02A000
	
<p><i>Figuur: Situering Kapel Onze-Lieve-Vrouwe van Gaverland (bron: Geoportaal, april 2024)</i></p>	
GEBOUW	
Huisnummer	150
Type	Kapel

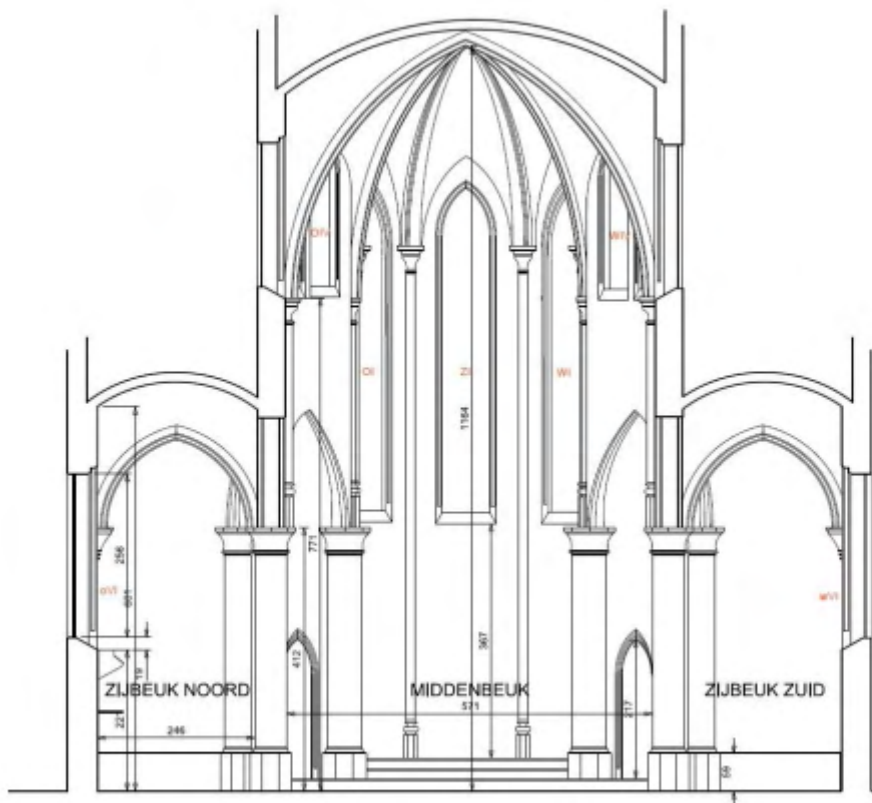
9.1.3. Beschrijving

PLANNEN – TEKENINGEN

Grondplan +1m

Dwarsnede

a) **Bouwhistoriek van de Gaverlandkapel en haar omgeving.**

Het bedevaartsoord en de verering van Onze-Lieve-Vrouw van Gaverland vond zijn oorsprong aan het begin van de 16de eeuw, meer bepaald in 1511 toen een miraculeus Mariabeeldje werd gevonden onder een lindeboom op de wijk Gaverland, in Melsele. Volgens de legende bracht men het beeld naar de kerk van Melsele, maar vond men het de volgende dag telkens terug onder diezelfde lindeboom. Het zou het begin betekenen van een eeuwenlange Mariaverering op deze plek. Om het beeld te kunnen vereren werd een kapel gebouwd naast de lindeboom. Hoe deze eerste kapel eruit zag, is niet met zekerheid geweten. In de literatuur wordt vaak gesteld dat de eerste kapel een gebouw was in gotische stijl, van ongeveer drie op drie meter, anderen beweren drie op vijf meter. De eerste kapel zou zich hebben gesitueerd ter hoogte van de huidige straat, die er vroeger in een bocht omheen liep. Dit zou men afleiden uit de fundamente die men in 1862 heeft teruggevonden. Historicus Richard Weemaes, die de bouwgeschiedenis van de Gaverlandkapel uitvoerig onderzocht, trekt deze bewering echter in twijfel o.b.v. zijn uitgebreid archiefonderzoek. Hij stelt dat de eerste Gaverlandkapel zeker geen betreedbare kapel was, maar eerder een heel klein kapelletje waar geen officiële eredienst werd gehouden. Het enige wat met zekerheid kan worden gezegd is dat er aan het begin van de 16de eeuw een kleine kapel werd gebouwd voor het Mariabeeld, in de nabijheid van de oude lindeboom. In 1633 werd de tweede kapel gebouwd, dit is de eerste volwaardige 'betreedbare' Gaverlandkapel. Het was een gebouw in renaissancestijl, met een cirkelvormig grondplan en koepel (centraalbouw) en een rechthoekig portaal. Deze tweede kapel wordt de "domkapel" genoemd. Het gebouw had een diameter van 6 meter en een hoogte van 7

meter. De kapel kende een grote toeloop door bedevaarders en had toen reeds een grote bekendheid. Er werd meermaals per week de mis opgedragen.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

In maart 1799, tijdens de Franse overheersing werd de domkapel gesloopt op bevel van de Franse overheid. Ook de beeweg met de 15 mysteriën van de rozenkrans (beeweg = een ommegang voor de bedevaarders, bestaande uit meerdere staties) moest verdwijnen. Het miraculeus beeld was tijdig in veiligheid gebracht. De lindenboom bleef gelukkig bewaard. Na het Franse bewind werd het Mariabeeld in de parochiekerk van Melsele bewaard. De staties van de beeweg waren aangebracht aan de buitengevels van de kerk. Op Gaverland was er een tijdelijke houten kapel gebouwd. Pas in 1840 werd er opnieuw een bakstenen kapel opgetrokken. Dit is de derde kapel, die slechts kortstondig zou bestaan. Het was een relatief eenvoudige eenbeukige kapel met ronde apsis. De kapel was 4 meter breed, 7 meter lang en had een gewelf van 5 meter hoog. Er bestaan van deze kapel geen beschrijvingen of afbeeldingen. Reeds in 1862, onder invloed van pastoor L. Marquenie, werd de eenvoudige bakstenen kapel vervangen door een imposant neogotisch gebouw, de vierde kapel. Naar analogie met de domkapel werd er opnieuw voor centraalbouw gekozen. De nieuwe kapel was aanzienlijk groter met zijn 13,5 meter breedte en lengte, met een koepel van 8 meter diameter en hoogte van 15 meter. De kapel naar ontwerp van architect Clarysse (pastoor te Roeselare) kon plaats bieden aan 450 gelovigen. Deze vierde kapel is onderdeel van de huidige kapel, meer bepaald het oostelijke gedeelte met koepel, koor en sacristieën. In 1871 zou de kapel worden uitgebreid tot zijn huidig volume. Onderstaand grondplan uit 1862 toont de locatie van de derde kapel en de contouren van de vierde kapel. Rondom de kapel staan verschillende bomen getekend. De op dat moment beschikbare bouwgrond voor de kapel was beperkt en de miraculeuze lindeboom stond de uitbreiding van de kapel in de weg. Ongelofelijk maar waar, men heeft toen het grote risico genomen van de lindeboom vier meter te verplaatsen, en met succes want de boom heeft het overleefd. De driehoekige bouwgrond die men ter beschikking had werd zo optimaal benut, door de boom naar de meest oostelijke hoek te verplanten. Het koor van de nieuwe kapel kwam zo overigens bij benadering op de oorspronkelijke locatie van de lindeboom te liggen.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Deze vierde kapel bleek al snel te klein voor de grote toeloop van bedevaarders, maar er was geen ruimte voor uitbreiding. Dat veranderde toen de oude graanmolen van Gaverland, gelegen tegenover de kapel, afbrandde in oktober 1865. Hierdoor kon pastoor Marquenie een stuk grond van de molenberg aankopen, evenals een deel van de aanpalende huizen. Men bouwde eerst in 1869 een nieuw huis voor de kapelbewaarster, en het jaar nadien begonnen de uitbreidingswerken van de kapel. De uitbreiding werd toevertrouwd aan dezelfde architect Clarysse en ontworpen in dezelfde neogotische bouwstijl en -materialen. Door de aanbouw van een rechthoekig bouwvolume tegen de koepelkerk kwam de vijfde kapel tot stand, het gebouw dat we vandaag kennen. De uitbreiding was een technisch en architecturaal huzarenstuk, omdat de dragende structuur van de koepel moest

worden doorbroken. De kapel werd op 29 juni 1871 onder grote volkstoeloop ingewijd door Mgr. Bracq, bisschop van Gent. Het interieur werd ingericht in neogotische stijl met houten schilderijen, beelden en altaren, waaronder twee zijaltaren die inmiddels niet meer aanwezig zijn.

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

In de daaropvolgende decennia werd het interieur van de kapel ingericht. Het merendeel van deze interieurelementen is vandaag nog aanwezig in de huidige kapel.

- Het hoofdaltaar in neogotische stijl is vervaardigd naar ontwerpen van architect Clarysse en uitgevoerd door beeldhouwer Ch. Van Oemberg (Brussel). Het altaarschilderij voor het Onze-Lieve-Vrouwaltaar werd vervaardigd door Florentius Claus (Antwerpen) en geschonken door Theodoor Verwilghen in 1859.
- De twee houten zijaltaren van de H. Jozef en de H. Catharina waren vervaardigd in 1871 door Van Biesbroeck, maar zijn vandaag niet meer aanwezig.
- De houten communiebank werd in 1865 vervaardigd door Van Biesbroeck (Gent). Gift van de parochianen van Melsele. Het snijwerk beeldt drie taferelen uit: de ontdekking van het miraculeus beeld aan de voet van de linde; de bedevaart van Alexander Farnese; en de wonderbare genezing van Ludovica Tielens van Kruibeke in 1858.
- Mariabeeld van witte hardsteen, in 1862 vervaardigd door J.B. Van Biesbroeck (Gent). Geplaatst in de lantaarn van de centrale toren. Geschenk van de parochianen.

- Koperen lamp in het midden, in 1864 vervaardigd door Van Ryswijck (Antwerpen), gift van Vermoelen.
- In 1867 werd de kapel voorzien van drie gebrandschilderde glasramen in het koor door glazenier P. De Craene uit Antwerpen (vernield in 1944).
- Tussen 1874 en 1875 werden er nog 16 gebrandschilderde ramen geplaatst (vernield in 1944)
- De veertiendelige kruisweg werd in 1892 geplaatst, als gift van de bedevaarders.
- Het beeld van O.L.V. van Gedurigen Bijstand onder het doksaal, boven de ingang, dateert van 1913. Het neogotische gepolychromeerde beeld werd geschonken door de bedevaarders van Bergen-op-Zoom.
- De eikenhouten balustrade van het doksaal dateert van 1912, en werd geplaatst ter gelegenheid van de pauselijke kroning in datzelfde jaar. Het werd vervaardigd door Bressers (Gent) en is voorzien van een centraal paneel met voorstelling van de kroning van het beeld door Mgr. Stillemans, bijgestaan door E.H. Plasmans, pastoor van Melsele.

In de 20ste eeuw gebeurden verschillende aanpassingen aan de kapel:

- In 1944 werden alle glasramen van de kapel vernield. Op 12 juli 1944 stortte een gevechtsvliegtuig in de buurt neer en op 23 december 1944, 2 januari en 10 februari 1945 sloegen V-bommen in de buurt van de kapel in. De glasramen werden vanaf 1946 vervangen door nieuwe ramen naar ontwerp van glazenier Hendrik Coppejans (Gent).²
- In 1976 kocht men een orgel aan voor de kapel. Het zogenaamde “Spaans orgel” dateert uit 1818, het binnenwerk zou 18de-eeuws zijn. Het instrument is afkomstig uit een kleine dorpskerk in het bisdom Tarazona, Spanje.
- In de tweede helft van de 20ste eeuw werd de noordelijke sacristie omgevormd tot stooklokaal en voorzien van een brander op stookolie. De buitendeur werd aan de interieurzijde dichtgemaakt. Buiten werd, vlakbij de deur, een ondergrondse stookolietank geplaatst.
- De interieurbeschilderingen werden in de loop van de tweede helft van de 20ste eeuw monochroom overschilderd .

b) Belangrijke historische gebeurtenissen:

- In 1584-1585 bezocht Alexander Farnese de eerste Gaverlandkapel om te bidden voor de herovering van de opstandige gewesten ten tijde van de godsdienstoorlogen. Deze gebeurtenis wordt op meerdere plaatsen in de kapel afgebeeld, zo ook op onderstaand “bedevaartvaantje”, het houtsnijwerk van de communiebank en op de glas-in-loodramen.
- In de periode tussen 1799 (Franse overheersing) en 1912 (pauselijke kroning van het beeld) werd het miraculeus Mariabeeld bewaard in OLV-kerk van Melsele, in plaats van in de Gaverlandkapel. Het had een plaats in een nis boven het Maria-altaar in de kerk. Gedurende een deel van deze periode,

meer bepaald van 1863 tot 1912, stond er bijgevolg een ander Mariabeeld in de Gaverlandkapel, daterend uit de 17de eeuw.

- In 1912 werd een kopie gemaakt van het miraculeuze beeld, door beeldhouwer Seynaeve (Gent). Deze kopie staat nu opgesteld in de kapel terwijl het origineel in een kluis in de kerk wordt bewaard.

- De vierde kapel (neogotische centraalbouw) werd op 2 mei 1864 ingezegend door Mgr. Delebecque.

- De vijfde kapel werd op 29 juni 1871 onder grote volkstoeloop ingewijd door Mgr. Bracq, bisschop van Gent.

- In 1912 vond de “pauselijke kroning” van het Mariabeeld plaats. Mgr. Antonius Stillemans kroonde het miraculeus beeld in naam van Paus Pius X op 4 augustus 1912. De beelden van Maria en het kind Jezus werden aangekleed met twee gouden kronen en een scepter voor het Jezuskind. Samen wegen ze 1 kg en zijn ze versierd met 515 edelstenen. De zilveren troon waarin het beeld is opgesteld (1,7 meter hoog) dateert uit de 18de eeuw

- In 1962 vonden de kroningsfeesten plaats, ter ere van 50-jarige verjaardag van de pauselijke kroning in 1912.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

c) Waardebepaling

1) Kapel

De Onze-Lieve-Vrouw van Gaverlandkapel is beschermd als monument bij besluit van 3 november 2003 omwille van het algemeen belang gevormd door de:

- Artistieke waarde
- Historische waarde
- Sociaal-culturele waarde
- Volkskundige waarde

Er kan gesteld worden dat de kapel, ondanks de bouw in twee fases, als één totaalconcept werd uitgewerkt. Beide bouwdelen werden in neogotische stijl met romantisch spel aan het exterieur geconstrueerd en zijn op vlak van vormgeving en uitwerking sterk gelijkaardig. In beide ontwerpen werd een sterk basilikale typologie aangehouden met kenmerken van de 'Style à la Cathédrale'. De kapel vormt met de twee deelfases als het ware samen één harmonieus geheel en is daarbij een representatief beeld van de ensemblekunst van de neogotiek. Ook in het interieur wordt de neogotische vormgeving duidelijk weergegeven en zijn er in beide gebouwonderdelen quasi geen verschillen te bemerken. Vermits de kapel op architecturaal vlak eerder smal en hoog toont, ontstaat in het interieur een intieme sfeer, verrijkt met het oorspronkelijke hoogaltaar met 16de-eeuws Mariabeeld, kandelaars en communiebanken, alle in neogotische stijl. De historische significatie van de site wordt tevens vertaald in verschillende sculpturen in het interieur die de bedevaart van Alexander Farnese in 1585 en een mirakel in 1858 verhalen. Ook geven de glas-in-loodramen kleur aan het eerder eenvoudige uitgewerkte interieur en versterken daarbij het romantische en intieme aspect van de ruimte.

Opmerkelijk en waardevol voor het opzet van dit bedevaartsoord is de aanwezige configuratie tussen de kapel, de ommeegang en het huis van de kapelbewaarder. Echter is de huidige situering van de ommeegang niet origineel. In de jaren 60' van de vorige eeuw werd de rozenkransweg verlegd van het perceel ten zuidoosten van de kapel naar een perceel ten zuidwesten. Tevens werden er nieuwe witte natuurstenen rozenkransstaties in deze periode ontworpen en geplaatst in de nieuwe ommeegang. De huidige buitenaanleg is door de Gaverlandstraat fysiek gescheiden van de kapel en van de waardevolle lindeboom.

2. Glas-in-loodramen

De oorspronkelijke neogotische glasramen die zich in de centraalbouw van bouwfase 1 bevonden werden vervaardigd door het atelier Van Crombrugghe en werden geplaatst in 1867. De originele glasramen in het schip uit bouwfase 2 dateerden van 1874-75. Nadat deze tijdens de Tweede Wereldoorlog vernietigd werden, liet pastoor Pieters alle glasramen meteen vernieuwen. De 18 glasramen in de Gaverlandkapel zijn vervaardigd door Hendrik Coppejans in 1946. Hendrik Coppejans (1883-1947), opgeleid aan het Gentse Sint-Lucasscholen ontpopte zich in de jaren 1920 als een voorzichtige vernieuwer van de neogotische glasschilderkunst. Hij nam in 1925 het atelier Casier (opvolger atelier Bethune) over en kon zo grotere ensembles realiseren. Het atelier werkte verder tot 1958 onder de leiding van zoon Daniël. De glasramen van de Gaverlandkapel zijn karakteristiek voor zijn stijl: trouw aan het idioom van de neogotiek, een sterke Sint-Lucastraditie, maar tegelijk gekenmerkt door een creatief zoeken naar een nieuwe beeldtaal (geen baldakijnen en neogotische sokkels meer, geen repetitieve figuren maar realistische mensen, abstractere

achtergrond). Benevens deze artistieke en (kunst)historische waarde expliciteren de glasramen door hun iconografie de bijzondere betekenis en waarde van de Gaverlandkapel als een belangrijk mariaal bedevaartsoord. De huidige glasramen van het koor zijn uitgewerkt met afbeeldingen van de vijf glorieus mysteries, van links naar rechts: de Verrijzenis en de Hemelvaart van Jezus, de kroning van Maria, Pinksteren en de tenhemelopneming van Maria. Er is in het algemeen zowel gebrandschilderde beglazing als gekleurde beglazing aanwezig. De ramen met gebrandschilderd glas stellen onderstaande gebeurtenissen voor:

* De glasramen in de zuidelijke beuk stellen voor:

- Onze-Lieve-Vrouw van Gaverland in feestgewaad met voor haar de biddende gelovigen. Op het tweede plan gevechtsvliegtuigen en een bombardement. "Onze-Lieve-Vrouw van Gaverland, voor uwe bescherming wonderlijk danken Gaverland, Koolput en Dijk."
- Jezus in de tuin van olijven "Dank voor troost in nood"
- Foltering van Jezus "Verscheiden uit dank"
- Doornenkroning "Uit dank voor bekomen genezing"
- Kruisdraging "Verscheiden dank voor genezing"
- Kruisiging "Verscheidene uit dank"
- Heilige Maria Magdalena

*De glasramen in de noordelijke beuk stellen voor, van links naar rechts:

- Onze-Lieve-Vrouw met kapel van Gaverland en engelen, voor haar gelovigen onder leiding van pastoor Pieters "Voor de bescherming zijner kudde dankt de herder dono dedit F.R. Pieters 1946".
- Annunciatie "Dank voor genezing van ons kindje"
- Maria bezoekt Elisabeth "Bij 50ste jaarlijkse bedevaart Bergen op Zoom en omstreken"
- Geboorte "Uit dank voor bekomen gunst"
- Opdracht in de tempel "Dank voor bekomen gunst"
- Jezus tussen de schriftgeleerden "Uit dankbaarheid Roosendaal en omstreken"
- Sint Petrus

3. Het orgel

Het is niet bekend wie het orgel in de kapel van O.L. Vrouw van Gaverland gebouwd heeft. Hoewel op de kast het jaartal 1814 staat te lezen, wijst de makelij erop dat het instrument waarschijnlijk uit de 18e eeuw stamt. Het is afkomstig uit een kleine dorpskerk in het bisdom Tarazona, in het noorden van Spanje.

Het was daar al geruime tijd onbespeelbaar en het dreigde gesloopt te worden, toen orgelmaker G.A.C. de Graaf de toenmalige pastoor van de O.L. Vrouwekerk te Melsele, Anton Sabot, op het instrument opmerkzaam maakte.

Mede op aanraden van Stanislas Deriemaeker besloot deze in 1979 tot aankoop van het instrument voor de kapel van Gaverland, die het tot dan toe zonder orgel had moeten stellen.

De overplaatsing werd uitgevoerd door orgelbouwer de Graaf. De beschildering van het front werd hernieuwd. Het gehele orgel werd hersteld, er werd een nieuwe magazijnbalg bijgemaakt en enkele ontbrekende pijpenrijen werden met nieuw pijpwerk aangevuld.

Besloten werd om aan de intonatie zo weinig mogelijk te doen, teneinde het typische eigen klankkarakter zo goed mogelijk te bewaren.

Na tien jaar gebruik bleek stilaan dat deze laatste beslissing iets te radicaal was geweest en dat toch enkele correcties aan de intonatie onvermijdelijk waren. Daarom heeft Koos van de Linde in 1987 met inachtneming van het originele klankbeeld de intonatiegebreken zoveel mogelijk verholpen en te grote ongelijkmatigheden bijgewerkt. Tevens is daarbij de vrijwel pythagoreïsche stemming aangepast binnen de mogelijkheden die het pijpwerk toeliet, om ook de literatuur uit de tijd van de middentoonstemming beter speelbaar te maken. Nu zijn de kwinten es-bes tot en met b-fis (in de kwintencirkel) 1/8 komma te klein gemaakt en vervolgens de tertsen a-cis en e-gis rein gestemd.

d) Architecturale mogelijkheden

Er is in de Gaverlandkapel geen mogelijkheid tot uitbreiding.

Er is ook geen compartimentering mogelijk.

Er wordt wel overwogen een inkomsas te installeren.

Tot vorig jaar werd de kapel verwarmd met behulp van een stookolieketel die via één rooster warme lucht in de ruimte blies. Er kon echter geen veiligheidscertificaat meer opgemaakt worden zodat deze installatie niet meer mag gebruikt worden. Voorlopig wordt er verwarmd met enkele elektrische straalkacheltjes. In het restauratiedossier opgemaakt door "Steenmeijer Architecten" wordt geopteerd voor vloerverwarming bij middel van een gasgestookte ketel of als dit wettelijk niet meer toegelaten is bij middel van een warmtepomp.

e) Bouwfysische toestand

Bestaande situatie natuurstenen vloer

De vloerbekleding bestaat uit natuurstenen tegels in blauwe hardsteen.

De vloer is onderhevig aan fluctuaties in de vochtigheid van de ondergrond. Tijdens vochtige periodes zullen de tegels en de voegen meer vocht moeten doorlaten dan tijdens droge periodes. Ook omwille van een ongecontroleerd binnenklimaat, te wijten aan een onvoldoende reguleerbare verwarmingsinstallatie en de open deur-policy, is de vochtfluctuatie onvoorspelbaar. In het verleden werden voor het comfort van de bezoekers en gelovigen matten met rubberen onderzijde geplaatst. Dit gaf weliswaar een behaaglijker gevoel maar de ingeklemde vochtigheid tussen de tegels en de mat zorgde voor een sterke aantasting van de kalkstenen tegels. Aan de

bovenzijde van de kalkstenen tegels zette de kalk zich scheikundig om tot gips en zouten, waardoor het bovenvlak begon te verkleuren, te verzwakken en af te schilferen waardoor een zeer ruw en oneffen bovenvlak ontstond. Het bleek duidelijk een probleem te vormen toen in 2018 de met rubber beklede matten verwijderd werden waarbij de posities en de grootte van de matten nog 'afleesbaar' was in de aangetaste tegels. Sindsdien werden stoffen matten voorzien, niet enkel voor het comfort maar ook om verdere beschadigingen aan de tegeloppervlakken te verhinderen door schuifelende bezoekers maar vooral door herhaaldelijk verschuiven van de stoelen.

Het binnenklimaat van de kapel is sindsdien niet veel verbeterd: de verwarming is nog steeds dezelfde en zelfs in slechtere staat en de open deur-policy is nog steeds in voege.

Tot voor kort verwarmde men met een stookolieketel. Deze ketel staat in de noordelijke ruimte naast het hoogkoor en is dusdanig groot dat deze de buitendeur volledig verspert.

De verwarmingsinstallatie is daarenboven zodanig verouderd dat deze niet meer kan gekeurd worden.

Er wordt vastgesteld dat ca. 70% van de vloertegels aangetast is en dat bij vernieuwing van de vloer ca. 50% van de bestaande tegels kan worden gerecupereerd, mits aanpassingen aan die bestaande tegels. Vooral de tegels met putten van 5 mm of dieper zijn hinderlijk voor stoelen. Er zal worden nagegaan of deze tegels kunnen gerecupereerd worden mits de bovenlaag af te zagen en mat te polijsten. Het gaat meestal om oude tegels in Denée of Basècle, die vermoedelijk een grotere dikte hebben dan de recentere tegels. Er zal steeds worden geprobeerd een maximum aan tegels te recupereren. Nieuwe tegels zullen Noir de Mazy of gelijkwaardig zijn.

Om dit te kunnen realiseren dienen alle vloertegels te worden uitgehaald tot aan het altaarverhoog (daar liggen de tegels in een kleurverband en zijn ze minder aangetast) en is een patchwork van nieuwe en bestaande – gerecupereerde en al-of-niet aangepaste vloertegels te voorzien in beide torens, midden- en zijbeuken en in de viering.

In het geval van vloerverwarming (zie hierna) is er rekening mee te houden dat een deel van de bestaande (oude) tegels aan de onderzijde niet vlak zijn, maar gekliefd. Die zijn dan ofwel door te zagen, ofwel niet te recupereren.

Bestaande situatie pleisterwerk

De wanden en plafonds zijn bepleisterd, die pleisterlaag is plaatselijk opgestuwd door het ongecontroleerde binnenklimaat, zowel wat temperatuur als relatieve vochtigheid betreft. Dit werd bevestigd door de klimaatmeting uitgevoerd door Monumentenwacht Oost-Vlaanderen in de periode tussen september 2019 en juni 2020. Het verslag daarvan wordt als bijlage toegevoegd.

Bij de plotse temperatuurdalingen kan condensatie ontstaan hetwelk de plaatselijke opstuwing van de pleisterlaag kan veroorzaken.

Ook door jarenlange waterinfiltraties t.h.v. de goten en daken heeft ervoor gezorgd dat er veel water in de wanden is gesijpeld. Deze oorzaken werden weliswaar met de restauratie van de daken in 2014-2015 opgelost maar het uitdrogingsproces zorgt ervoor dat zouten het pleister- en schilderwerk opstuwen.

Bestaande situatie muurschilderingen

De aandacht wordt er op gevestigd dat onder de huidige verflagen plaatselijk (restanten van) muurschilderingen aanwezig zijn, zeker in de viering en op de

pilasters en gewelfribben. Deze schilderijen werden in het verleden reeds overschilderd met een andere picturale laag voordat ze werden overschilderd in een egale kleur.. Dit vereist verder onderzoek, ook naar mogelijke vrijlegging en mogelijk herstel.

Bestaande situatie schilderwerk

Het egale schilderwerk bovenop de bestaande muurschilderingen en oudere verflagen is sterk vervuild door roetafzetting en vervuiling. Het vertoont opstuwung en barstvorming.

Bestaande situatie glas-in-loodramen

De glas-in-loodramen zijn in slechte staat: gebroken glaskalibers, ontbrekende glaskalibers, loskomend loodwerk, ontbrekende windroedes, loskomend mortelwerk aan de wandaansluitingen, uitgeharde mastiek en kit, enz. Het slechtste eraan toe zijn de grote ramen in het hoogkoor, daar zijn de meeste glaspanelen aan het uitbuiken. Tevens laten deze glaspartijen veel tocht door en de hoger geplaatste ramen laten bij regenbuien water door hetwelk langs de bepleisterde wanden neersijpelt. Er is zowel gebrandschilderde beglazing als gekleurde beglazing aanwezig. Sommige ramen zijn tevens voorzien van elementen die kunnen kantelen, hiervan is het hang- en sluitwerk na te kijken en te herstellen. Ten behoeve van de klimaatbeheersing moeten alle ramen worden uitgenomen en gerestaureerd, er moet voorzetsbeglazing worden voorzien op de plaats van de glas-in-lood-panelen en de glas-in-loodpanelen moeten aan de binnenzijde worden geplaatst.

Onderhoudscontracten

De bouwfysische toestand van de kapel wordt opgevolgd met regelmatige inspecties door Monumentenwacht Oost-Vlaanderen.

De bliksembeveiliging werd in 2024 door de firma Heleblitz op punt gesteld. Een nieuw onderhoudscontract met deze firma werd afgesloten in 2025.

In 2025 werd een contract afgesloten met de firma Michiels uit Mechelen voor het onderhoud van de klokken.

Voor het reinigen van dakgoten en afvoer van hemelwater werd via een groepsaankoop van het CKB een contract afgesloten met de firma Bartam.

Voor het Spaans orgel werd een onderhoudscontract afgesloten met "Orgelmaker Demunck-Claessens". Bij de laatste stembeurt van het Spaans orgel stelde "Orgelmaker Demunck-Claessens" vast dat het lederwerk dringend aan vervanging toe is. Daarop heeft de kerkfabriek een offerte gevraagd. Om evidente redenen zal het werk pas na de uitgebreide restauratie van de kapel worden uitgevoerd.

Restauratiedossier

Om de hierboven opgesomde gebreken te verhelpen gaf de kerkfabriek van Melsele aan het architectenbureau "Steenmeijer Architecten" de opdracht een restauratiedossier samen te stellen. Daarvan is een eerste onderdeel door het Agentschap Onroerend Erfgoed goedgekeurd: een vooronderzoek van de afwerkingslagen van het interieur. Een

onderzoekspremie werd toegekend. Het deel betreffende de restauratie van de glas-inloodramen is momenteel nog in behandeling bij het agentschap. Binnenkort zal ook een dossier worden ingediend betreffende de vloer, het schilderwerk, de nieuwe verwarmingsmogelijkheid, het tochtsas, de nooduitgang en de rolstoelhelling.

9.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

- Elke maandag en donderdag wordt een eucharistieviering voorafgegaan door het rozenkransgebed of eucharistische aanbidding. Ongeveer 20 gelovigen komen hierop af.
- 1 mei: bedevaart met eucharistieviering voor de christelijke arbeidersbewegingen van Waas en Dender. Vele honderden aanwezig.
- 15 augustus: eucharistieviering t.g.v. O.L.V.-Hemelvaart voor de hele parochie van de Goede Herder. Ook hier loopt het aantal aanwezigen, afhankelijk van het weer, in de honderden.
- Er zijn ook vieringen op belangrijke Maria-feestdagen.
- Georganiseerde en aangekondigde bedevaarten tijdens de meimaand: in 2024 waren er 31 aangevraagde bedevaarten. Daarnaast komen er ook groepen die niet aangekondigd zijn.
- De kapel is elke dag open van 9 uur tot 17 uur zodat er voortdurend gelovigen 'binnenwandelen', even tot rust komen, even bidden, een kaarsje aansteken, de beeweg doen of genieten van de groene omgeving.
- Orgelcomité Melsele v.z.w. programmeert in zijn jaarlijkse orgelcyclus telkens één concert op het Spaans orgel in de kapel.
- Geregeld komen studenten in de orgelmuziek onder leiding van hun professoren naar Gaverland om het orgel te bespelen omdat ze zo de specifieke Spaanse orgelliteratuur kunnen inoefenen. Daarbij komen vooral de "batalhas" aan bod.
- Meyouprojects FV uit Zwijndrecht organiseerde een kerstconcert met zanger Andrei Lugovski

In het pastoraal plan 2024 van de parochie "De Goede Herder" in de gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht lezen we: "Gaverland is het bedevaartsoord van de parochie én van het Waasland. Een groot restauratiedossier voor de kapel (eigendom kerkfabriek Melsele) wacht op uitvoering, wellicht startend in 2025. Samen met de restauratie is er ook het enthousiasme om - langs een op te richten kerngroep - pastorale stappen vooruit te zetten, langs een uit te bouwen visie, met deze bedevaartsplaats."

Geraadpleegde bronnen:

Weemaes, Richard, *Melsele onder de schuts van Onze-Lieve-Vrouw: parochiekerk en Gaverlandkapel*, (Gemeentebestuur Beveren, 1981)

Mertens, Jorie, *Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Gaverland* [online], <https://id.erfgoed.net/teksten/170100>

Marquenie, L./E.H.A.B., *Geschiedenis van het vermaard mirakuleus beeld van Onze Lieve Vrouw van 't Gaverland*, (Averbode, 1929)

Demey, Anthony, *Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Gaverland*, [online], <https://id.erfgoed.net/teksten/17403>

Decavele, Jozef, *Heiligendevotie in het bisdom Gent*, (Gent, 2009)

Van Nieuwenhove, Guido, *De oorsprong van het heiligdom Gaverland*, (Melsele Beveren, 2012)

Steenmeijer Architecten, *Bouwhistoriek van de Gaverlandkapel en haar omgeving*, (2024)

N.N., *Ministerieel besluit houdende bescherming als monument, stads- of dorpsgezicht : Onze-Lieve-Vrouw van Gaverlandkapel, woning van de kapelbewaarster*, (2003)

10. O.L.VROUW BEZOEKING RUPELMONDE

10.1.1. Identificatie

Naam: Onze-Lieve-Vrouw-Visitatiekerk Rupelmonde
Sint-Michiel Rupelmonde (patroonheilige van de kerk)

Geografische ligging

- Geeraard de Cremerstraat 1, 9150 Rupelmonde
- Provincie: Oost-Vlaanderen

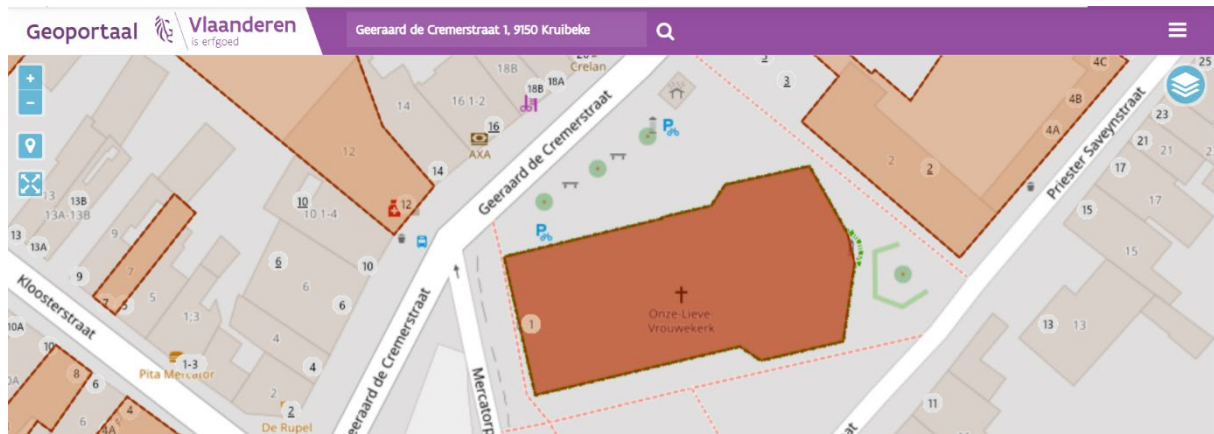
Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: bisdom Gent
- Dekenaat of Regio: dekenaat Sint-Niklaas
- Parochie: De Goede Herder (Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht)

Eigenaar: gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd bij Koninklijk Besluit van 28 december 1936
- Het kerkgebouw is opgenomen in de inventaris van Onroerend Erfgoed Vlaanderen onder objectnummer 17710, zie <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/17710> en [Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)
- Het kerkgebouw bevindt zich in de rode zone, zie [Geoportaal | Onroerend Erfgoed](#)

a) Cultuurhistorische waarde

10.1.2. Materieel en immaterieel erfgoed van de kerk en parochie,

In de volgende hoofdstukken wordt de geschiedenis van de kerk in het kort weergegeven. Alles staat in meer beschreven in het beheersplan¹ en de restauratievisie², beide uitgewerkt door Architecten Steenmeijer.

De voorlopers van het huidige kerkgebouw

Naar verluidt zou de kerk van Rupelmonde teruggaan op een kapel uit de 8ste eeuw. De oudste geschreven bron die de kerk vermeldt dateert van 1172. De kapel werd nadien vervangen door een kerk in Romaanse bouwstijl, die op zijn beurt ca. 1200 zou worden vernieuwd. In de daaropvolgende eeuwen werd de kerk enkele malen beschadigd als gevolg van oorlogsgeweld en brand.

De Onze-Lieve-Vrouw Visitatiekerk kreeg zijn huidige uitzicht hoofdzakelijk tijdens de 17de en 18de eeuw. Een gravure uit 1641 in Sanderius *Flandria Illustrata* geeft een goed beeld van deze gotische voorloper van de huidige kerk.

De dorpskern van Rupelmonde ca. 1641, gezien vanaf het noordwesten. Afbeelding uit A. Sanderius, Flandria Illustrata, <https://www.wikiwand.com/nl/Rupelmonde> (geraadpleegd op 22 maart 2025).

De vieringtoren werd omstreeks 1661 gebouwd en is daarmee vermoedelijk het oudste deel van de kerk.

Grootschalige verbouwingen tijdens de 18de eeuw

Tijdens de 18de eeuw onderging de kerk van Rupelmonde ingrijpende verbouwingen en kwam het huidige gebouw grotendeels tot stand. Onder leiding van Antoon Wauters werd het koor afgebroken in 1723 en 10 voet hoger opgetrokken.

¹ 20210104_Beheersplan OLV-Visitatiekerk_Finaal_20200104_Printversie.pdf

² 2006_041_2010_restauratievisie_20210710.pdf

Een aantal interieurelementen werden gerecupereerd in het nieuwe koor, waaronder een muuraltaar van 1622, dat zich in de wand achter het huidige hoofdaltaar bevindt. Een deel van de houten lambrisering van het koor dateert eveneens uit de 17de eeuw en wordt toegeschreven aan Michiel Boursoy (circa 1640).

Een dertigtal jaar na de bouw van het nieuwe koor, werden ook het kerkschip en de dwarsbeuken heropgebouwd in barokstijl. De chronogrammen 1757 en 1758 in de westgevel en de gevels van beide dwarsbeuken bevestigen de data van deze grote verbouwingscampagne. Tijdens het jaar 1757 is namelijk van de gelegenheid gebruik gemaakt om aan de noordzijde een lokaal voor de zondagsschool toe te voegen. Aan de zuidzijde was dan plaats voor een vergaderlokaal en een ruime sacristie. De nieuwe sacristie bevond zich nu dichterbij de pastorie, aan de overzijde van de Priester Saveynstraat nr. 13.

In de loop van de 19de eeuw zou de huidige ruimtelijke context van de Onze-Lieve-Vrouw-Visitatiekerk tot stand komen. Op foto's uit het midden van de 19de eeuw is reeds de huidige aanleg herkenbaar bestaande uit een openbaar parkje ten zuiden van de kerk, waar in 1871 het standbeeld van Mercator werd ingehuldigd. Nabij de kerk bevond zich ook een beenderhuis, waar de beenderen van ontruimde graven rond de kerk worden bewaard. Het beenderhuis wordt zeker vanaf 1723 vermeld en werd in 1807 omgevormd tot de huidige Calvarieberg die tegen het koor is aangebouwd.

Eind 19de eeuw werd het kerkinterieur aangekleed met een neogotische beeldenreeks en een neo-barokke kruisweg, volgens de toenmalige stijlopvattingen. De neogotische heiligenbeelden, bevestigd aan de pijlers van de middenbeuk, en het kruisbeeld opgehangen t.h.v. de viering, zijn zichtbaar op postkaarten van de kerk uit het begin van de 20ste eeuw.

Postkaart (verzonden 1909). Uitgever: Deyaerts soeurs, Rupelmonde. Bron: delcampe.net Bescherming, oorlogsschade en restauraties tijdens de 20ste eeuw.

Een belangrijk gegeven in de geschiedenis van de Onze-Lieve-Vrouw-Visitatiekerk is de erkenning als monument. In 1936 wordt de kerk van Rupelmonde bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de "kunst-, historische en oudheidkundige waarde". Hiermee behoort Rupelmonde tot één van de

oudere beschermingen, aangezien de wet op bescherming van monumenten en landschappen dateert van 1931.

Op 26 oktober 1944 viel een V2 -bom te Rupelmonde in de onmiddellijke omgeving van de kerk. De bom maakte tien dodelijke slachtoffers, bracht grote schade toe aan het patronaat en maakte het Gildehuis en de aanpalende bebouwing met de grond gelijk. Ook de kerk liep aanzienlijke schade op, vooral aan de kant van de zondagsschool. De daken en de toren van het kerkgebouw liepen eveneens ernstige beschadigingen op. Bovendien vernielde de impact alle glas-in-loodramen, op één na. Kort nadien is de kerk uitgebreid gefotografeerd door het Commissariaat generaal voor de Passieve Luchtbescherming. Deze opnames uit 1945 worden bewaard door het Koninklijk Instituut voor Kunstpatrimonium (KIK, zie <https://balat.kikirpa.be/object/59657>). Op deze foto's zijn de dichtgetimmerde vensters van de kerk en de schade aan de bedaking en de zondagsschool te zien.

Architect De Boom kreeg eind 1947 de opdracht om de herstellingswerken uit te voeren, onder het toezien van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML). Aannemer Victor De Bruyne en Zoon uit Wachtebeke voerden de werken uit. De zondagsschool werd heringericht tot de huidige Weekkapel.

Het zou echter nog een lange tijd duren vooraleer een geschikt ontwerp werd gevonden voor de glas-in-loodramen van de kerk. De KCML was niet meteen te vinden voor de toepassing van een figuratief ontwerp, aangezien dit niet gebruikelijk was voor barokke kerkgebouwen. Uiteindelijk werd toch gekozen voor een contemporair figuratief ontwerp door Lyonel Holvoet-Yserbyt uit Wevelgem. De glas-in-loodramen met taferelen uit het Nieuwe Testament werden gerealiseerd door Herman Mortier uit Melle en begin 1971 geplaatst in de kerk.

Recente onderhouds- en herstellingswerken

In 1991-1992 werd het kerkinterieur laatst geschilderd. Het gipsen kruisbeeld werd hierbij onvakkundig gepolychromeerd. In deze periode werden ook de installaties voor elektriciteit en centrale verwarming vernieuwd.

In juni 2003 werd de houten lantaarn van de kerktoren preventief verwijderd wegens de bouwvallige toestand. Deze werd vakkundig naar oorspronkelijk model gereconstrueerd door lokale vakman Eduard Caluwé (Rupelmonde), met zoveel mogelijk behoud van oorspronkelijk materiaal. De lantaarn werd, onder grote belangstelling, teruggeplaatst op de toren op zondag 10 september 2006 tijdens Open Monumentendag.

Hoewel de torenbekroning inmiddels was hersteld, bevond de rest van het kerkgebouw zich nog steeds in een slechte bouwfysische toestand. Tussen april 2016 en april 2017 vond een uitgebreide exterieurrestauratie plaats, uitgevoerd door aannemer THV Denys-Building, naar ontwerp van architectenbureau Steenmeijer (Antwerpen). De exterieurrestauratie werd grondig voorbereid, onder meer door de uitvoering van een bouwhistorisch onderzoek (O. Scheir, 2005). Ook tijdens de werkzaamheden vonden bijkomende onderzoeken plaats. Zo werd de dakkap in 2016 dendrochronologisch onderzocht door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK). De gegevens bevestigden de resultaten van de bouwhistorische studie en gaven voor het houtwerk van de toren een gemiddelde kapdatum in de winter van 1666-1667, en voor de midden- en zijbeuken een kapdatum in de winter van 1756-1757 en

in de herfst van 1757. Het dendrochronologisch onderzoek bevestigt hiermee de reeds gekende dateringen op basis van archivalische bronnen. Atelier Joëlle d’Alsace BVBA, dat instond voor de restauratie van de glas-in-loodramen, schreef de technische en kunsthistorische bevindingen neer in het gedetailleerde rapport

In een recent verleden werd de metalen omheining (“tuin”) rond de preekstoel verwijderd om praktische redenen. Deze ingreep is echter negatief voor het behoud van de waardevolle preekstoel en vergroot aanzienlijk de kans op beschadigingen aanzienlijk.

Kort besluit

Het huidige kerkgebouw kwam in vier grote bouwfases tot stand. De toren werd gebouwd omstreeks 1661, maar bewaart vermoedelijk een oudere basis. Het koor werd opgetrokken in 1723, het kerkschip en de dwarsbeuken zijn herbouwd in 1757 en 1758. De zondagsschool en sacristie werden tot slot in 1844 toegevoegd. Na oorlogsschade werd de zondagsschool heropgebouwd midden 20ste eeuw als Weekkapel. De bouwgeschiedenis van de kerk is bijzonder goed gedocumenteerd en wordt gestaafd door tal van archiefdocumenten en plannen. Voor nagenoeg elke ingreep is de (vermoedelijke) architect en uitvoerder gekend. Aansluitend op de recente exterieurrestauratie worden nu plannen opgemaakt voor de interieurrestauratie.

Vlaams topstuk

In de kerk is een topstuk aanwezig vervaardigd door Franciscus Nijs in 1749-1750. Het gaat om de expositietroon Onze-Lieve-Vrouw met twee serafijnen gemaakt uit verguld koper, zilver en hout. Het gaat om zilversmeedkunst. De expositietroon is 86,2 – 87 cm hoog en de Serafijnen ca. 25 cm hoog. Dit topstuk is beschreven in de topstukkendatabank, zie [Expositietroon Onze-Lieve-Vrouw met twee serafijnen](#) en in het boek “Waas en Zilver 1700-1869” geschreven en samengesteld door Wim Nys en in 2007 uitgegeven door de Provincie Antwerpen.

Hoofdafdeling:	Verzameling
Afdeling:	Artistiek erfgoed
Eigendomsvorm:	Bezit kerkfabriek
Motivatie:	Vanaf het midden van de 18de eeuw maakt koperslager Franciscus Nijs (1709–1778) uit Temse meer en meer werken in zilver. Vóór zijn officiële aanvaarding als zilversmid werkte hij al aan een zilveren wijwatervat en ciborie voor de Wilhelmiëten te Beveren, een voor de Finistèrekerk te Brussel, een vaas en koelvat voor de heer Serleer te Brussel en een zilveren kroon voor een Onze-Lieve-Vrouwebeeld. De grootste opdracht waaraan hij op dat moment werkte was de Onze-Lieve-Vrouwetroon met twee serafijnen voor de kerk van Rupelmonde. Op de verguld koperen troon met zilveren ornamenten werden twee opschriften aangebracht: “TEMPORE P. VAN ALSTEIN PASTORIS RUPELMONDANI 1749” en “ASSUMPTIO BEATEAE VIRGINIS”. Dat er voor deze troon oud goud en zilver bij Franciscus Nijs ingeleverd werd, hoeft niet te verwonderen want aan het beeld van de Nood Gods werd regelmatig edelsmeedwerk geofferd. De

	<p>expositietroon heeft een bijzondere ijkwaarde in de identificatie van het poinçon van gratie en is een perfect voorbeeld van de impact van het decreet van Maria-Theresia betreffende het uitoefenen van het ambacht van goud- en zilversmeden ten platte lande, waardoor bepaalde aan het toezicht van de ambachten onttrokken edelsmeden geregulariseerd werden en vanaf dan ook verplicht werden om hun werken officieel te laten keuren. De edelsmeden uit het Land van Waas, gelegen in Vlaanderen, werden van 1750 tot 1772 verplicht om hun werken in Brussel (Brabant) te laten keuren. Pas in 1772 zullen zij hun werken te Gent kunnen laten keuren. Het ensemble van hoge artistieke waarde heeft ook een bijzonder waarde voor het collectieve geheugen, met name als voorbeeld van de succesvolle verering van het Onze-Lieve-Vrouw te Rupelmonde. Het illustreert ook het mecenaat van pastoor Petrus van Alstein, die hiervoor graag samenwerkte met lokale ambachtslui en kunstenaars.</p>
Beschermd door het Onroerenderfgoeddecreet:	ja
Externe link beschermingsbesluit:	https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/api2.pl?lg=nl&pd=2023-10-18&numac=2023043321
Beschermd vanaf:	21 juni 2023
Publicatie Belgisch Staatsblad:	18 oktober 2023

Lijst van cultuurgoederen

Onderstaande lijst geeft een overzicht van de cultuurgoederen van de Onze-Lieve-Vrouw-Visitatiekerk te Rupelmonde. Alle architecturale onderdelen en 'nagelvaste' interieurelementen (van voor 1809) worden als onroerend door aard beschouwd. Deze elementen worden uitgebreid beschreven in hoofdstuk 3 van het opgemaakte beheersplan.

1. Hoofdaltaar: altaarschilderij 'Kruisoprichting'
2. Hoofdaltaar: vijf marmeren beelden
3. Hoofdaltaar: zes houten altaarkandelaars
4. Koor: beelden H. Johannes de Doper en H. Jozef met Kind
5. Koor: zes heiligenbeelden op consoles
6. Zijaltaar noord: altaarschilderij 'Kruisafneming'
7. Zijaltaar noord: altaarbeeld 'Onze-Lieve-Vrouw van de Nood Gods'
8. Zijaltaar noord: beelden van de H. Anna en H. Joachim
9. Zijaltaar zuid: altaarschilderij 'Aanbidding van het Heilig Hart'
10. Zijaltaar noord: beelden van de H. Cornelius en H. Rochus
11. Neogotisch kruisbeeld en zeven heiligenbeelden op consoles
12. Beeld van Sint-Michiel
13. Veertiendelige kruisweg
14. Expositietroon voor het beeld 'Onze-Lieve-Vrouw van de Nood Gods'
15. Processiebeeld 'Onze-Lieve-Vrouw met Kind'
16. Doopvont
17. Godslamp
18. Twee neogotische kroonluchters

i. De Weg-om

De kapellekens van de “Weg-om “ zijn toegewijd aan de Zeven Weeën van Maria. Rupelmonde heeft een eeuwenoud beeld van de H. Maagd Maria, die het dode lichaam van haar Zoon op haar schoot houdt. Dit Mariabeeld is in de kerkarchieven opgetekend onder de benaming “ De Nood Gods “. Reeds in 1322 (2 januari) wordt het bestaan ervan in archiefdocumenten vermeld.

Kardinalen die toentertijd in Avignon resideerden verleenden een aflaat aan elkeen die op bedevaart ging naar Rupelmonde. Dit verklaarde en verklaart nu nog de toeloop naar de kerk van de “ Nood Gods “.

Naar volksoverlevering is dit wonderbeeld langs de Schelde tot Rupelmonde gekomen. Verder verhaalt deze legende dat de zeven bidplaatsen onderweg zouden worden opgericht waar de Moeder Gods zou geknield en gebeden hebben.

De “ Nood Gods “ of de “ Moeder van Smarten “ werd en wordt aanroepen bij grote onheilen, zoals ziekte-epidemieën, oorlogen, overstromingen... .

Bij de pest en cholera-epidemie (1842-1843), 1849 en 1866) die ook in Rupelmonde veel slachtoffers maakte, bracht veel Rupelmondenaren op de been voor de “ Weg-om “, en werd onderweg een gebed ter ere van Onze Lieve Vrouw van de “ Weg-om “ gebeden om de bevolking te vrijwaren van ziekten, cholera en pest.

GEBED TER ERE VAN ONZE LIEVE VROUW VAN DE WEG-OM
OM ONS TE VERWAREN VAN ZIEKTE? CHOLERA EN PEST

*O! Jezus Goddelijke Zaligmaker wees ons
barmhartig, ons en heel de wereld.*

*Almachtige , heilige God, heb medelijden
met ons en geheel de wereld.*

*Genade barmhartigheid, O! goede Jezus
tijdens de aanwezige gevaren, bescherm ons
van pest en cholera door Uw kostbaar bloed.*

*Eeuwige Vader wees onze genadig door het bloed
van Jezus Christus, Uw enige Zoon,
wees ons genadig, wij smeken het U.*

De rondgang waarbij dit gebed werd gelezen is waarschijnlijk een eerste aanzet geweest voor de Weg-Om; een bedevaart langsheen de buitenmuren van de gemeente met het begin en eindpunt aan de Nood Gods in de kerk. Nadien werden dan op bepaalde hoeken of kruispunten kapelletjes opgehangen, als rustpunten en aanschouwelijk tafereel bij de aanroepingen.

ii. Apostelbrokken

Zowel het religieuze als het volkse karakter van “ Voetwassing en “ Apostelbrokken “ op Witte Donderdag is een traditioneel gebeuren dat niet weg te denken is uit de kerkgeschiedenis van Rupelmonde.

De “ Voetwassing “ en “ Apostelbrokken “ vinden hun oorsprong in de 14^e eeuw. Het was de gewoonte dat gegoede lieden uit Rupelmonde hun zielenheil afkochten door aalmoezen uit te delen. Het was een zekere Cornelis Rooman – baljuw en schepen in Rupelmonde – en nauw betrokken bij de kerk die via een mandaat het initiatief nam om in het kader van armenzorg en liefdadigheid “ broodbedeling “ (mandaatbrood) te voorzien. Een mandaat is een opdracht die door een rijke burger aan de kerkelijke overheid wordt gegeven om aalmoezen te schenken waarvan de kosten door hemzelf worden betaald (terug te vinden in een kerkrekening van 1561). De term "mandatum" is een directe verwijzing naar de liturgie van Witte Donderdag en is ontleend aan de woorden van Jezus (Joh. 13:34): "Ik geef jullie een nieuw gebod: dat je elkaar liefhebt" (*mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem*).

Tot de 19^e eeuw zijn er nauwelijks gegevens gekend over het verloop van de Witte Donderdagviering en het werpen van de Apostelbrokken. Tijdens WO I werden geen Apostelbrokken geworpen (cfr. kerkverslagen uit de periode 1915 – 1918).

Aanvankelijk werden de voeten van bejaarde medemensen gewassen, pas in de jaren 1950 werden jongens (plechtige communicanten) uitgeloot. Meestal kwamen deze jongens uit grote gezinnen en volgden ze les in de katholieke school van Rupelmonde.

In de jaren 1970 gaf dichter Bert Peleman ook wat meer kleur aan het Witte Donderdaggebeuren.

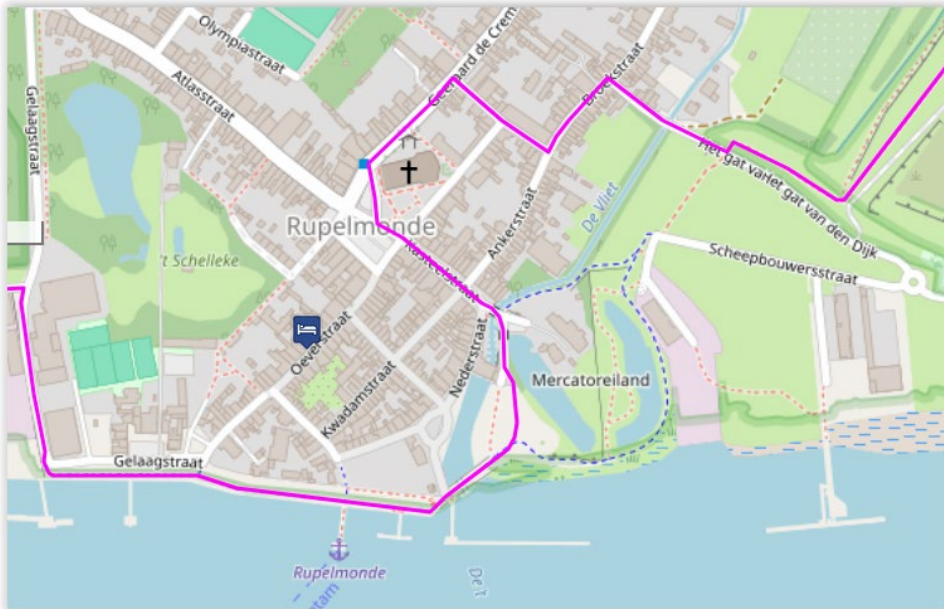
Heden start deze Witte Donderdagviering om 15 uur in de O.-L.-Vrouw Bezoeking kerk met voetwassing van 12 apostelen. De hedendaagse apostelen zijn vormelingen, zowel meisjes als jongens, die in Rupelmonde wonen en/of er school lopen. Na de voetwassing vindt de broodwijding plaats en is er een korte evocatie van het Laatste Avondmaal.

12 manden worden gevuld met hompen brood: 150 broden worden gesneden in 8 brokken/hompen.

Na de plechtigheid in de kerk gaan de 12 apostelen, de pastoor, de leden van de kerkraad en de burgerlijke overheid met de broodmanden (de Apostelbrokken) stoetsgewijs naar “ 't Stadhuis “, voorafgegaan door 4 bazuinblazers. Na een kort woord van de burgemeester worden de hompen brood geworpen naar een enthousiast publiek.

iii. *Via Tenera, een nieuwe Belgische pelgrimsweg naar Compostella*

De Via Tenera sluit aan op de Nederlandse Jakobswegen Thuredrecht en Amsvorde. Je kan dus starten in Bergen op Zoom of in Breda. Zijn naam ontleent de Via Tenera aan de rivier de Dender. *Tenera* is de Latijnse benaming van de rivier en stamt af van het Keltische *Tanare*. Verwijzingen naar pelgrims die van Dendermonde via Ath naar Frankrijk trokken, vinden we al terug in de middeleeuwen. De Via Tenera sluit aan bij de wegen die naar Santiago de Compostella leiden.

Via de unieke Sint-Annatunnel loop je onder de Schelde door. Door de polders van Kruibeke wandel je richting Rupelmonde, de stad van geograaf Mercator. Je stapt verder naar Temse, met haar indrukwekkend scheepsbouwverleden.

Sinds 2023 is de kerk van Rupelmonde opgenomen in de Via Tenera. Er is zelfs een overnachtingsmogelijkheid in Rupelmonde waar de pelgrims een stempel kunnen bekomen.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

10.1.3. Oppervlakte

- Oppervlakte: 1248m² . Ongeveer 50x23m ³

- De hoogte van de toren ten opzichte van het grondniveau bedraagt 37,5m

Vooraanzicht

Zijaanzicht zuidkant

- aantal zitplaatsen: Hier moeten we onderscheid maken tussen enerzijds kerkelijke diensten en evenement. Voor dit laatste is het brandweerverslag van toepassing.

---

³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/9418>

- Kerkelijke diensten: maximaal 700 personen
- Evenementen:
  - De kerk: max. 499 personen
  - De weekkapel: max. 99 personen

10.1.4. Opbouw

Type gebouw

- De kerk en de toren zijn herbouwd in barokstijl. De kerk bestaat uit een groot schip met 2 zijbeuken en een kruisbeuk die opgaat in de zijbeuken. Voorbij de toren is er het hoogkoor, het oudste deel van de kerk. Boven het oude tabernakel, achter het hoofdaltaar, is de inscriptie met de datum 1622.
- Er zijn 3 bijruimtes: de weekkapel (vroegere zondagsschool), de sacristie en de bijsacristie gebruikt als catecheselokaal en vergaderlokaal.

Toekomstmogelijkheden

De toekomstmogelijkheden van de kerk zijn beperkt. Het is een beschermd monument. De aanwezige cultuurgoederen en de barokke aankleding, o.a. de portiekaltaren, lambrisering met ingewerkt biechtstoelen e.d., lenen zich niet direct tot grote ingrepen.

De huidige weekkapel, die in de jaren '50 werd herbouwd na een V2-inslag, komt wel in aanmerking voor een andere functie.

In de nevenbestemmingsstudie, die op initiatief van de gemeente, in 2020 is opgestart, zijn een viertal mogelijkheden en een finaal voorstel uitgewerkt. (Studie is ter inzage beschikbaar)

- 1) Beperkte ingreep met beperkte ontsluiting
- 2) Dienende rondgang
- 3) Voorzijde kerk, achterzijde voor gemeenschap
- 4) Droom: Baldakijn organiseert verbindingen
- 5) Finaal voorstel: cultuurruimte met uitschuifbare tribune, tentoonstellingsruimte, ruimte voor een kleine eredienst en een ontmoetingsruimte. Het finaal voorstel heeft wel een grote impact op het barokke interieur van de kerk.

10.1.5. Huidige voorzieningen

Sanitair	Eén urinoir en een toilet. Lavabo en mogelijkheid van warm water.
Verwarming	Luchtverwarming met gas, geïnstalleerd 1984 met een vernieuwde brander sinds 2015. De brander wordt twee maal per jaar onderhouden met attest, laatste onderhoud bij de opmaak van dit kerkenbeleidsplan: oktober 2024.
Verlichting	Eco-halogeen in het schip en de zijbeuken en pilaarverlichting in LED. In de andere ruimtes is er overal LED-verlichting.
Keukenvoorzieningen	Geen, nog niet.
Audiosysteem	Er is een surround systeem in de kerk met vaste micro's en een loopmicro. Daarnaast is er een aparte muziekinstallatie met cd-speler en usb-aansluiting.
Beeldscherm(en)	Momenteel niet
Rolstoeltoegankelijkheid	De kerk is volledig rolstoeltoegankelijk, ook het koorgedeelte en de vroegere weekkapel.
Diefstal- en brandbeveiliging	Er is camerabeveiliging. Er zijn brandblussers, noodverlichting en evacuatieplannen.
Bliksembeveiliging	Bliksembeveiliging is aanwezig en in 2017 vernieuwd en wordt jaarlijks gecontroleerd
Gsm-operatoren	Niet aanwezig
Faciliteiten	Extra elektriciteitskast met 3 fase aftakking, te gebruiken bij evenementen.

10.1.6. Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen

Zonnepanelen (en batterijen)	n.v.t.
Regenwateropvang	Door de nieuwe aanleg van de Geeraard de Cremerstraat wordt het regenwater aan de noordzijde gescheiden afgevoerd en wordt door dit type van buizen langzaam afgegeven aan de omgeving.
Dakisolatie	In de weekkapel ligt er isolatie op het plafondgebinte van 16cm.
Groendak	n.v.t.
Warmtepomp(en)	De mogelijkheid is onderzocht om de zijgebouwen te verwarmen met warmtepompen
Warmtenet	n.v.t.
Windenergie	n.v.t.
Aquathermie	n.v.t.

10.1.7. Biodiversiteit

Mede op advies van de restauratiearchitect, werd en wordt geopteerd om geen faciliteiten te voorzien voor vleermuizen of uilen. Het is onbegonnen werk om te zolder te compartimenteren en de houten constructies te beschermen tegen de uitwerpselen.

De monumentenverlichting schrikt deze dieren af omdat ze niet ongemerkt kunnen aan- of uitvliegen. Langs de andere kant trekt deze verlichting 's avonds insecten aan en het is mooi om te zien hoe vleermuisjes errond cirkelen.

10.1.8. Bouwfysische toestand

Restauratie van de lantaarn op de kerktoren in 2006

De baroklantaarn was zodanig aangetast dat het gevaar bestond dat het bij storm naar beneden zou komen. Daarom werd besloten om de lantaarn op 23 juni 2003 weg te nemen om gerestaureerd te worden. Dit bleek echter niet meer mogelijk en daarom werd de lantaarn in de atelierloods van VZW Tollerant (Nautisch erfgoed) opnieuw nagemaakt door Eduard Caluwé.

Na het vervangen van de aangetaste balken in de toren werd de lantaarn op 10 september 2006 feestelijk terug op de toren geplaatst.

Er werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om de toegankelijkheid in de toren veiliger te maken met nieuwe trappen en plateau's.

Grote buitenrestauratie 2016-2017

In de jaren 2016-2017 vond een grote buitenrestauratie plaats. Kort beschreven is hierbij:

- De volledige dakbedekking vervangen.
- Vervanging van verweerd metselwerk en het opnieuw opvoegen van de muren.
- De goten en afvoerpijpen vervangen
- Restauratie van de gevandaliseerde glasramen en het voorzien van veiligheidsglas ter bescherming.
- Het buitenschrijnwerk geschilderd.
- Nieuwe bliksembeveiliging geplaatst.
- Upgrade van de elektriciteit naar de huidige veiligheidsvoorschriften gebeurd.

Huidige toestand

Het meest recente rapport (40136-2023-B) van Monumentenwacht dateert, bij opmaak van dit kerkenbeleidsplan, van 2023. Hier zijn een 18-tal opmerkingen gemaakt. Er zijn 2 dossiers opgemaakt om de onderhouds- en schilderwerken aan te pakken. Deze worden uitgevoerd in 2025.

Hieronder geven we een overzicht van de adviezen van Monumentenwacht. Voor meer informatie verwijzen we naar het desbetreffende rapport. (Monumentenwacht rapport: 40136-2023-B.pdf)

m OVERZICHT VAN DE ADVIEZEN 40136-2023-B Onze-Lieve-Vrouw Bezoekingskerk 9150 RUPELMONDE	
code	rubriek element materiaal verkort advies
	1. Administratie
A2023/01	Gehele object archeologische resten Het betreft een historisch gegroeid kerkgebouw met potentiële archeologische waarde. Informeer tijdig als je werken in de bodem plant.
A2023/02	Gehele object beschermd erfgoed Contacteer het agentschap Onroerend Erfgoed indien u werken uitvoert aan of in een beschermd erfgoed.
A2023/03	Gehele object alle elementen Hou een logboek bij van onderhouds- en restauratiewerken.
	2. Periodiek onderhoud
A2023/04	Dak dakbedekking leien Voer periodiek onderhoud uit aan de dakbedekking met leien.
A2023/05	Dak dakbedekking plat dak EPDM Voer periodiek onderhoud uit aan de platte/licht hellende daken.
A2023/06	Dakwaterafvoer plat dak goten koper Reinig periodiek de goten en de daken.
A2023/07	Schrijnwerk en beglazing buiten hout Voer periodiek onderhoud uit aan houten buitenelementen.
A2023/08	Afwerking en inrichting buiten ijzer Voer periodiek onderhoud uit aan metalen buitenelementen.
A2023/09	Site en omgeving bomen Snoei de bomen.

	3. Werken
A2023/10	Dak aansluitingen lood Herstel de dakaansluitingen.
A2023/11	Dakwaterafvoer afvoer koper Bevestig de afvoer van het schip naar de goot van het transept.
A2023/12	Kapconstructie en zolder Hermets de ondervoet van de spant.
A2023/13	Kapconstructie en zolder hout Bestrijd de houtborende insecten.
	4. Veiligheid en toegankelijkheid
A2023/17	Kapconstructie en zolder toegankelijkheid en bereikbaarheid Verbeter de toegankelijkheid op zolder
	5. Welzijn - Milieu - Duurzaamheid
A2023/18	Gehele object asbest Laat een asbestinventaris opmaken en neem gepaste maatregelen.

Met deze ingrepen verkeert de buitenzijde van de kerk weer in een optimale bouwfysische toestand.

10.1.9. Financiële gegevens

Exploitatie

Exploitatie vorig meerjarenplan 2020-2025

MAR	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (*)
(10-12) (20-22)	-€ 35.879	-€ 36.299	-€ 51.637	-€ 43.784	-€ 54.378	-€ 67.621
(13) - (23)	€ 22.777	€ 27.432	€ 21.430	€ 31.551	€ 44.113	€ 39.650
% Inbreng KF	63,4%	75,5%	41,5%	72,1%	81,1%	58,6%

MJP 2026-2031

MAR	2026 (*)	2027 (*)	2028 (*)	2029 (*)	2030 (*)	2031 (*)
(10-12) (20-22)	-€ 60.110	-€ 59.982	-€ 61.600	-€ 62.869	-€ 64.233	-€ 65.454
(13) - (23)	€ 43.945	€ 43.945	€ 44.480	€ 45.300	€ 46.500	€ 46.500
% Inbreng KF	72,2%	73,3%	72,2%	72,1%	72,4%	71,0%

(*) Budgetcijfers

Investeringsen

De buitenrestauratie is 10 jaar geleden tot een goed einde gebracht maar het wordt dringend tijd om eveneens het interieur van de kerk aan te pakken. Binnen de kerk zijn er aantastingen van oude waterinfiltraties, het houtwerk - lambrisering, portieken etc.- dienen behandeld en hersteld te worden, de verwarming is meer dan 40 jaar oud en is dringend aan vervanging toe.

De investeringen zijn niet alleen gericht naar het behoud en conservatie van het erfgoed maar eveneens een verbetering van het comfort in het kader van een verdere valorisatie van de kerk.

Tevens is er een stuk valorisatie- en nevenbestemming voorzien in latere fases.

In 2025 wordt een voorzicht begin gemaakt met het nodige overleg tussen kerkfabriek en gemeente. Een architect zal de ganse project moeten begeleiden.

De kerkfabriek hanteert een lange termijnvisie en bekijkt de aanpak daarom in een lange termijnplan dat tien kalenderjaren bedraagt. Het gevolg is dat die lange termijnvisie het meerjarenplan 2026-2031 overschrijdt. Tegelijk vinden we het belangrijk om het geheel samen te houden. In de planning hieronder werden de onderdelen die het meerjarenplan 2026-2031 overschrijden grijs gemarkeerd.

Er tekenen zich 7 grote fases af:

Fase 0: Studies

Met de architect moet bekeken worden of er voor bepaalde werken nog extra vooronderzoeken noodzakelijk zijn.

Fase 1: Nieuwe verwarming in de kerk, de kapel, de sacristie, de vergaderzaal en het misdienaarslokaal.

- *Nieuw distributiesysteem van de warmte (zie energiestudie Efika) in het kerkschip*
- *Nieuw distributiesysteem van warmte in het hoogkoor*
- *Nieuwe stookinstallatie (n.t.b. zie Energiestudie Efika)*
- *Installeren van nieuwe verwarming (zie Energiestudie Efika) eventueel te combineren met betere beheersing van de luchtvochtigheid voor de sacristie, vergaderzaal en misdienaarslokaal.*
- *Doordat de installatie van de verwarming in de kerk en het hoogkoor impact zal hebben op het houtwerk en lambrisering is het opportuun om eveneens onmiddellijk de behandeling van de muren en restauratie van de lambrisering aan te pakken. (zie Restauratievisie Steenmeijer + proefrestauratie Remmen)*
- *Nieuwe verwarming kapel (zie Energiestudie Efika)*

Fase 2: Renovatie sacristie/vergaderzaal/misdienaarslokaal

- *Isoleren van vloeren en ramen van de bijgebouwen (zie Energiestudie Efika)*
- *Installeren van nieuwe verwarming (zie Energiestudie Efika) eventueel te combineren met betere beheersing van de luchtvochtigheid.*
- *Nieuw sanitair*
- *Verbeterde indeling van de kasten.*

Fase 3: Aanpassen kapel naar polyvalente nevenruimte als onderdeel van de valorisatie-initiatieven

- *Nieuwe verwarming (zie Energiestudie Efika)*
- *Behandeling plafond met geluidsisolatie*
- *Installeren toiletten en kitchenette (zie studie Nevenbestemming van Origin)*

Fase 4: Restauratie van het hoogkoor en kruisbeuken:

- *Behandelen en restaureren van het houtwerk (zie Restauratievisie Steenmeijer + proefrestauratie Remmen)*
- *Opkuisen en conserveren van het portiekschilderijen (cultuurgood zie Restauratievisie Steenmeijer)*
- *Restaureren portiekaltaren*
- *Behandelen van de houten beelden (zie rapport Remmen)*
- *Herschilderen hoogkoor*

Fase 5: Verlichting en schilderen van de kerk

Deze werken behelzen:

- *Vervangen van de lichtinstallatie*
- *Herschilderen van de kerk (zie Restauratievisie Steenmeijer)*

Tevens zouden er extra werken kunnen gebeuren aan de hoofdpoot om met een verhoogd voetpad, de trappen te overbruggen zodat rolstoelgebruikers moeiteloos binnen kunnen.

Fase 6: Restauratie orgel

- *Revisie houtwerk...*
- *Revisie pijpen*
- *Revisie klavier*

		Beschrijving	Totaal Incl. BTW	Aandeel gem.	Toelage O.E.
MIP 2026-2031	2026	- Besprekingen met gemeente. - Bespreken dossier met Onroerend Erfgoed (O.E.)			
	2027	- Aanvragen O.E. - Ev. Opstarten van bijkomende onderzoeken.(Fase 0)	€ 37.335	€15.295	€ 22.040
	2028	- Opmaak van de bestekken Fase 1 en Fase 2	€ 10.000	€10.000	
	2029	- Uitvoering fase 1 Verwarming kerk/sacristie/vergaderlokaal/kapel) - Opmaak bestekken Fase 2 - Aanvragen Onroerend Erfgoed Fase 3	€ 938.301	€763.301	€ 175.000
	2030	- Uitvoering fase 2 (Sacristie/vergader/misdienaarslokaal / - Opmaak bestekken Fase 3	€ 60.712	€ 45.452	€ 15.260
	2031	- Uitvoering Fase 3 (inrichten kapel naar gemeenschap- ruimte) - Opmaak bestekken Fase 4	€ 67.760	€ 67.760	
MIP 2032-2037	2032	- Uitvoering fase 4 (Start werken hoogkoor en kruisbeuken restauratie altaarschilderijen en houten beelden) - Opmaak bestek voor fase 5	€ 474.484	€ 299.184	€ 175.000
	2033	- Uitvoering Fase 474.484 (vervangen verlichting en schilderen kerk) - Opmaak bestekken fase 6	€ 627.757	€ 452.457	€ 175.000
	2034	- Uitvoering fase 6	€ 309.912	€ 149.688	€ 159.924
	2035	- (Start werken orgel)			

2036	-			
	-	-	-	

(*) Bij ongewijzigde spelregels.

10.1.10. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Kerk in (deel) gemeente

Rupelmonde een deelgemeente van de gemeente Beveren – Kruibeke - Zwijndrecht. Rupelmonde kent een rijke geschiedenis, ondermeer door zijn ligging aan de Schelde en de monding van de Rupel.

Ruimtelijk is Rupelmonde door lintbebouwing met de andere gemeenten verbonden als één lange aaneengesloten figuur in het landschap met aan de ene zijde het overstromingsnatuurgebied naast de Schelde en aan de andere zijde een landbouwlandschap. Rupelmonde zelf bestaat nog grotendeels uit de herkenbare historische straten- en bouwblokkenfiguur waarbij de kamer van het Mercatorplein met de kerk sterk opvalt. Ze vormen het hart van Rupelmonde. Qua voorzieningen lijkt er een gezonde mix in Rupelmonde aanwezig met veel actoren die het Mercatorplein activeren.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Exterieur

Zoals bij veel kerken zijn de verschillende kerkonderdelen (toren, schip, transept, koor, sacristieën, ...) duidelijk leesbaar. Ook de verschillende bouwfases zijn door middel van verschillende gebruikte materialen herkenbaar. Desondanks vormt de kerk wel een coherent geheel met barokke motieven. De voorgevel toont zich hierbij formeel door zijn symmetrische opbouw, barokke detaillering en drie deuren. De zijgevels verraden de langgerektheid van het koor en de traveemaat van het schip. De transeptgevel zet de centrale toren aan. Bijzonder is dat in tegenstelling tot veel andere kerken ook de achterkant mee is vormgegeven met een symmetrische opbouw met toegangen tot de zijsacristieën en een centrale Calvarieberg. De afgeschuinde hoeken en lagere aanzetten van het dak dragen bij aan een verschaling tot een menselijke maat.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Orgel

Het huidige waardevolle “De La Haye / Vereecken - orgel” van de Onze-Lieve-Vrouw-Visitatiekerk dateert uit de 19de eeuw. Het werd in 1839 vervaardigd door De La Haye (maker orgelkist: Gulielmus Mees), ter vervanging van een ouder orgel. Sommige bronnen spreken van 1724⁴. Het doksaal werd voor dit nieuwe orgel uitgebreid tot zijn huidige afmetingen en bijkomend verstevigd met ijzeren trekkers opgehangen aan het dakgebinte. Tussen 1885 en 1887 werd het orgel verbouwd door de befaamde orgelbouwers Vereecken⁵. Het orgel heeft nood aan een algemene onderhoudsbeurt en restauratieve ingrepen.

Klokken

De klokken van Rupelmonde hebben een bewogen geschiedenis.

De grote klok werd in 1511 voor het eerst gegoten door een zekere Petrus Wagemans. Deze naam staat ook op het klokopschrift. Meer dan waarschijnlijk gaat het hier om Pieter Waghevens uit Mechelen die in deze periode actief was. Vermoedelijk is de naam op het opschrift verkeerd gelezen en dus verkeerd overgenomen bij het hergieten. De klok werd een eerste maal hergieten in 1850 door Van Aerschodt en nogmaals in 1906 door Felix Van Aerschodt.

In 1943 werden twee klokken opgeëist. De grote klok bleef uitzonderlijk hangen doordat ze niet door het klokkengat kon. Bovendien viel de toenmalige 2de klok tijdens de opeising wat al volksprotest uitlokte. Hierdoor is de Salvator klok één van de weinige grote klokken van Felix Van Aerschodt die nog bestaan.

1) Salvator, B° Gewicht: 3.095 kg Ø 1,650 m Gegoten in 1906 door Felix Van Aerschodt te Leuven.

2) Maria, e1 Gewicht: 1.293 kg Gegoten in 1954 door Petit & Frtisen, Aarle-Rixtel, besteld bij Bauwens-Goossens te Gent.

3) Jacobus-Cornelius Gewicht: 804 kg Gegoten in 1954 door Petit & Frtisen, Aarle-Rixtel, besteld bij Bauwens-Goossens te Gent.

---

⁴ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Delhay>

⁵ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Vereecken>

In 1954 werd de gelegenheid te baat genomen om het luidmechanisme te moderniseren en te automatiseren. Het oude mechanische regelmechanisme, dat 2x daags moest opgewonden worden, bevindt zich nog steeds in de toren.

De vereniging Stormklok (Lander Vierendeel) heeft het luiden van de klokken opgenomen:
<https://www.youtube.com/watch?v=oXnaH9URQXs>

De klokken maken nog steeds deel uit van het dorpsgebeuren. Ieder kwartier wordt aangeduid (1, 2, 3 en 4 voor het uur) waarna de uurslag volgt. Om 7u. (in het weekend om 8u30) om 12u. en om 19u. volgt het Angelus. Gelukkig voor de bewoners is het stil vanaf 22u. tot 7u.

Op kerkelijke feestdagen en op 11 november wordt er telkens om 11u. feestelijk geluid met de drie klokken. Een overlijden en de uitvaartdienst worden aangekondigd met een Romeins luiden en natuurlijk bij diensten zoals misvieringen, huwelijken en dopen.

Ontsluiten van kerkschatten

De kerk beschikt niet alleen cultuurgoederen maar eveneens over waardevol liturgisch vaatwerk en textiel. Hiervoor verwijzen wij naar een opgemaakte inventaris. (Zie Meemoo)

Veel waardevolle archiefstukken zijn reeds geïnventariseerd en overgebracht naar het Rijksarchief in Gent.

Daarnaast beheert de kerkfabriek een parochiaal archief en willen dit in de toekomst ontsluiten voor ruimer publiek door middel van tentoonstellingen in de kerk. Een samenwerking met de lokale heemkundige kring en de cultuurdienst van de gemeente is een opportuniteit.

Kerk en omgeving

Het Mercatorplein als kamerfiguur met centraal de kerk is moeilijk leesbaar. Dit heeft enerzijds te maken met de gedraaide inplanting en schaal van de kerk, die deze kamer opdeelt en anderzijds met de fragmentarische aanleg van het openbaar domein met verschillende parkeerzones, doorgangswegen en een driehoekig restparkje. De hoofdtoegang tot de kerk verdient alleszins meer ruimte op het openbaar domein dan het smalle strookje vandaag. Aan de achterzijde schurkt de kerk zich redelijk dicht tegen de pleinwand, maar de verdraaide positie en afgeschuinde hoeken lossen dit ruimtelijk enigszins op. De pleinwanden bestaan uit een combinatie van oude en nieuwe gevels met variërende beeldkwaliteit. Ook de pastoriewoning bevindt zich met een voortuin aan het plein. Het Mercatorplein is via de schuin oplopende Kasteelstraat gelinkt aan de historische monumenten, met een rechtstreeks perspectief op de Graventoren via de Spaanse watermolen, de kleine haven aan de Schelde met overzetboot en het fietsnetwerk van het natuuroverstromingsgebied. De kerk maakt op die manier deel uit van Rupelmonde als toeristische troef.

Priester Saveynstraat. Beschermd dorpszicht

Voormalige pastorie. Beschermd dorpsgezicht

19de-eeuwse Kapel en Graventoren. Beschermd dorpsgezicht

Graventoren. Beschermd

16de-eeuwse Spaanse watermolen. Beschermd dorpsgezicht

Faciliteiten in de onmiddellijke omgeving van de kerk

- Bushalte met Hopping punt
- Aanwezigheid van deelfietsen
- Aanwezigheid van deelauto
- Ruime parking op het marktplein.

Bijkomende omgevingsopportuiniteiten

- Aanwezigheid van 2 scholen
- Gemeentelijk ontmoetingscentrum “t Stadhuys” met een bibliotheek, vergaderruimte en toeristisch informatiepunt.
- Achter de kerk het zaaltje “Gérard” voor kleinere evenementen.

De kapellen van de Weg-Om

Al de kapellen van de Weg-Om worden onderhouden en van bloemen voorzien door vrijwilligers, een bewijs dat de traditie nog leeft in de lokale gemeenschap. Tevens zorgen ze ervoor dat bepaalde feestdagen de grote kapellen worden geopend voor de passanten.

- Sint-Annakapel

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Eerste statie: "DE OPDRACHT van JEZUS in de TEMPEL"

De Sint Annakapel was toegewijd aan de heilige Anna, de moeder van Maria.

Tijdens de Franse bezetting, einde 18^e eeuw werd het vorige, houten kapelletje afgebroken. Dit stenen gebouwtje werd overwegend door de milddadigheid van dame Isabella-Theresia Vernimmen gebouwd, ongeveer rond de helft van de 19e eeuw. Rupelmonde werd toen herhaaldelijk getroffen door cholera-epidemies. Isabelle-Theresia werd geboren te Rupelmonde op 12 juni 1799 en overleed er op 19 januari 1887 als weduwe van Mr. Modest Van Steenacker.

De bouwtrant stemt overeen met deze van het kasteelkapelletje. In de jaren 1970 werd de Sint Annakapel afgebroken, opgeofferd aan de modernisering van het verkeer en vervangen door een veldkapel bij het kerkhof.

- Staakkapel

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Deze kapel is toegewijd aan “JEZUS VINDT TOEVLUCHT in EGYPTE”

Dit kapelletje, ook nog ooit Schietakker-kapel genoemd, stond oorspronkelijk op het kruispunt Temsestraat-Kalverstraat. Het werd een eerste maal afgebroken door de aanleg van de tramlijn van Antwerpen L.O. naar Hamme. Het vond een nieuwe plaats in de Kalverstraat t.h.v. nr 88. Toen de gronden in de Kalverstraat werden verkaveld werd het een tweede maal afgebroken en vervangen door het kapelletje dat zich nu bevindt vooraan rechts in de Kalverstraat. Het bevond zich aan de westhoek van de Temse- en Kalverstraat, ook hier stond reeds een kapelletje voor de Franse revolutie. In december 1906 (?) werd het afgebroken en iets verder terug geplaatst, dit voor de aanleg van de buurtspoorweg tramlijn H van Hamme naar de Antwerpen Linkeroever. Deze werd in verschillende stadia geopend: afdeling Temse-Bazel werd in gebruik genomen op 1 maart 1906 en afdeling Bazel-L.O. werd in gebruik genomen op 15 mei 1908.

Wegens de heraanleg van Temse- en Kalverstraat afgebroken en vervangen door een veldkapel in het begin van de Kalverstraat.

- Kapel van de platte put

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Deze kapel is toegewijd aan “JEZUS TERUGGEVONDEN in de TEMPEL”

Op het einde van de Kalverstraat links stond het oorspronkelijk kapelletje 'Van de platte put'. Ook nog Bron- of Putkapel genoemd. 'De platte put' is het toponiem voor de laagte tussen de 'Bazelstraat' (nu Geeraard de Cremerstraat) Rupelmonde en de Rupelmondestraat in Bazel veroorzaakt door de Hanewijkbeek.

Door verval na de Tweede Wereldoorlog werd deze kapel afgebroken en vervangen door een veldkapel in het begin van de Ganzemeerstraat.

- Kopkapel

Deze kapel is toegewijd aan “JEZUS DRAAGT het KRUIS van MENSEN”

Naar volksoverlevering was dit kapelletje ooit een toevluchtsoord voor 'koppijn-lijders'. Het oorspronkelijk kapelletje staat in de polder aan het eind van de Ganzemeerstraat, (vroeger de Polderbaan) kruispunt vormend met de Broekstraat.

Deze kapel is ook afgebroken en vervangen door een veldkapel .

- Kapel Zoete Moederstraat - Broekstraat

Deze kapel is toegewijd aan “CHRISTUS AAN HET KRUIS”

Op een kadasterkaart opgemaakt in 1821 en op ‘Atlas der buurtwegen’ (1841) is dit gebouwtje terug te vinden maar er is geen indicatie dat het om een kapel gaat.

Conclusie is dat er reeds een kapel bestond voordat de traditie van de Weg-Om is begonnen.

Het is een neoclassicistische ommegangskapel op rechthoekige plattegrond en onder zadeldak (nok loodrecht op de straat, leien), uit de 19de eeuw. Beraapte voorgevel met rondboogvormige vleugel deur in rechthoekige nis. Driehoekig fronton met smeedijzeren kruisje als bekroning. Rondvenster in de zijgevels.

- Kasteelkapel

Deze kapel is toegewijd aan “ JESUS’ KRUISAFNEMMING”

Op de Ferrariskaart (1771-1778) is te zien dat omstreeks die tijd reeds een bouwsel stond. Er is echter geen aanduiding dat dit om een kapel zou gaan.

De stichter (?) van deze huidige kapel was E.H. Pastoor Van Raemdonck, hij liet de kapel bouwen of herstellen (?) in 1859, woonde zelf in de Kasteelstraat 18 en overleed er in 1864.

Het bouwvallige torentje van deze kapel werd in 2007 vakkundig nagemaakt door Eduard Caluwé.

Het is een neoclassicistische kapel van 1859 op rechthoekige plattegrond en afgedekt door een zadeldak (nok loodrecht op de straat) met sierlijke houten dakruiter. Bepleisterde en beschilderde voorgevel met rondboogvormige vleugeldeur geflankeerd door pilasters. Geveltop uitgewerkt in de vorm van een driehoekig fronton. In elke zijgevel een steekboogvormig raampje met sluitsteen en waterlijst.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

10.1.11 Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Pastoraal gebruik

De kerk wordt pastoraal gebruikt voor:

- Huwelijksvieringen en begrafenisdiensten
- Gebruik voor Eerste of Plechtige Communie
- Biddende Moeders 1 keer per maand
- Rozenkrans is wekelijks
- Apostelbrokken met voetwassing en een evocatie van Het Laatste Avondmaal op Witte Donderdag
- Goede Vrijdag Kruisweg
- Dagelijkse mogelijkheid individueel gebed door openstellen van het kerkgebouw
- Stilteplek
- De kerk is elke dag toegankelijk van 10 uur tot 16 uur in de winter en tot 17 uur in de zomer.

Niet pastoraal gebruik

In het kader van valorisatie wordt de kerk gebruikt:

- Centrale ontmoetingsplaats van de lokale gemeenschap(pen)
- Repetitie van kamerkoor Cantatille, wekelijks
- Werken rond thema's: ontmoeting en bezoek
- Tentoonstellingen zoals SMAK cultuurfestival, Apostelbrokken door de eeuwen..., lokale hobbyclubs
- Concerten door lokale fanfares, brassbands, koor
- Schoolbezinning drie keer per schooljaar
- Symposia
- Vertelfestival
- Permanente tentoonstelling van kerkschatten
- Gebruik van de toren voor installatie van een steunzender voor de veiligheidscoördinatie tijdens Carnaval
- Bezoeken aan de kerk als erfgoed, al dan niet met gemeentegids.
- Als onderdeel van de Via Tenera.

Bijzondere functie

- Opvangfunctie bij eventuele grote calamiteiten.
-

10.1.12 Toekomstplannen

De kerkraad plant om de lokale gemeenschap blijvend te betrekken bij de toekomst van het kerkgebouw en wil hen actief laten meewerken aan die toekomst. Zo denkt de kerkraad erover een bevraging te organiseren om valorisatie-initiatieven vanuit die lokale gemeenschap te laten ontstaan.”

10.2. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

10.2.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Deelgemeente, wijk (indien van toepassing)	Naam kerk	De voorgestelde optie
Rupelmonde	Onze-Lieve-Vrouw Visitatie	Blijft bestemd voor de eredienst met valorisatie van het gebouw

10.2.2. Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Rupelmonde: Onze-Lieve-Vrouw Visitatie

Zoals vermeld in het pastoraal plan vinden in de O.-L.-Vrouw Visitatie kerk van Rupelmonde nog dopen, huwelijken, uitvaarten, schoolvieringen en communievieringen plaats. Daarnaast is de kerk elke dag open wat een kans biedt aan gelovigen en passanten om individueel te komen bidden en meteen ook zorgt voor een volwaardige toeristische ontsluiting (“valorisatie”).

10.2.2.1. Toekomstvisie op korte en lange termijn

De activiteiten in en rond de Onze-Lieve-Vrouw-Visitatiekerk zijn zowel religieus, cultureel als gemeenschapsvormend van aard. Het is de bedoeling om het huidige gebruik verder te zetten en **verder te bouwen op de huidige werking**. Door te blijven inzetten op toegankelijkheid wordt de kerk van Rupelmonde een plek waar iedereen (parochianen, voorbijgangers, toeristen, ...) kan ontsnappen aan de hectische maatschappij en tot rust komen. Ze wil een plaats bieden aan ‘stilte’, middenin de stad.

Daarnaast zet de kerkraad extra in op het gebruik van de kerk voor **socio-culturele activiteiten**. In de eerste plaats wordt gedacht aan een betere ontsluiting van het De La Haye / Vereecken - orgel. Dit fantastisch instrument heeft het potentieel om één van de aantrekkingspolen te worden voor activiteiten in de kerk. Zo kunnen er orgelconcerten

georganiseerd worden tijdens de wekelijkse markt, kan het orgel ter beschikking worden gesteld voor repetities, etc. In zijn huidige toestand heeft het instrument nood aan een grondige onderhoudsbeurt en enkele restauratieve ingrepen, waarna het weer als voorheen kan schitteren. De kerkraad wil het onthaal van bezoekers verbeteren, door na te denken over een betere ontsluiting. Hiervoor wordt een visie uitgewerkt. Er wordt niet alleen gedacht aan een beter onthaal voor toeristische bezoekers, maar eveneens voor de toevallige bezoeker, (nieuwe) parochianen, en bij grotere socio-culturele evenementen.

De indeling van het kerkgebouw en de aanwezigheid van afzonderlijke ruimtes (Weekkapel, kerk, vergaderruimte) en afzonderlijke ingangen, biedt **mogelijkheden naar valorisatie** en het organiseren van evenementen. Er is sanitair aanwezig, maar dat heeft onvoldoende capaciteit voor grote groepen. Er zijn evenmin keukenfaciliteiten. Er kan overwogen worden om deze te voorzien samen met de geplande interieurrestauratie. De geluidsinstallatie is voldoende voor het huidige gebruik, maar niet afgestemd voor grotere of professionele evenementen. Er is een uitgewerkt evacuatieplan, dat voorziet in een maximale bezetting van 499 personen in de kerk en 99 personen in de Weekkapel.

Voor het kerkgebouw, een beschermd monument, zijn er geen plannen om deze te onttrekken aan de eredienst. Er zijn wel plannen om het potentieel van het kerkgebouw in het kader van valorisatie met sociaal-culturele toets zo breed mogelijk in te zetten.. Voor de kerk van Rupelmonde werd in dat kader een studie uitgevoerd waarin de mogelijkheden van nevenbestemming en valorisatie onderzocht werden. Deze studie biedt inkijk in de mogelijkheden van het kerkgebouw en de stappen die er kunnen gezet worden om de cultuurhistorische waarde van het kerkgebouw te bestendigen en in te zetten bij valorisatie-activiteiten. In de komende jaren zal er bijkomend worden ingezet op het organiseren van socio-culturele activiteiten i.s.m. de dienst cultuur van de gemeente, gemeentelijke socio-culturele organisaties en jeugdorganisaties.

De kerk heeft dan ook een zeker **toeristisch potentieel**, met onder meer het miraculeuze beeld van Onze-Lieve-Vrouw van de Nood Gods, het processiebeeld van Maria met Kind met processietroon en de nabijheid van de Spaanse getijdemolen, het standbeeld en geboortehuis van Mercator en de toren van het Gravenkasteel. Bovendien is het kerkgebouw ingebed in het dorpsleven door zijn centrale ligging op het marktplein met de nabijheid van het gemeenschapscentrum "‘t Stadhuys" . Het onderzoek naar de publieksontsluiting zal worden afgestemd op de bepalingen uit het beheersplan. Anderzijds zal de restauratievisie voor de geplande interieurrestauratie rekening dienen te houden met de resultaten van het onderzoek en de beleidskeuzes die hieruit volgen.

10.2.2.2. *Duurzaam beheer*

Bij het uitstippelen van het toekomstig beheer houden de gemeente en de kerkfabriek rekening met het eredienstdecreet en het Onroerenderfgoeddecreet. Beide geven vorm aan het verwachte beheer voor een beschermd gebouw voor de erkende erediensten. Overeenkomstig de bepalingen van het Vlaams decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en de werking van de erkende erediensten (zoals gewijzigd door het decreet van 6 juli 2012), bestaat de kerntaak van de kerkfabriek uit de bewaring en het beheer van de kerk en van de roerende en onroerende goederen die eigendom zijn van de kerkfabriek, of die bestemd zijn voor de uitoefening van de eredienst in de parochie.

Daarnaast heeft de gemeente, overeenkomstig het Onroerenderfgoeddecreet van 2013, de plicht om de kerk in goede staat te houden en de nodige instandhoudings-, beveiligings-, beheers-, herstellings- en onderhoudswerken uit te voeren. Bij het gebruik, onderhoud en eventuele aanpassingen of uitbreidingen dienen ze dan ook, overeenkomstig Onroerenderfgoedbesluit art. 6.1.1-6.3.28 en Onroerenderfgoed-decreet art. 6.4.1-6.4.10, uit te gaan van het behoud of de versterking van de erfgoed-waarden die tot de bescherming hebben geleid.

Vanuit dit laatste artikel stelt de kerkraad het waarderen, het behouden en het beheren van de **erfgoedwaarden** van de Onze-Lieve-Vrouw-Visitatiekerk voorop in haar visie. Aan de basis van die erfgoedwaarden liggen de erfgoedkenmerken en -elementen, die een goede zorg vereisen en waarvoor soms maatregelen van conserverende of restauratieve aard nodig zijn om ze te verzekeren voor de toekomst.

De bouwfysische toestand van het kerkgebouw is uitstekend dankzij de **exterieurrestauratie van 2016-2017**. Onlangs in 2019 werd het gewelf van de Weekkapel voorzien van thermische isolatie om de verwarmingskosten te beperken. Bovendien hanteert de kerkraad een cyclische aanpak van controlemechanismen met herstel van wat nodig is op zo kort mogelijke termijn zodat vervolgschade vermeden wordt. Dit alles wordt uitvoerig gedocumenteerd in een logboek.

Nu de buitenschil van het gebouw volledig op punt staat, is het de beurt aan het interieur. Er zijn een aantal schadebeelden die een grondige en integrale aanpak vereisen, waaronder het probleem van de houtborende insecten. De kerkraad wil de komende jaren een **restauratiedossier van het interieur** opstarten. waarin onder meer volgende werken worden voorzien:

- herstellen van de waterschade aan het interieur, nu het dak opnieuw waterdicht is. Dit omvat het herschilderen van het interieur en herstel van de polychrome afwerkingslagen
- (hoogkoor). Waar nodig gebeurt herstel van het pleisterwerk;
- curatieve en preventieve behandeling tegen houtborende insecten, zowel van nagelvaste elementen als roerende onderdelen (waaronder cultuurgoederen);
- restauratie van de nagelvaste houten interieurelementen (lambriseringen, biechtstoelen, koorbanken, communiebank, de portiekaltaren, ...);
- restauratie van de roerende objecten en cultuurgoederen (schilderijen, beelden, verlichtingselementen);
- restauratie van het orgel;
- conservatie van het mechanisch torenuurwerk;
- onderzoeken en opvolgen van de stabiliteit (cf. enkele scheuren aan het interieur).

Daarnaast zijn een aantal verbeteringswerken noodzakelijk aan de **technische installaties** van het kerkgebouw:

- de verwarmingstoestellen in de Weekkapel, sacristie en vergaderruimte zijn verouderd en zijn toe aan vernieuwing;
- de verwarmingsinstallatie op gas zal in de loop van de komende 24 jaar moeten worden vernieuwd, eventueel vervangen worden door een installatie op hernieuwbare energie. Het bijhorende thermostaatsysteem wordt aangepast of

vervangen op basis van de bevindingen van het onderzoek van het binnenklimaat (zie verder);

- de elektrische- en verlichtingsinstallatie van de kerk moet worden aangepast. In 2020 werd een nieuw sturingspaneel (Apollo III-systeem van Clock-o-Matic) voorzien, waarmee niet alleen de verlichting van de kerk maar ook de aandrijving van de luidklokken zal worden bediend. Samen met de interieurrestauratie wordt de elektrische installatie van de kerk vernieuwd. De huidige verlichting, daterend van de jaren 1990, wordt vervangen door LED-verlichtingselementen die vanaf het gewelf naar beneden kunnen worden gelaten, om onderhoud en vervanging te vereenvoudigen. De elektrische installatie van de zolders en toren werd reeds vernieuwd;
- het eventueel uitbreiden van het sanitair en keukenvoorzieningen, e.a. in functie van het organiseren van socio-culturele activiteiten en eventuele nevenbestemmingen, op basis van een studie naar publieksontsluiting (zie verder).

Deze werken moeten gepaard gaan met **voorbereidend onderzoek**, zoals ook het geval was voor de exterieurrestauratie. We voorzien onder meer een (kunst)historische en materiaal-technische studie van de interieurafwerkingen (afwerkingslagen en polychromie, structuur, bouwhistoriek, ...) van het waardevolle kerkinterieur, inclusief de roerende onderdelen zoals beelden en schilderijen.

Daarnaast is ook een studie van het binnenklimaat belangrijk, om het probleem van insecten- en schimmelaantastingen in de kerk aan te pakken. Hiertoe werd reeds een belangrijke aanzet gegeven tijdens de opmaak van dit beheersplan. Onder begeleiding van Monumentenwacht werd door de kerkraad een gedetailleerde klimaatmonitoring uitgevoerd van het binnenklimaat in de kerk en de Weekkapel. Deze studie bracht reeds bruikbare resultaten aan het licht en diende als basis voor verdere onderzoek uitgevoerd door studiebureau Efika. Het resultaat van dit onderzoek mondde uit in een lijst van gepaste maatregelen. (rapport ter beschikking)

Parallel aan deze noodzakelijke restauratieve ingrepen (gefundeerd op materiaal-technisch en kunsthistorisch vooronderzoek), garandeert een gedegen en **regelmatig onderhoud** van de kerk de instandhouding van de erfgoedwaarden op lange termijn. In de toekomstige visie op het beheer van de site wordt daarom de nadruk gelegd op preventief onderhoud.

De visie van de Kerkraad vertaalt zich in volgende concrete doelstellingen van haar lange termijnvisie:

- DOELSTELLING 1 Het behoud en het beheer van de erfgoedwaarden van de Onze-Lieve-Vrouw-Visitatiekerk.
- DOELSTELLING 2 Optimaliseren en onderhouden van de technieken, in functie van het interieur, het gebruik en de ontsluiting van de kerk in het kader van valorisatie

Op korte en middellange termijn voorziet de kerkraad in een gefaseerde aanpak terwijl ondertussen culturele en sociale organisaties aangemoedigd worden om het kerkgebouw mee te valoriseren: (1) renovatie sacristie, vergaderzaal en misdienaarslokaal inclusief vernieuwing sanitair, (2) de vernieuwing van de verwarming, (3) restauratie hoogkoor, kruisbeuken, portieken en altaarschilderijen, (4) herstellen van het stukwerk en herschilderen van het interieur van de kerk

inclusief vernieuwing technische installatie, (5) behouds- en herstelwerkzaamheden aan het De La Haye/Vereecken-orgel, (6) ombouw kapel naar polyvalente ruimte tevens bruikbaar in kader van valorisatie.

10.2.2.3. *Meedenken over de toekomst*

Ondanks dat de kerkfabriek reeds menig initiatief organiseert om de kerk te valoriseren kan het opportuun zijn om te inventariseren wat er onder het ruime publiek leeft in het kader van de valorisatie van het kerkgebouw. Dit kan gebeuren in samenwerking met de gemeente, CKB, PARCUM en VVSG.

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad. Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur. Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan de eerste zes maand van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.

Voeg hier eventueel nog andere bemerkingen toe.

11. SINT LAURENTIUS VERREBROEK

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

11.1.1.SITUERING KERKGEBOUW

Het kerkgebouw, Sint-Laurentiuskerk 7, 9130 Verrebroek, werd gebouwd in centrum van het dorp, oorspronkelijk op hoger zanderig deel van dit poldergebied. Het was omgeven door het vroegere kerkhof, toen ommuurd door hekwerk, momenteel een grasvlakte met monument gesneuvelden en borstbeeld Filip Verheyen, een anatoom-patholoog, geboren in 1648 te Verrebroek

Kadaster: Gemeente Beveren Sectie D nr C866

Localisatie: 51°17'51.40''N, 4°18'79.80''O

11.1.2. Identificatie

Naam: Sint Laurentiuskerk, Kathedraal van de Wase polders, de peperbus

Geografische ligging

- Verheyenplein 7, 9130, Verrebroek
Gemeente Beveren Kruibeke Zwijndrecht
- Provincie: Oost-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
  - Dekenaat: Sint-Niklaas
  - Parochie: De Goede Herder in Beveren Kruibeke Zwijndrecht
- Erkende parochie door burgerlijke overheid: Sint-Laurentiusparochie te Verrebroek

Eigenaar: Toren: gemeente, kerkschip: kerkfabriek

Bescherming(en)

- Beschermd monument sinds 11/05/1944, ook de inboedel.
- Bouwkundig erfgoed

Parochiekerk Sint-Laurentius
inventaris bouwkundig erfgoed \ bouwkundig relikt

ID: 17443
URI: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/17443>

Locatie

Provincie	Oost-Vlaanderen
Gemeente	Beveren
Deelgemeente	Verrebroek
Straat	Verheyplein
Locatie	Verheyplein zonder nummer, Beveren (Oost-Vlaanderen)
Status	Bewaan

Administratieve gegevens

Gebuurtenissen

- Actualisatie Beveren (actualisatie: 25-06-2007 - 27-06-2007)
- Adrescontrole Beveren (adrescontrole: 09-10-2007 - 09-10-2007)
- Inventarisatie Beveren (geografische inventarisatie: 01-05-1981 - 31-12-1981)

Links

- [Sint-Laurentiuskerk, Verrebroek | Flickr - Photo Sharing](#)
- [Sint-Laurentiuskerk, Verrebroek | Flickr - Photo Sharing](#)

Juridische gevolgen

is vastgesteld als **bouwkundig erfgoed** Parochiekerk Sint-Laurentius
Deze vaststelling is **geldig** sinds 09-10-2009. ([Vaststellingsbesluit](#))

is beschermd als **monument** Parochiekerk Sint-Laurentius
Deze bescherming is **geldig** sinds 04-09-1944.

Beknopte karakterisering

Typologie	parochiekerken	Betrokken personen	<ul style="list-style-type: none"> • De Somme-Servais, Jan (Ontwerper) • Weyers, Eremand (Ontwerper)
Stijl	gotisch		
Datering	derde kwart 12de eeuw, 16de eeuw, eerste kwart 15de eeuw, vierde kwart 15de eeuw		

Sint-Laurentiuskerk, Verrebroek

Aan de huidige Sint-Laurentiusstraat in Verrebroek (Beveren) werd volgens de vroegste plaatsvermelding in 1147 een eerste kerk opgericht. In de loop van de 15de eeuw plande men de aanleg van een grootse basilicale nieuwbouw. De werken begonnen zowel ten oosten (koorhoofd) als ten westen (toren en eerste travee) maar vielen vrij snel stil, wellicht wegens overstromingen. De eigenlijke volwaardige uitbouw in gotische stijl vond moeizaam plaats in de loop van de 17de en de 18de eeuw. In de 19de eeuw volgden diverse restauratiewerken (architect J. De Somme-Servais uit Sint-Niklaas). In mei 1944 werd vrij grote schade aangebracht die van 1946 tot 1950 (de glasramen pas in 1965) werd hersteld (architect F. Weyers uit Sint-Niklaas). De driebeukige kruiskerk heeft een pseudo-basikale opstand. De

monumentale west-toren met laatgotische motieven contrasteert sterk met de benedenkerk die veel lager werd uitgevoerd dan oorspronkelijk voorzien. De buitenmuren bestaan uit zandsteen met zware zandsteenlagen en hebben brede segmentboogvensters. Het gedrukte interieur heeft kruisribgewelven met bijna vlakke ribben. De zijbeukpilasters zijn met rococostucwerk bezet. In het koor staat een portiekaltaar met jonger tabernakel. Aan beide zijden zijn twee rococotafeltjes te merken. Het meubilair omvat verder een groot koorgestoelte in vroege barok en een preekstoel uit dezelfde tijd.

De kerk van Verrebroek heeft een authentiek viervoets balustrade-orgel met één manuaal, in 1750-51 door Pieter Van Peteghem(Gent) gebouwd. Schrijnwerker houtsnijder Michiel Verbanck(Sint-Niklaas) maakte de orgelkast dat door het hertogelijk huis van Arenberg werd gesponsord. Wellicht droeg het blind ovaal schild, voorzien van mantel, hertogelijke kroon en geplaatst in het front van de onderbouw, ooit het wapen van Arenberg. Het orgel kreeg in 1996-97 een grondige restauratiebeurt die werd uitgevoerd door orgelbouwers Pels-D'Hondt uit Herselt.

11.1.3. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Beschrijving

Heterogeen kerkgebouw met imposante toren, op een lichte verhevenheid in de kleine dorpskom gebouwd. Het kerkhof werd in 1959 vervangen door plantsoentjes waarin een oorlogsgedenkteken en het monument ter ere van Philip Verheyen.

Van het kerkje uit 1147 is noch in de opstand van het huidig gebouw, noch in de grond enig spoor te vinden. In de economisch gunstige periode (moerontginningen) werd in het eerste kwart van de 15de eeuw een grootse kerk aangezet, waarvan enkel de toren en het koor uitgevoerd werden. Na het stilvallen van de werken, waarschijnlijk ten gevolge van overstromingen, zette men rond het midden van de 16de eeuw de zijbeuken aan. Deze werden slechts uitgevoerd over een lengte van twee traveeën en voorlopig met het koor verbonden door twee muren op de plaats van de huidige scheibogen. Hieraan bracht men drie segmentboogvensters aan. In de 17de eeuw groeit het gebouw tot een volwaardige kruiskerk: van 1652 tot 1654 bouwt men de zijbeuken uit tot vier traveeën; in 1672 richt met de noordelijke transeptarm op en in 1688 de zuidelijke arm met sacristie.

Ondertussen (1681) werd de toren bovenaan vierkant afgewerkt in plaats van de geplande achterkant, en afgedekt door een "keteldak" met ingesnoerde peerspits. Circa 1725 wordt het interieur voorzien van een vlak plafond dat circa 1765 reeds vervangen werd door de huidige kruisribgewelven. In 1783 wordt het koor verhoogd en het gewelf vernieuwd. In 1804 verving Napoleon de sierlijke torenspits door een semafoor, die in 1815 werd afgebroken. Van 1839 tot 1857 worden polemieken gevoerd in verband met de restauratie van de toren onder leiding van architect Jan De Somme-Servais (Sint-Niklaas), die dan uiteindelijk nog slechts gedeeltelijk zal hersteld worden. De vrij aanzienlijke oorlogsschade opgelopen in 1944 wordt onder leiding van architect Fernand Weyers (Sint-Niklaas) hersteld. Ten gevolge van ernstige verwaarlozing, wordt de kerk thans (sinds augustus 1978) alweer ingrijpend gerestaureerd onder leiding van architect Fernand Weyers.

De plattegrond ontvouwt een driebeukige kruiskerk met polygonaal koor en ingebouwde westtoren, kleine sacristie ten zuiden van het koor. Pseudobasilicale kerk van gekantrechte zandsteen en baksteen, van afmetingen verschillend volgens de bouwperiode.

Zware vierkante westtoren van vier geledingen, afgedekt door een stompe, achzijdige naaldspits; naar boven toe verjongende dubbele hoeksteunberen, vooraan met spaarvelden versierd; ornament met koolbladeren en kruisbloem ter hoogte van de dorpel der galmgaten. Korbogig portaal met rijk geprofileerde rechtstanden en gotische basis; ruim spitsbogig doksaalvenster; gedichte spitsboogarcade en geplande dakhelling van baksteen op de oostwand; oorspronkelijke galmgaten bijna volledig met baksteen dichtgemetseld (1655 en 1684). Benedenkerk van vier traveeën van baksteen met zandstenen speklagen uitgevoerd; traveeën van elkaar gescheiden door steunberen met een versnijding; ruime segmentboogvensters. Noordelijke zijbeuk met korbogig lijkdeurtje in de tweede travee; sporen van een verdwenen analoog deurtje in de zuidelijke zijbeuk aanwezig. Rechthoekige transeptarmen van één travee tegen de eerste koortravee gebouwd; noordelijke arm van

gekantrechte zandsteen, zuidelijke arm van baksteen; hoofdgevels met segmentboogvensters. Koor van zandsteen; vier rechte traveeën en driezijdige sluiting; markerende steunberen; segmentboogramen in de twee laatste rechte vakken, gedichte spitsboogvensters in de absis. Dichtgemetseld korbboogdeurtje in de noordwand.

Interieur: torenvoet met vlak plafond in pleisterwerk; doksaalruimte met aanzetten van een nooit uitgevoerd stergewelf. Benedenkerk met spitsbogige scheibogen, rustend op zuilen met achtkantige sokkel; torenvoet en eerste travee bezitten koolbladkapitelen, de overige zuilen een classicistisch lijstkapiteel. Ruimte overspannen door bakstenen kruisribgewelven met gordelbogen, met onderaan rocailles. Boven het koor korbogig tongewelf in pleisterwerk, rustend op een gekornist hoofdgestel.

Mobilair: Schilderij: "Aanbidding der Koningen " (hoogaltaar, Gerard Wery, 1645). Beelden: houten calvarie (Pieter Caulier, 1660); Sint-Rochus en Sint-Laurentius (hoogaltaar, Guilliam Talboom, 1672).

Meubilair: altaren en communiebank (Cornelis, Philips en Guilliam Talboom, circa 1670); biechtstoelen (Frans de Wree, 1658); preekstoel (Philips Talboom, 1664); koorgestoelte afkomstig uit voormalig Wilhelmietenklooster te Beveren; doksaal (Jan de Borger, 1725); drie credenstafels (rococo, 1771).

- DEMEY A.-JOOS B., *Inventaris van het kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen*, Gent, in voorbereiding.

Zoeken

Eenvoudig Volledig

* Start geavanceerd zoeken

Navigatie

* Help

Naar resultatenlijst Print

PAROCHIEKERK SINT-LAURENTIUS, VERREBROEK [DEELGEMEENTE IN GEMEENTE BEVEREN - BE] ([1400]-)

Rechtstreekse URL: http://www.odis.be/lnk/OB_2720

Identificatie: [Referentietype](#) - [Referentiestijl](#) - [Namen](#) - [Locatie](#)

Typering en stijl: [Type](#) - [Stijl](#) - [Kerktype](#) - [Torentype](#) - [Profiel](#)

Beschermingsstatus: [Beschermingsstatus](#)

Geschiedenis: [Bouwgeschiedenis](#)

Relaties met organisaties, personen, families en gebeurtenissen: [Relaties met organisaties](#) - [Relaties met personen](#)

Bronnen en publicaties: [Kort bronnenoverzicht](#)

Varia: [Trefwoorden](#) - [Geografische trefwoorden](#) - [Online bijlagen](#) - [Auteur\(s\)](#) - [Illustraties](#)

IDENTIFICATIE

Referentietype

parochiekerken (incl. decanale kerken, hulpkerken)

Referentiestijl

gotiek

Namen

Naamsoort	Naam
alternatief	Sint-Laurenskerk
alternatief	Parochiekerk Sint-Laurens
alternatief	Sint-Laurentiuskerk
volledig	Parochiekerk Sint-Laurentius

Locatie

Plaats: Verrebroek [deelgemeente in gemeente Beveren - BE]

Straat en nummer : Verheyenplein z.n.

TYPERING EN STIJL

Type

Type
parochiekerken (incl. decanale kerken, hulpkerken)

Stijl

Stijl
gotiek

Kerktype

Kerktype	Opmerkingen
pseudo-basiliek	Met transept.

Torentype

Torentype
geveltoren

Profiel

In 1149 werd de eerste kerk gebouwd. Daarna werd gebouwd in 1426 en in 1550. Van 1652 tot 1654, van 1673 tot 1674, in 1688, na 1945 en in 1978 werd de kerk gerestaureerd.

De parochiekerk is nog in gebruik voor de rooms-katholieke eredienst.

BESCHERMINGSSTATUS

Type	Subtype	Objectnummer	Datum besluit	Datum publicatie besluit	Einddatum	Opmerkingen
beschermd	monument	OO000509	4 mei 1944	4 december 1990		

GESCHIEDENIS

Bouwgeschiedenis

In 1149 werd de eerste kerk gebouwd. Daarna werd gebouwd in 1426 en in 1550. Van 1652 tot 1654, van 1673 tot 1674, in 1688, na 1945 en in 1978 werd de kerk gerestaureerd.

RELATIES MET ORGANISATIES, PERSONEN, FAMILIES EN GEBEURTENISSEN

Relaties met organisaties

Relatie	Naam
gebruiker	Parochie Sint-Laurentius, Verrebroek

Relaties met personen

Functie	Naam	Datering	Opmerkingen
architect	Weyers, Fernand (1920-1991)	tot 1944	Herstel oorlogsschade.
architect	Weyers, Fernand (1920-1991)	tot 1978	Restauratie.

RELATIES MET ORGANISATIES, PERSONEN, FAMILIES EN GEBEURTENISSEN

Relaties met organisaties

Relatie	Naam
gebruiker	Parochie Sint-Laurentius, Verrebroek

Relaties met personen

Functie	Naam	Datering	Opmerkingen
architect	Weyers, Fernand (1920-1991)	tot 1944	Herstel oorlogsschade.
architect	Weyers, Fernand (1920-1991)	tot 1978	Restauratie.

BRONNEN EN PUBLICATIES

Kort bronnenoverzicht

Vandeputte, O., 2007, *Gids voor Vlaanderen: Toeristische en culturele gids voor alle steden en dorpen in Vlaanderen*, Tiel: Lannoo.

Parochiekerk Sint- Laurentius (ID: 17443), in: Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/17443>

VARIA

Trefwoorden

levensbeschouwing
katholieke kerk; parochies
parochiekerk

Geografische trefwoorden

[Beveren](#) ; [Verrebroek](#)

Online bijlagen

Website
Inventaris Onroerend Erfgoed
Kerken in Vlaanderen

Auteur(s)

Dimitri Stevens [28 april 2014]

Illustraties

Foto	Onderschrift	Beschrijving	Datum	Fotograaf	Eigenaar	Copyright	Opmerkingen
2167							

Verwijzingen naar deze steekkaart als volgt:

Dimitri Stevens. Parochiekerk Sint-Laurentius, Verrebroek [deelgemeente in gemeente Beveren - BE] ([1400]-). In: *ODIS*. Record last modified date: 19 augustus 2014. Available from World Wide Web: http://www.odis.be/Ink/OB_2720

Vragen, opmerkingen of suggesties? Contacteer info@odis.be.

b)Gebouw en architecturale mogelijkheden

Architecturale wijzigingen zijn enkel mogelijk na akkoord Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap, het monument is beschermd.

Compartimentering is eventueel mogelijk na positief advies.

Oppervlakte.

- Oppervlakte: 525m²:
- Vrije hoogte: zijbeuken 8 m, middenbeuk 10m
- Aantal zitplaatsen: 300

Opbouw.

- Type gebouw: De kerk heeft een klassiek grondplan met 3 beuken en een koor.
- Aantal en soorten bij ruimten: Sacristie, berging achter hoofdaltaar, li achteraan chauffagekelder afgescheiden door kleine doorgang, re achteraan ruimte afgesloten door houten deuren met aantal ingebouwde kasten; ruimte doet dienst als begroetingsruimte bij begrafenis.
- Bespreek de opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw.
  - Compartimentering is eventueel mogelijk na positief advies.
- Indien er interesse voor nevengebruik zou zijn kan er mits zeer grondige aanpassingen en de nodige financiering beperkte compartimentering in de kerk toegepast worden.

Voorzieningen.

- Sanitair: Het kerkgebouw beschikt momenteel over één toilet in de ruimte rechts achteraan.
- Verwarming: Centrale verwarming op aardgas met warmeluchtblazers via roosters in kerkvloer. Merk ketel Siroc Etalbo. Installatie in 2007. Installatie wordt jaarlijks onderhouden en gekeurd.
- Verlichting: halogeen lampen in koor, midden- en zijbeuken.
- Keukenvoorzieningen: Niet aanwezig.
- Audiosysteem en beeldschermen: Niet aanwezig.
- Rolstoeltoegankelijkheid: geen extra voorzieningen, wel geen hoge drempels. Het koorgedeelte is niet toegankelijk voor rolstoelgebruikers.
- Brandbeveiliging: Niet aanwezig. Wel 5 brandblusapparaten aanwezig. Hierop jaarlijks controle
- Inbraakbeveiliging: Alarm en detectie op ongewenste toegang aanwezig. Ook camerabewaking met 7-tal camera's aanwezig. Beelden worden gedurende korte tijd bewaard
- Bliksembeveiliging: Is aanwezig en opnieuw op punt gezet in 2024.

Duurzaamheid: Gebeurde ingrepen en kansen.

- 2020: plaatsen van ladderhaken op dak kerk voor beter onderhoud dak
- 2021: Vernieuwen inbraakalarm
- 2023: plaatsen camerabewaking, touwleuning in toren, schilderen alle buitenhoutwerk, plaatsen klimhaken op toren
- 2024: vernieuwen koningsstijl toren, herstel bliksemafleiding

- 2025: contract met Telenet op GSM-ontvangers op toren te zetten
- 2025: schilderen van alle ijzerwerk in de toren
- Mogelijkheid om zonnepanelen op het dak van de kerk te plaatsen.

Biodiversiteit.

Aan raam boven kerkschip staat nestkast voor uilen, geplaatst en gecontroleerd door natuurliefhebber.

Aanwezigheid van vleermuizen is zeer waarschijnlijk, gezien op camerabeelden in 2024

c) Bouwfysische toestand

De bouwfysische toestand is goed;

De kerkfabriek is aangesloten bij Monumentenwacht Oost-Vlaanderen vzw. Op regelmatige tijdstippen wordt controle uitgevoerd. De bouwkundige rapporten van deze inspectie worden gebruikt om de kerk als in goede staat te onderhouden.

° *Onderstaande samenvatting van de controle en beoordeling van monumentenwacht van 7 en 8 december 2020.*

GEHELE OBJECT:

- Toestand: goed.
- Onderhoud: goed.
- Risico op gevolgschade: weinig.
- Toelichting:
- de kerk wordt zeer goed onderhouden. Sinds laatste inspectie werden genormeerde ladderhaken geplaatst en werden diverse werken uitgevoerd

DAK:

- Toestand: redelijk goed.
- Onderhoud: goed.
- Risico op gevolgschade: redelijk.

- Toelichting: De leien zijn vrij bros en schilferen af op sommige plaatsen. Voorlopig met beperkte gevolgen.

DAKWATERAFVOER:

- Toestand: goed.
- Onderhoud: goed.
- Risico op gevolgschade: weinig.
- Toelichting: geen noemenswaardige gebreken;
- De koperen goten werden bekleed met EDPM en bevinden zich algemeen in goede staat.

KAPCONSTRUCTIE EN ZOLDER:

- Toestand: goed.
- Onderhoud: goed.
- Risico op gevolgschade: weinig.

DRAAGSTRUCTUUR EN OVERSPANNING:

- Toestand: goed.
- Onderhoud: redelijk.
- Risico op gevolgschade: weinig.
- Toelichting: Algemeen in goede staat.

SCHRIJNWERK EN BEGLAZING:

- Toestand: goed.
- Onderhoud: goed.
- Risico op gevolgschade: redelijk
- Toelichting: Het houten buitenschrijnwerk bevindt zich algemeen in goede staat, m.u.v. de 2 dakkapellen op het schip die periodiek onderhoud vragen. Werden in 2024 geschilderd.

AFWERKING EN INRICHTING:

- Toestand: goed.
- Onderhoud: goed.
- Risico op gevolgschade: weinig.

° *Uitgevoerde restauratiewerken.*

Laatste restauratie dateert van 1989.

Er zijn geen urgente problemen, enkele instandhoudingswerken zijn nog noodzakelijk zoals het plaatsen van voorzetramen om de glasramen te beschermen tegen verdere weersinvloeden.

Financiële gegevens.

° *Geplande investeringen waar reeds een goedkeuring is vanwege het College van Burgemeester en Schepenen.*

Jaar	Werken aan de kerk	Budget	Uitvoering
2025	Opmaak beheersplan kerk.	10.900 €	2025

° *Gewenste investeringen waar nog geen consensus met de gemeente over is voor het volgend meerjarenplan 2026 - 2031:*

- Restauratie/conservatie van altaren, beeldengroepen in hoog koor.
- Uitbreiden branddetectie na gedeeltelijke installatie door Telenet
- Onderhoudswerkzaamheden aan dak en goten.
- Herschilderen buiten houtwerk 2030-2031
- Ledverlichting kerkgebouw
- Voorzetramen

° *Exploitatietoelagen door gemeente.*

2019	202	202	2022	202	2024
	0	1		3	
27.7	19.1	17.2	16.7	21.6	22.3
76,6	02,7	55,4	03,9	64,1	69,0
5€	7 €	1 €	7€	3 €	1€

2025	202 6	202 7	2028	202 9	2030
26.5 80,6 3€					

°° Met de firma Telenet is een overeenkomst afgesloten voor plaatsen van GSM-ontvangers op de toren. Vanaf start plaatsing wordt een jaarlijkse vergoeding van 5.000 € door Telenet aan de kerkfabriek Sint-Laurentius betaald. Dit start bij aanvang werken door Telenet (datum niet vast bepaald)

°° Van de exploitatietoelagen welke vermeld worden in het meerjarenplan 2026 -2031 moeten de overschotten van vorige jaren via de K-waarden nog in mindering gebracht worden. Hierdoor gaan de werkelijke exploitatietoelagen bij het indienen van het budget over dit betrokken jaar nog (sterk) dalen.

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

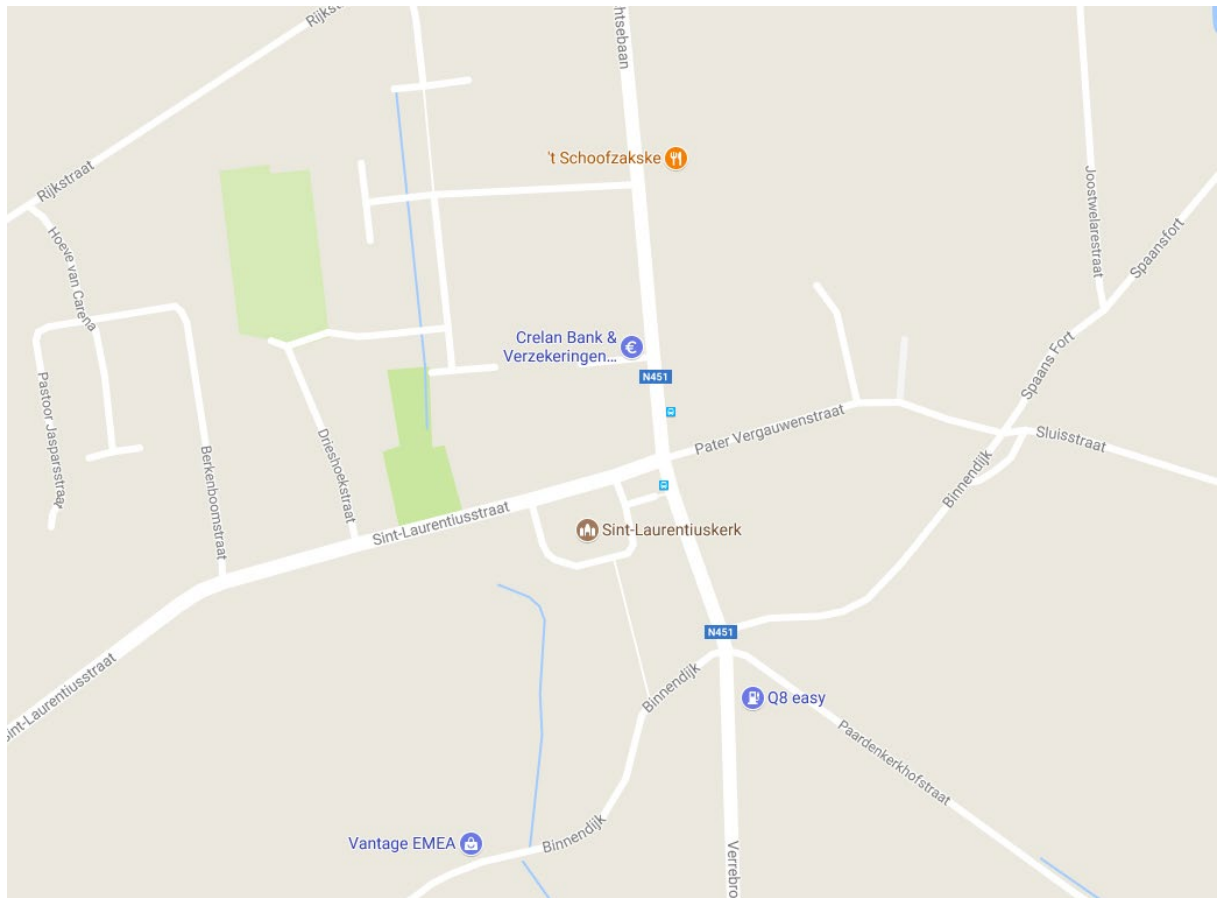
- De omgeving van de kerk maakt deel uit van het beschermd dorpsgezicht, specifieke bouwvoorschriften zijn van toepassing.

- De toren wordt verlicht tot 23.00 uur. De klokken luiden het uur en het half uur, alsook het Angelus om 7.00u., 12.00u. en 18.30u.

-Een parking opzij van de kerk is aanwezig, de lijn heeft een stopplaats aan de kerk. Elektrische oplaadpalen op parking.

- het kerkhof bevindt zich op 400m, de pastorie op 200m (nu particulier beschermd bezit), geen parochiezaal meer, gemeentelijke diensten en cultureel centrum op 400m, vrije basisschool op 600m en het klooster dat bij de vroegere school hoorde is nu verbouwd tot voor en naschoolse kinderopvang.

-De dichtstbijzijnde kerken zijn die van Vrasene en Kieldrecht op ongeveer 4km.

11.1.5. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

- ° Het pastoraal plan van de parochie De Goede Herder in BKZ van 2024 voorziet voor de kerk van Verrebroek geen wekelijkse eredienst. Sporadisch zijn er nog wel vieringen zoals met kermis, gezinsgebedstocht,...
  - ° Begrafenissen, huwelijken en dopen vinden in het kerkgebouw te Verrebroek plaats.
  - ° Catechese, vormsel- en eerste communievoorbereiding gaan in de Sint-Laurentiuskerk door, evenals Kristus Koning viering.
  - ° In de kerk zijn er ook schoolvieringen voor de Vrije basisschool De Verrekijker.
  - ° In de kerk is het Sint-Laurentiuskoor actief. Zij verzorgen eventuele vieringen en begrafenissen.
  - ° De huidige parochie beschikt over een kern van vrijwilligers die de vieringen en het onderhoud van de kerk verzorgen.
  - ° Vanaf december 2023 werd de kerk dagelijks opengesteld voor gelovigen en passanten. Het kerkgebouw blijft hierdoor een stille ruimte voor gebed of een kaarsje aan te steken. Daar het Verheyenplein een vertrekplaats is voor talrijke fietsers brengen toeristen regelmatig een bezoek aan de kerk.
- De kerk is dagelijks open van 9.00 uur tot 17.00 uur.
- ° De kerk wordt vandaag gebruikt voor :
Liturgische activiteiten : begrafenissen, dopen, huwelijken, vormsel...
Religieuze tradities : kermis, gezinsgebedstocht, schoolvieringen, Kristus Koning, ...
  - ° Concerten georganiseerd door Verrebroekse verenigingen of andere.

11.2. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

11.2.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Verrebroek: Sint-Laurentiuskerk

Toekomstvisie:

De bedoeling van de kerkraad en de lokale gemeenschap is vooreerst de momenteel bestaande liturgische activiteiten verder zetten zolang er vanuit de gemeenschap vraag naar is en de mogelijkheden reëel zijn.

Tevens wordt door dagelijks open zijn van de kerk de mogelijkheid tot bezoek en meditatie in de kerk sterk gestimuleerd.

Het monumentaal karakter van het gebouw(kathedraal van de Polder) nodigt bewoners en voorbijgangers uit tot bezoek aan de kerk. Parking rond de kerk is ideaal vertrekpunt voor toeristisch bezoek aan kerk en streek.

11.2.2. Plan van aanpak hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Alle mogelijke vragen en initiatieven die de valorisatie van het gebruik van de kerk buiten de liturgische diensten kunnen versterken worden door de kerkraad welwillend en met een positieve instelling geëvalueerd.

We streven naar een integrerende kerk, die met respect voor onze christelijke traditie, open staat voor alle initiatieven waarvoor een kerkgebouw kan worden gebruikt.

Het dagelijks open zijn van de kerk voor bezoek geeft extra waarde en beleving voor onze inwoners en bezoekers van ons dorp

Steeds zal de geschiedkundige functie van onze kerk, de eredienst, zoals ze bedoeld en geschonken is door onze voorouders moeten gerespecteerd worden.

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Valorisatie zal blijvend gestimuleerd worden. Indien er wijzigingen moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van Gent en door de gemeenteraad.

12 HEILIG KRUIS VRASENE

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

12.1.1 IDENTIFICATIE

Naam: Heilig Kruiskerk

Geografische ligging

- Grote Kerkstraat 1, 9120 Vrasene
- Gemeente: Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht
- Provincie: Oost-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Sint Niklaas
- Parochie: De Goede Herder in Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht

Eigenaar: Gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht

De kerk is sedert 25-07-1942 volledig beschermd als monument.

12.1.2 BESCHRIJVING

a) Cultuurhistorische waarde

Gotische driebeukige kruiskerk met ingebouwde westtoren en polyonaal oostkoor, geflankeerd door twee zijkooren.

Sacristie in de noordoostelijke oksel, kleine doopkapel in de zuidoostelijke oksel.

Omringd door het gedesaffecteerde kerkhof.

In het plantsoen: oorlogsgedenkteken en vroegere schandpaal.

Inventaris Onroerend Erfgoed: [Erfgoedobjecten](#) | [Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

Belangrijkste erfgoedpbjecten

1. Epitaaf (grafmonument) voor Joris Braderik en Elisabeth van Massemen (1456-1484)/ Oudste voorwerp in de kerk - aan de noordkant.

Gepolychromeerd, gotisch, met de data 1456 en 1484. Herontdekt in 1876.

2 Heilige Blasius:

Patroonheilige van parochie Heilig Kruis Vrasene

beeld boven de ingang van de kerk

borstbeeld (1693) - gerestaureerd 2021 - zijkant hoofdaltaar

3 Van Peteghem orgel 1792

4. Doopvont 1620

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

5 Obiit of rouwbord van Fredericus Carolus Hubertus Varendonck (1740)

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Fredericus Varendonck werd in 1739 benoemd tot voorzitter van de Raad van Vlaanderen, het hoogste gerechtshof in Vlaanderen. Hij overleed in 1740 en werd begraven in de Heilig Kruiskerk. De monumentale grafsteen is niet meer zichtbaar, maar in de noordelijke transeptarm hangt de obiit die bij zijn begrafenis werd meegedragen.

Restauratie van dit object is aangewezen: met het jaartal '1740' vormt deze obiit een zeldzame uitzondering omdat de meeste rouwborden in kerken van Beveren dateren van na de periode 1815-1820.

6. Glasramen

In het hoogkoor en in de zijkoren dateren de glasramen uit de 19de eeuw. In de kruisbeukarmen en de zijbeuken uit 20ste eeuw.

Bij verschillende glasramen zijn inscripties van schenkingen aangebracht.

7. Schilderijen en kruisweg

Deze bevinden zich in een slechte toestand. Reeds in 1982 werd een restauratiedossier opgestart, dat door verschillende oorzaken nooit uitgevoerd werd.

Dit dossier zal opnieuw opgenomen worden.

8. Vaandels

Het sacramentsvaandel (ca 1865) werd, na verblijf in de anoxiekamer van Provincie Oost-Vlaanderen (Ename), in 2016 opnieuw opgehangen in de kerk.

Het vaandel O.-L.-Vrouw (blauwe vaandel – ca 1865) is al enkele jaren in de Academie Anderlecht voor restauratie. Hopelijk komt het in 2026 terug naar Vrasene.

Het vaandel H. Jozef (1870) zal in 2026 gerestaureerd worden in Universiteit Antwerpen.

9. Textiel

Liturgische gewaden: ensembles en afzonderlijke stukken uit begin 20ste eeuw worden bewaard in de sacristie.

10. Vaatwerk

Vershillende waardevolle stukken zoals o.a. vergulde zilveren kelken (18de en 19de eeuw), zilveren doopschelp en ampul, kandelaar versierd met parels, stralenmonstrans 1716 en torenmonstrans 1881.

11. Orgel

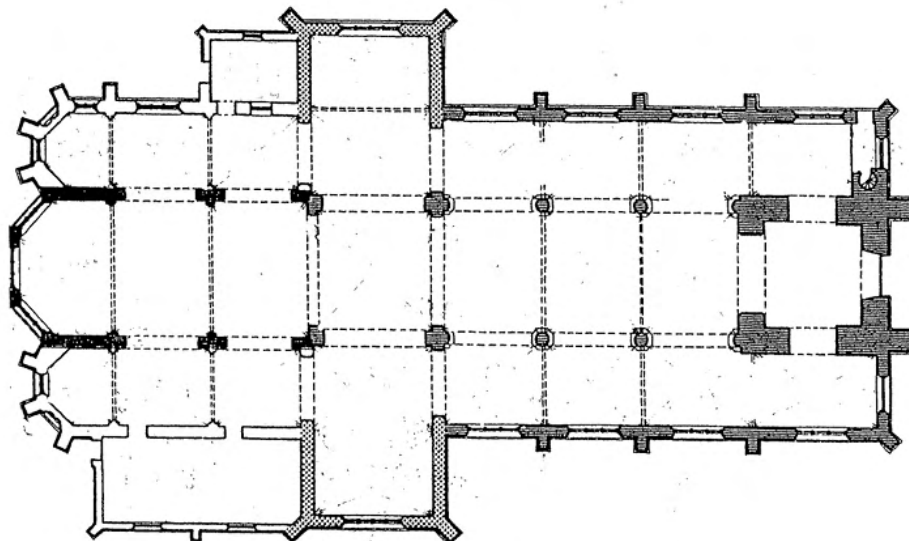
Het Van Peteghem orgel van 1792 bevindt zich in goede staat en wordt jaarlijks onderhouden.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte: 977 m²

Aantal zitplaatsen: ± 400

Grondplan:

Architecturale mogelijkheden:

- Gebouw is beschermd als monument: geen uitbreiding mogelijk.
- Compartimentering is wel mogelijk in de Heilig Kruiskerk, zowel in de lengte als in de breedte en de hoogte.

Voorzieningen:

Sanitair	1 toilet
Verwarming	centrale verwarming op gas ketel 1970 – brander 2007 jaarlijks onderhoud
Verlichting	binnenverlichting: LED

Keukenvoorzieningen	klein spoelbakje + boiler
Audiosysteem	Aanwezig - werkt naar behoren en onderhoud wordt jaarlijks uitgevoerd
Beeldscherm(en)	neen
Rolstoeltoegankelijkheid	In orde
Diefstal- en brandbeveiliging	Alarminstallatie (wachtkamer Praxis) / camerabeveiliging Geen branddetectie
Bliksembeveiliging	Aanwezig – jaarlijks nazicht
Gsm-operatoren	neen

Bouwfysische toestand (inspectie Monumentenwacht mei 2024)

Daken hebben een zekere leeftijd bereikt. De dakbedekking nadert het einde van zijn levensduur en heeft een hoge nood aan periodiek onderhoud.

- ➔ Er werd een onderhoudsfirma aangesteld.
- ➔ Metalen buitenschrijnwerk wordt in 2025 aangepakt.
- ➔ Vernieuwen dakbedekking wordt opgenomen in meerjarenplan 2026-2031

Dakwaterafvoer verkeert algemeen in redelijke staat.

- ➔ Jaarlijks onderhoud

Verschillende houten onderdelen van de kapconstructie zijn verweerd als gevolg van (oude) aantastingen door zwammen en/of houtborende insecten. Bij vernieuwing van de dakbedekking dient de kapconstructie plaatselijk hersteld te worden.

- ➔ Wordt voorzien in meerjarenplan 2026-2031.

De toestand van het houten buitenschrijnwerk varieert van goede tot slechte staat. Het heeft nood aan onderhoud/herstel.

- ➔ Uitvoering in 2025.

Gevels bevinden zich algemeen in goede staat. Enkele zettingsbarsten moeten opgevolgd worden en hier en daar dienen enkele kleine werken te gebeuren.

- ➔ Gepland in komende 2 jaar.

12.1.3 SITUERING GEBOUW IN DE RUIMTELIJKE OMGEVING

De kerk ligt op het kruispunt van volgende verbindingswegen:

- Noord-Zuid verbinding: N451 Sint-Niklaas-Kieldrecht naar E34 Antwerpen-Brugge
- Oost-West verbinding: Beveren naar Sint-Gillis-Waas

Naast de kerk is een parking aanwezig.

In de buurt van de kerk zijn opstapplaatsen van De Lijn waardoor verplaatsingen naar alle richtingen mogelijk zijn.

De kerk ligt op wandelafstand van: begraafplaats, beide scholen, woonzorgcentrum en dienstencentrum, bibliotheek, OC 't Klooster.

Kerkgebouw :

- Er staan geen schijnwerpers richting het kerkgebouw en toren en uurwerk is niet meer verlicht.
- De klokken luiden dag en nacht om het half uur en bij bepaalde gebeurtenissen zoals doop, huwelijk, overlijden en begrafenis.

Rond de kerk bevinden zich :

- Oorlogsmonument ter nagedachtenis van gesneuvelden WO I en II.
- Schandpaal (1765).
- 2 gerestaureerde grafmonumenten aan de noordkant (18de eeuw) van Theresia en Laurentius Van Puymbrouck, weldoeners van de kerk.
- grafmonument aan de zuidkant van Paul Parrin en zijn echtgenote (eind 19de eeuw). Parrin was burgemeester van Sint-Niklaas en bouwer van het kasteel dat nu op grondgebied Sint-Gillis-Waas ligt en toebehoort aan Fernand Huts.

12.1.4. BESCHRIJVING VAN HET ACTUEEL GEBRUIK EN DE ACTUELE FUNCTIE

Pastoraal gebruik:

- Momenteel zijn er geen wekelijkse eucharistievieringen meer.
- Volgende vieringen vinden wel nog plaats:
  - * Dopen: 2 vaste doopzondagen in beurtrol met andere polderkerken; op aanvraag kan ook gedoopt worden buiten deze vaste zondagen (8-tal per jaar);
  - * Eerste communie en Vormsel
  - * Huwelijken: enkele per jaar
  - * Uitvaarten: 15 à 20 per jaar
  - * Vieringen scholen begin/einde schooljaar
  - * Kermis: viering voor overledenen
  - * November: herdenking wapenstilstand (opgeluisterd door fanfare)

Niet pastoraal gebruik:

- Concert fanfare: jaarlijks
- Kerstconcert: om de 2 jaar
- Occasionele activiteiten zoals b.v. orgelconcert, opening feestjaar Vrasene 888 in 2024, voorstelling boek rond Joris Braderic
- Mogelijkheid voor vrij / begeleid bezoek

12.2. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

12.2.1. ONDERBOUWDE VISIE OP HET TOEKOMSTIG GEBRUIK EN DE TOEKOMSTIGE FUNCTIE

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Vrasene	Heilig Kruiskerk	Valorisatie en eventueel nevenbestemming

De kerkraad wil het huidig gebruik – zowel pastoraal als niet-pastoraal – graag verder zetten. De kerk is elke dag open van 10 tot 17 uur (winter tot 16.30 uur) en is ook opgenomen in een wandeling door Vrasene (vrij en begeleid).

Voor het organiseren van activiteiten kan samengewerkt worden met

- Ontmoetingscentrum 't Klooster, Brugstraat 11. Dit wordt al gedaan met de jaarlijkse 11-novemberviering met een eucharistie in de kerk opgeluisterd door de fanfare, daarna plechtigheid aan oorlogsmonument in het plantsoen naast de kerk en daarna receptie in OC 't Klooster. Dergelijke samenwerking kan ook voor de organisatie van klassieke concerten met meer dan 100 toeschouwers (beperkte capaciteit OC 't Klooster).
- Plaatselijke fanfare: jaarlijks concert in de kerk, daarna gezellig samenzijn in lokaal fanfare (gelegen op paar honderd meter).
- Kerk staat ook open voor organisaties van verenigingen (culturele, muzikale, ...)

Zowel de kerk zelf als de omliggende grond zijn eigendom van de gemeente. Ook het perceel ten zuiden van de kerk, ingenomen door het voormalig gemeentehuis en door parking, is gemeentelijke eigendom.

Deze publieke ruimte leent zich echter niet als speel- of ontmoetingsruimte, gezien de ligging in het midden van het dorp.

13 HEILIG KRUIS ZWIJNDRECHT

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

13.1.1. Situatie

Bondige omschrijving van de huidige pastorale situatie

We verwijzen hiervoor naar het goedgekeurd pastoraal plan van de parochie De Goede Herder in Beveren – Kruibeke – Zwijndrecht (goedkeuring door het parochiaal beraad op 17 september 2024). Dit pastoraal plan vormt, zoals voorgeschreven, de basis voor de opmaak van dit kerkenbeleidsplan voor de Heilig Kruiskerk in Zwijndrecht.

De specifieke elementen van het gebruik van de Heilig Kruiskerk zijn in overzicht:

- De wekelijkse eucharistie wordt gevierd op zaterdagen om 17.30 uur evenals op de vooravonden van hoogdagen.
- Een tweemaandelijks doopzondag.
- Eerste communie in samenwerking met de lagere scholen.
- Schoolvieringen en klasbezoeken aan de kerk.
- Huwelijksvieringen (de huwelijksvoorbereiding gebeurt centraal in de parochie).
- Uitvaarten.

- Het bezorgen van de communie op hoogdagen aan zieken en bejaarden.
- Het dagelijks openstellen van het kerkgebouw voor bezoek, bezinning, ...
- Een parochiekoor dat elke viering mee verzorgt en er ook haar repetities houdt.
- Meerdere keren per jaar het ter beschikking stellen van de ruimte voor concerten, tentoonstellingen, gebruik van kerkelijk materiaal ten behoeve van organisaties (o.a. heemkundige overzichten, ...) e.d.
- ...

Samengevat komt het erop neer dat het kerkgebouw een actief liturgisch gebruik combineert met maatschappelijke dienstverlening voor het gemeenschapsleven. Aansluitend dient ook gewezen te worden op de vijf kapelletjes in de gemeente (mede in beheer door de kerkraad) die dankzij vrijwillige inzet ook toegankelijk zijn. Deze externe valorisatie wordt gewaardeerd en is een blijvende doelstelling van de kerkraad.

13.1.2 Het kerkgebouw Heilig Kruis binnen de deelgemeente Zwijndrecht

Geschiedenis van de kerk van Zwijndrecht

De kerk van Zwijndrecht was oorspronkelijk toegewijd aan Sint-Amandus. Dit tot in het midden van de 17de eeuw. In het decanaal verslag van 18 juni 1681 wordt de kerk omschreven als "consecratum honorem S. Crucis", toegewijd aan het eervolle kruis. Het waarom van die naamsverandering is ons onbekend. Weliswaar berustte de verering van het H. Kruis toen reeds op een traditie in de Zwijndrechtse kerk.

In zijn huidige vorm vertoont de H. Kruiskerk een eerder onregelmatig grondplan. Het is een vierbeukig gebouw met vieringtoren, hoogkoor, twee zijkoren, dwarspand en sacristie. De kerk van Zwijndrecht is het meest oostwaarts gesitueerde voorbeeld van dit model in het voormalige graafschap Vlaanderen. In de huidige kerk vinden we nog overblijfselen uit deze periode bij (a) de onderbouw van de toren op de viering (d.i. op de kruising van koor, beuk en dwarspand); (b) de zuidelijke dwarsarm, met aan de buitenzijde nog aanzetten van twee romaanse venstertjes en een gedichte rondbogige deuropening; en (c) fragmenten in het oostelijk deel van het voormalige schip. De eerste Romaanse kerk kreeg een ingrijpende gotische vergroting. Deze kenmerkt zich door een groot gotisch venster en een hoog opgetrokken laatgotisch koor dat duidelijke invloed van Brabantse gotiek vertoont. Later volgde een barokke aanpassing en een hedendaagse uitbreiding. Die laatste situeert zich begin 20^e eeuw met een belangrijke verbouwing en vergroting van de kerk langs de noordzijde. In 1936 en 1976 werd de kerk in twee stappen volledig beschermd als monument. De binnenrestauratie van de kerk werd onder leiding van architect R. Steenmeijer uit Antwerpen in 1994 voltooid.

Voor meer informatie over de geschiedenis van de kerkgebouwen wordt verwezen naar (1) "Geschiedenis van Zwijndrecht en Burcht in 3 delen" door Dirk Verelst (deel 2, pag. 187 tot 517) en (2) Bernaers P. (1965-1966): Kerk van Zwijndrecht (artikelenreeks in het Parochieblad Zwijndrecht).

13.1.3 Actuele stand van zaken

De kerkraad engageert zich om de Heilig Kruiskerk qua exterieur en interieur, overeenkomstig de aanbevelingen van Monumentenwacht, te onderhouden, te beveiligen en blijvend te valoriseren. Rekening houdend met de specifieke regelgeving als beschermd monument is een traject gestart voor de restauratie van het dak.

13.1.4. Samenvatting

Analyse van het kerkgebouw

	Eigenaar	Monument	Bouwfysisch	Actueel gebruik
Heilig Kruis Zwijndrecht	Gemeente Zwijndrecht	Ja -OA001227 -OA000255	Gematigd goed (1)	Zie hoger (liturgisch en sociaal-cultureel)

(1) Volgens het verslag van "Monumentenwacht" zouden bepaalde restauratiewerken zich opdringen.

De kerk van Zwijndrecht is een op zichzelf staand gebouw, met momenteel weinig mogelijkheden om verschillende ruimtes af te schermen en zonder uitbreidingsmogelijkheden (cfr. beschermd monument). Wat de binneninrichting betreft, vormen verwarming en elektriciteitsvoorziening geen acuut probleem, doch zijn beide permanent op te volgen. Het sanitair is eerder beperkt (1 toilet), niet toegankelijk voor andersvaliden. De toegang tot het kerkgebouw anderzijds is goed voorzien voor rolstoelgebruikers.

Wat de aanwezigheid van waardevol interieur en cultuurobjecten betreft, vermelden we volgende schilderijen en beelden:

- Schilderij in hoogaltaar: Petrus Thijs, "Keizer Heraclius draagt het H. Kruis"
- De beelden in het O.-L.-Vrouwaltaar (1668)
- Schilderij Maarten De Vos, "Golgotha"
- Schilderij onbekende meester, "Aanbidding van de herders"
- Schilderij kopie P. P. Rubens, "Bewening van Jezus"
- Schilderij kopie P. P. Rubens, "Lanssteek"
- Beelden de vier Evangelisten
- Beeld Walter Pompe, "O.-L.-Vrouw met Kind" met 18de en 19de-eeuwse kledij

Wat de bouwfysische toestand betreft, wordt verwezen naar een verslag van Monumentenwacht dat aandringt op het herstel van de stenen draaitrappen en op het versterken van de gebinten. De herstelling van het dak, inclusief de restauratiepremie, werd goedgekeurd. De opmaak van de plannen en het lastenboek en de realisatie van de herstelling wordt gerealiseerd in samenwerking met het architectenbureau Steenmeijer uit Antwerpen.

Qua ruimtelijke ordening bevindt het kerkgebouw zich langs een belangrijke verkeersader (N70) in het centrum van de gemeente Zwijndrecht, met op wandelafstand diverse voorzieningen en infrastructuur: de gemeentelijke begraafplaats, de vrije basisschool en kleuterschool, een klooster met aangesloten Woonzorgcentrum en parkeervoorziening voor 100 plaatsen.

13.1.5. Toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Zoals hoger aangegeven kent de Heilig Kruiskerk een lange traditie van medegebruik. Het is de ambitie van de kerkraad om deze valorisatie optimaal verder te zetten en te verbreden.

Het kerkgebouw is dagelijks letterlijk een 'open' kerk van 9 tot 17 uur. Deze vrije toegang, zowel voor de toevallige passant, voor de toeristische fietser als voor de biddende medemens is een troef.

We staan positief tegenover aanvragen van derden en daardoor het kerkgebruik te verbreden, extern te valoriseren. Zo is de kerkraad gesolliciteerd om het kerkgebouw ter beschikking te stellen van andere geloofsovertuigingen en om praktijkopleidingen mogelijk te maken voor blinden. In goede afspraak met de parochieverantwoordelijke is positief gereageerd op beide aanvragen.

De kerkraad blijft inzetten op goed onderhoud van het gebouw, zowel binnen als buiten. Graag schrijft de kerkraad zich in op kansen om met het centraal kerkbestuur samen te werken en op dit logistiek vlak raamovereenkomsten af te sluiten. Specifieke aandacht gaat uit naar de netheid van het publieke terrein rond het gebouw waarvoor met het gemeentebestuur moet overlegd worden.

Investerings in het gebouw dringen zich op voor volgende werken:

- ✓ De toegang tot en de inrichting van de sanitaire infrastructuur. Precies om de externe validatie te ondersteunen moet nagedacht worden wat op dit terrein de mogelijkheden zijn. Een eerste bespreking hieromtrent voor een aantal jaren en de raming van de kosten voor realisatie kwamen uit op € 50.000. Gegeven de hoger vermelde prijsevolutie moet uitgegaan worden van een stijging tot een totaal budget van € 70.000, zeker om het sanitair ook voor minder mobiele mensen toegankelijk te maken. Deze werken zijn gepland voor uitvoering in 2026.
- ✓ De verwarming van de Mariakapel en deze van de sacristie vereisen permanente opvolging en regelmatig onderhoud. Gelet op de ouderdom van de beide installaties moet nagegaan worden via een gespecialiseerd bedrijf of vervanging al dan niet noodzakelijk is. Een gespecialiseerde firma moet hiervoor verder onderzoek doen en eventuele verbetering voorstellen. De totaalaanpak voor deze realisatie wordt geschat op € 25.000. De uitvoering van deze werken worden voorzien voor uitvoering in 2027.
- ✓ In samenwerking met en op advies van een organisatie als EcoKerk kunnen eventuele duurzaamheidsinvesteringen (zonnepanelen, isolatie, vernieuwing van de elektriciteitsinfrastructuur, vervanging van de kwikverlichting door LED-lampen) voorgesteld worden. De diverse mogelijke inspanningen op dit terrein kunnen oplopen tot € 55.000. Deze werken staan gepland voor uitvoering in 2027, met uitzondering van de verlichting. De aanpassing van de verlichting wordt hieruit afgezonderd en moet geraamd worden op € 27.000. Deze werken zijn gepland voor uitvoering in 2026.
- ✓ Na afwerking van de restauratiewerken aan het dak dienen de muren die te maken kregen met waterinsijpeling hersteld te worden. Dit kan best in samenhang met een opfrisbeurt van de kerk door deze nieuw te schilderen. Met een offerte van tien jaar geleden voor gelijkaardig werk in de kerk van Burcht, moet de kost hiervoor op € 100.000 vastgesteld worden. De uitvoering van deze werken worden voor 2028 in het vooruitzicht gesteld.

ALGEMEEN BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad. Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur. Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan de eerste zes maand van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.